

Din Siged Ay Damag Ay Insolat San Lucas Maipanggep Sin Libro Ay Nay

Din nangisolat sin libro ay nay et si Lucas ay esa ay doktor ay namati en Jesus ed idi. Ad-ad-ado di inbaga na maipanggep sin inam-amag ya init-itdon Apo Jesus mo din odom ay nangisolat sidi, manlogi sin naipadtoan di kaianakan Juan ay Mamonbonyag ya si Jesus enggana sin naikayangan Jesus ed langit. Si Lucas met laeng di nangisolat sin kaitoloyan di libro ay nay, Din Inam-amag Di Apostol, maipanggep sin inmad-adoan di mamati sin nakdangan di nantaolian Jesus ed langit. Din nangisolatana sin doway ay libro ay nay et si Teofilus ay kanan di odom en esa ay nangato ay taga-Roma. Magay odom ay ammo tako maipanggep en sisya.

Din nay siged ay damag ay insolat Lucas et ipaammo na ay si Jesus din Messias ay inkarin Diyos ay mangisalakan sin Judio ya siya abe sin am-in ay ipogaw ay mamati en sisya. Insolat na ay pinilin Diyos si Jesus ay mangikasaba sin siged ay damag sin nabibiteg (4:18), isonga ad-ado di mabasa isna maipanggep sin nangisaksakitan Jesus sin kaipoipogaw ay nankinalasi di kasapolan da, namnamed din mansaksakit, din kinapet di anito, ya din laslasoyen di odom ay ipogaw.

Ad-ado di daddad-at ay sin isna ay libro et anggoy di kad-ana ay kaman din kantan di aanghel ya din nanpasyalan di namanbantay

si karnero en da Jesus sin naianakana, din nataynanan Jesus sin Timplo sin kakitkittoy na, din baknang ya si Lazarus, ya din papangarig maipanggep sin siged ay taga-Samaria ya din nasangaw ay anak.

Di odom ay banag ay ibagabagan Lucas sin libro ay nay et din kararag, din Ispirito Santo, din ragsak, din badang di babbabai sin oblan Jesus, din pamakawanan Diyos sin basbasol, ya din pansaganaan di mamati sin kasin omalian Apo Jesus.

Din Linaona

Din panlogian di solat 1:1-4

Din naianakan da Juan ay Mamonbonyag ya si Jesus 1:5–2:20

Sin kaan-anak Jesus 2:21-52

Din nankaskasabaan Juan ay Mamonbonyag 3:1-20

Din nabonyagan Jesus, din listaan di ap-apo na, ya din namadasan Satanas ay nanolisog en sisya 3:21–4:13

Din nan-it-itdoan Jesus ed Galilea 4:14–9:50

Din nan-it-itdoan Jesus manlogi ed Galilea enggana ed Jerusalem 9:51–19:27

Din naodi ay dominggon Jesus ya din nateyana 19:28–23:56

Din kasin natagoan Jesus, din nanopail-ilaana, ya din naikayangana ed langit 24:1-53

Din Panlogian di Solat

¹ Patgek ay Apo Teofilus,

Ad-ado iman di namadpadas ay nangisolat si maipanggep sin am-in ay natongpal isnan kad-an

tako. ² Din insolat da et din dinaddad-at met laeng di nangil-ila manlogi sin damo ya nangikaskasaba si maipanggep en Apo Jesus. ³ Et sak-en abe, dadlonak sinolsolot am-in da sana manipod sin nanlogian da, isonga kanak en mayat ngin mo olnosek din dinaddad-at da ay sana ta say kosto di kaitoopan da ta asiak isolat en sik-a. ⁴ Tan laydek ay ammoem ay dadlon tet-etet-ewa din am-in ay nait-itdo en sik-a.

Din Naipadtoan Di Kaianakan Juan Ay Mamon-bonyag

⁵ Sin nanturturayan Ari Herod ed Judea, wada di padi ay manngadan si Zekarias ay naitatapi sin bonggoy di papadi ay polin Abias. Din asawa na ay si Elizabet, naipoli abe en Aaron ay padi ed nabaon. ⁶ Nalinteg da ay sin-asawa sin pangiilaan Diyos, et dadlon dan tinongtongpal din am-in ay bilina ya linteg na. ⁷ Ngem iwed pay et di anak da, tan basig si Elizabet. Esa pay, enggay nakay ya nabakes da.

⁸ Sin esay agew, dinomteng di biyang da Zekarias ay mansilbi en Diyos sin Timplo. ⁹ Din ogalin di papadi et panbinnonotan da mo sinoy oblan di esa ya esa, et si Zekarias di nabonot ay senggép sin Timplo ay mangipoo sin insinso ay mansengseng-ew. ¹⁰ Domateng pay din kosto ay oras, wadas sisya sin Timplo ay mamoppoo dowan pay mankarkararag din nasinop ay ipogaw sin bel-ayan. ¹¹ Asi et manpaila di anghel di Diyos en sisya ay pinmipika sin makannawan di altar ay pangipooan das insinso. ¹² Nakibtot si Zekarias sin nangilaana yan inmegyaegyat.

13 Ngem kanan et din anghel en sisya, “Adi ka emegyat ay Zekarias, tan dinngen Diyos din kindaw mo. Isonga si asawam ay Elizabet et mawad-an to et man-anak si lalaki et asi ka ngadanan si Juan. 14 Peteg di ragsak mo ya siya abe sin ad-ado ay ipogaw mo maianak sisya, 15 tan napateg sisya sin pangilan Diyos. Masapol ay adi man-in-inom si danom di obas ono odom ay bemeteng,* yan manipod pay laeng sin daan maianak, napno sin panakabalin di Ispirito Santo. 16 Awni man et ad-ado di pantaoliena ay iib-am ay Israelita en Diyos ay Apo da. 17 Mangon-ona mo din Apo, yan din panakabalina et kaman met laeng din panakabalin ay indawat di Ispirito Santo en Elias ay mamadto ed nabaon. Pan-oolnosena din man-iibaw ay sin-ama, ya pantaoliena abe din adi manongtongpal en Diyos ta din nemnem da et mais-o sin nemnem di nalinteg ay ipogaw.† Siya di din iyat na ta say masasagana din ipogaw sin omalian di Apo.”

18 Pag kanan Zekarias sin anghel, “Aw, ngem intoy pangammoak ay matongpal dana? Tan nay ay enggay nakayak ya nabakes abe si asawak.”

19 Kanan aben din anghel, “Sak-en si Gabriel ay mansilsilbi en Diyos, et sisya di nangibaa en sak-en ta enak ibaga en sik-a din nay siged ay damag. 20 Ngem gapo ta adim pasien din inbagak, awni man et maomel ka enggana ay domateng din agew ay temet-ewaana, tan awni et matongpal din inbagak mo domateng din kosto ay timpo ay inkeddeng Diyos.”

---

* 1:15 Bilbilang 6:3. † 1:17 Malakias 4:5-6.

²¹ Masmadaaw din kaipoipogaw ay manman-ed en Zekarias, tan mabamabayag sin oneg di Timplo. ²² Idi bomala pay sisya, sinsinyanas daida tan adi makakali, et say nangammoan da ay waday inpailan Diyos en sisya ed oneg.

²³ Makdeng pay ay nansilbi da sin Timplo, sinmaas Zekarias. ²⁴ Baken nabayag et nawad-an si asawa na ay si Elizabet, et nanpopokok sin beey da si limay bowan. ²⁵ Kanas nemnem na en, “Kambaw ed wani et sineg-angan Apo Diyos saken, tan kinaana din kaibabbainak sin ipogaw.”

Din Naipadtoan Di Kaianakan Jesus

²⁶ Sin maikan-em ay bowan din liton Elizabet, inbaan Diyos din anghel na ay si Gabriel ed Nazaret ay esay ili sin probinsiya ay Galilea. ²⁷ Tan waday ibaga na sin esay balasang ay magay nangiwgiwit en sisya ay naitotolag ay makiasawa en Jose ay polin din si Ari David. Din ngadan di balasang ay sana et si Maria. ²⁸ Inmey din anghel en sisya yan kanana, “Komosta ka. Kadmawaen dakan Apo Diyos ya peteg di seg-ang nan sik-a.”

²⁹ Palalo ay nariribokan si Maria sin inbagan di anghel et anaanapena mo sino ngin di laydena ay kalien. ³⁰ Siya di et kanan din anghel en, “Adi ka emegyat ay Maria, tan sineg-angan dakan Diyos. ³¹ Awni et mawad-an ka, et man-anak kas lalaki et ngadanam si Jesus. ³² Napateg tos sisya ya makwani en Anak di Kangatoan ay Diyos. Panarien aben Diyos sisya ay kaman din apo na ay si Ari David ed nabaon, ³³ et sisya di mangituray

sin polin Jacob ay eng-enggana, tan iwed polos patinggan di panturayana.”[‡]

³⁴ Asi et kanan Maria sin anghel, “Aw, ngem intoy iyat na ngin, tan iwed met di nangiwiwit en sak-en?”

³⁵ Sinombat din anghel yan kanana, “Awni et emey din Ispirito Santo en sik-a ya malinongan ka sin panakabalina. Et siya nay gapo ay din nasantoan ay ianak mo et makwani en Anak en Diyos. ³⁶ Nemnemem din ton-od mo ay si Elizabet. Olay mo kanan da en basig ya nabakes pay sisya, nawad-an pay dedan, et enem ay bowan din litona ed wani. ³⁷ Tan mo maipanggep en Diyos, maga di adi na kabaelan ay amagen.”

³⁸ Kanan pay Maria, “Naeyak kayman ay mansilbi en Apo Diyos. Sapay koma ta maitongpal en sak-en din inbagam.” Et pag komaan din anghel.

Din Nanpasyalan Maria En Elizabet

³⁹ Idi siya di mansaganas Maria et dalasena ay emey sin beey da Zekarias ay wada sin esay ili sin kadondontogan ed Judea. ⁴⁰ Somawang pay sisi, sinenggep sin beey da et komostaenas Elizabet. ⁴¹ Idi dinngen Elizabet din kalin Maria, mankeykey din litona. Pag mapno sin panakabalin di Ispirito Santo ⁴² yan ipigsa na ay mangwani, “Sik-a met kayman di kagagasatan sin amin ay babai, yan nagasat abe din moyang ay ianak mo! ⁴³ Ay sino aya di kaipogaw ko ta in mali ka ay pomasyal, sik-a pay san inan di Apok? ⁴⁴ Tan idi kosto ay dinngek din kalim, nankeykey din liton ko si ragsak na. ⁴⁵ Peteg ay nagasat ka, kanak, tan

[‡] **1:33** 2 Samuel 7:12,13,16; Isaias 9:7.

pinatim ay temet-ewa din inbagan Apo Diyos en sik-a.”

Din Nangidayawan Maria En Diyos

⁴⁶ Pag kanan Maria,

“Daydayawek si Apo Diyos sin am-in ay nemnem ko, ⁴⁷ et palalo di ragsak ko begew en sisya ay mangisalakan en sak-en, ⁴⁸ tan ninemnem nas sak-en ay nababa ay baa na. Isonga manlogi ed wani, kanan am-in di ipogaw en nagasatak ⁴⁹ manbegew sin nakaskasdaaw ay inamag din manakabalin ya nasantoan ay Diyos. ⁵⁰ Masmaseg-ang sin am-in ay mangipateg en sisya ay manlogi sin damo ay ipogaw enggana sin am-in ay inmon-onod. ⁵¹ Ipappaila na din panakabalina, tan bokbokabokena di ipogaw ay mangipapangato sin nemnem da ya din am-in ay plano da. ⁵² Ipababa na abe din nankangangato ay manturay yan ipangato na abe din nababa ay ipogaw. ⁵³ Idawtana pay din kaseseg-ang si siged enggana ay mapnek da, ngem din babaknang pay et pakaanenas daida ay nakoskosan da. ⁵⁴ Tinongpal na din inkari na sin ap-apo tako ya binadbadangana abes datako ay Israelita ay mansilbi en sisya. ⁵⁵ Aw, ninemnem na ay sineg-angan din si Abraham, siya abe en datako ya am-in ay poli na ay eng-enggana.”§

Siya say kanan Maria ay mangidayaw en Diyos.

---

§ 1:55 46-55 - 1 Samuel 2:1-10.

⁵⁶ Nakitetee en da Elizabet si tolo ay bowan, asi somaa.

Din Naianakan Juan Ay Mamonbonyag

⁵⁷ Idi dinomteng din pan-anakan Elizabet, lalaki din in-anak na. ⁵⁸ Idi dinngen din katokmang ya toton-od da din nakaskasdaaw ay seg-ang Diyos en sisya, nakiragragsak da abe.

⁵⁹ Sin maikawao ay agew din moyang, nasinop din katokmang ya toton-od da Zekarias ta kogiten ya ngadanan da, tan say ogalin di Judio.* Inpan-gadan da koma din ngadan ama na ay Zekarias, ⁶⁰ ngem kanan et ina na en, “Baken sa! Din ngadana et si Juan!”

⁶¹ “Ay tan? Iwed polos di ton-od yos manngadan issa!” kanan da. ⁶² Asi da et sinyasan si ama na ay mamoot mo sinoy laydena ay ingadan sin moyang. ⁶³ Nanpaa si Zekarias si pansolatana yan di insolat na yan, “Di ngadana, si Juan.” Et peteg ay nasdaaw da am-in ay wadas di. ⁶⁴ Pag et nakaan din omel Zekarias yan komali ay mandayaw en Diyos.

⁶⁵ Peteg ay nasdaaw din am-in ay kailian da, et mandinamag na ay naiyat sin am-in ay inil-ili sin kadondontogan ed Judea. ⁶⁶ Am-in din nannan-nge, nemnenemnemen da yan kanan da, “Ay sino ngata di panbalinan nan moyang ay nay?” Tan maila dedan ay wada en sisya din panakabalin Diyos.

Din Inpadton Zekarias

---

* **1:59** Levitico 12:3.

⁶⁷ Idi siya di, napno si ama na ay Zekarias sin panakabalin di Ispirito Santo yan kanana ay nangipadto:

⁶⁸ “Dayawen takos Diyos ay Apon di Israelita, tan inmali ay mangipawaya en datako ay ipogaw na. ⁶⁹ Tan inbaa na di manakabalin ay mangisalakan en datako ay say polin di nansilbi en sisya ay si Ari David. ⁷⁰ Siya met laeng din inpaipadto na sin nasantoan ay mamadto ed nabayag ⁷¹ ay mangwani en isalakanas datako sin kaibaw tako ya din am-in ay mangililiget en datako. ⁷² Kanana abe en tongpalena din inbaga na sin apo tako maipanggep sin seg-ang na et adi na linglinglingan din nabanol ay inkari na en daida. ⁷³ Inkari na abe en Abraham ay apo tako ⁷⁴ ay isalakanas datako sin kaibaw tako ta say adi tako emegyat ay mansilbi en sisya ⁷⁵ ya ta nasantoan ya nalinteg tako sin pangilaana enggana sin kaposposan di leng-ag tako.

⁷⁶ Sik-a pay abe ay anak ko, sik-a din makwani en mamadton Diyos ay Kangatoan, tan mangon-ona ka mo din Apo tako ta isaganam din danena.† ⁷⁷ Ibagam sin ipogaw na ay mabalin ay maisalakan da mo mapakawan di basbasol da. ⁷⁸ Tan din Diyos tako et masemaseg-ang ya naanos. Isonga waday ibaa na ay mapod langit ay mangisalakan en datako ay maiarig sin bomalaan di agew mo agsapa. ⁷⁹ Tan mo

---

† **1:76** Malakias 3:1.

omalis sisya, silawana di ipogaw ay mante-tee sin mabolinget ay emegyat ay matey ya itdo na en datako din pandanan tako ta say natalna di nemnem tako.”[†]

Say kanan Zekarias ay nangipadto.

⁸⁰ Mo din anak na pay, dinmakdake ya linmalaing downan pay pinmigma din pammati na. En nantetee sin lugar ay magay omili enggana ay dinomteng din panpailaana ay man-itdo sin Israelita.

2

Din Naianakan Jesus

(Mat. 1:18-25)

¹ Sin siya di ay timpo, inbilin Emperador Augustus ed Roma ay en manpalista am-in di ipogaw sin lak-am na. ² Say damo na ay sinsos et naamag sin kagobernador Kirinio ed Syria. ³ Isonga esa ya esa yan emey sin ilin di apo na ay say ena panpalistaan.

⁴ Siya aben Jose, inmey ay napo ed Nazaret ay ilin di Galilea ta en manpalista ed Betlehem ay ilin di Judea, tan say ilin Ari David ay apo na ed nabayag. ⁵ Nakiey abes Maria ay en manpalista, tan naitolag ay man-asawa da. Enggay nayadi din liton Maria, ⁶ et idi wada da ed Betlehem, timpon din moyang ay bomala. ⁷ Gapo ta magay pantean da sin pandagdag-osan di ipogaw, inmey da sin kolongan di animal. Et isdi di nangianakana sin besag na ay lalaki. Idi binmalas sisya, binotibotana, asi na iolig sin pangpanganan di animal.

[†] **1:79** Isaias 9:2.

Din Nanpailaan Di Aanghel Sin Mamanbantay Si Karnero

⁸ Sin siya di ay labi, wada da di ipogaw sin pastolan ay mamananbantay sin karnero da. ⁹ Pag et manpaila di esay anghel Apo Diyos en daida et nasilawan ya nasili da sin koniniing di Diyos, et palalo di egyat da. ¹⁰ Asi et kanan din anghel en daida, “Adi kayo emeg-egyat! Tan din ipadamag ko en dakayo et say panragsakan di am-in ay ipogaw. ¹¹ Tan ed wani ay labi, naianak sin ilin David din mangisalakan en dakayo ay ipogaw, din Messias* ay Apo tako. ¹² Siya na di pangammoan yo ay tet-ewa. Awni et datngan yo san moyang ay nabobotibotan ya naipababaktad sin pangpanganan di animal.”

¹³ Sin kosto ay nangwanianas di, kabala et di ad-ado ay ib-a na ay aanghel ay napod daya ay manaydayaw en Diyos ay kankanan da,

¹⁴ “Madaydayaw si Diyos ed langit. Tomalna abe di ipogaw sin daga ay panlaylaydana.”

¹⁵ Idi nantaoli din aanghel ed langit, kanan din mamananbantay si karnero da, “En tako ed Betlehem ta en tako ilaen din napasamak sidi ay inpaammon Apo Diyos en datako.” ¹⁶ Pag dan dalasen ay emey, et dinatngan das da Maria en Jose ya din moyang ay naipababaktad sin pangpanganan di animal. ¹⁷ Idi inila da din moyang, dinad-at da din inbagan di anghel maipanggep en sisya, ¹⁸ et nasdaaw da am-in din nanngé. ¹⁹ Si Maria pay, inigto na am-in dana ay naamag sin

---

* **2:11** Din Messias sin kalin di Judio et siya met laeng din Cristo sin pangikalian di Griego. Din olog na et din dinotokan Diyos ay manturay.

nemnem na et nemnenemnemena. ²⁰ Mo din mamananbantay pay sin karnero, nantaoli da ay mankankanta ya manaydayaw en Diyos begew sin inila da ya dinnge da, tan tet-ewa am-in din inbagan di anghel en daida.

Din Nangadanan Jesus

²¹ Idi maikawao ay agew din moyang, inpakogit da ya nginadanan das Jesus ay say ngadan ay inbagan met laeng din anghel en daida sin daan pay laeng mawad-an si Maria.

Din Nangidatonan Dan Jesus En Diyos Sin Timplo

²²⁻²⁴ Idi dinmateng din agew ay panongpalan da Jose en Maria sin inbilin di linteg Moses† maipanggep sin kaan-anak na, inmey da ed Jerusalem ta en da idaton en Diyos din inbagan di linteg ay sana ay doway pagaw ono doway anak di kalapati. Intakin da abe din moyang ta say idaton das sisya en Apo Diyos. Tan din naisolat sin sana ay linteg Apo Diyos, “Masapol ay maidaton en Diyos din am-in ay besag ay lalaki.”‡

²⁵ Wada et di esay nakay ed Jerusalem ay manngadan si Simeon ay manman-ed sin kaisalakanan di iib-a na ay Israelita. Nalinteg ya relihioso ay ipogaw, yan wada abe din Ispirito Santo en sisya. ²⁶ Inpaammon din Ispirito Santo en sisya ay adi matmatey enggana ay ilaena din Messias ay inkarin Diyos ay omali. ²⁷ Idi siya di, dinmateng da aman Jesus ed Jerusalem et inisgep das sisya sin Timplo ta amagen da din inbilin

---

† **2:22-24** Levitico 12:6-8. ‡ **2:22-24** Exodo 13:2,12.

di linteg maipanggep en sisya. Wada abes di si Simeon ay inpangon di Ispirito Santo. ²⁸ Inaklop na din moyang ya dinaydayaw nas Diyos ay mangwani,

²⁹ “Apo, olay ipalobos mo din kateyak ay bag-en mo, tan natalna di nemnem ko. Tan nay ay tinongpal mo din inkarim en saken. ³⁰⁻³¹ Inilak baw kayman din insaganam ay pangilaan di am-in ay ipogaw ay din inbaam ay mangisalakan en daida. ³² Maiarig sisya sin silaw ay mangipaila sin Gentil sin danan ay emey en sik-a. Begew abe en sisya, madayaw din ipogaw mo ay Israelita.”§

³³ Nasdaaw da aman Jesus sin inbagan Simeon maipanggep en sisya. ³⁴⁻³⁵ Pag hindisyonan Simeon daida et kanana en Maria, “Din moyang ay nay et dinotokan Diyos ay sinyal, ngem ad-ado da ay manigaan sin sinyal ay sana. Isonga masakitan di nemnem mo ay kaman matbek sin matadem ay kampilan. Begew en sisya, ad-ado da ay taga-Israel di maisokba, ngem ad-ado abe di pomika ay maisalakan, et say kaammoan din tet-ewa ay wadas nemnem da.” ³⁶ Wada abes di di mamadto ay enggay nabakes. Sisya si Anna ay anak en Fanuel ay polin Aser. Pito ay tawen di nakiasawaana, ³⁷ asi mabalo enggana ed wani ay waopolo ya opat di tawena. Inagew ya olay sin labi, wada sin Timplo ay manaydayaw en Diyos ya mankarkararag dowanen it-itpe din dagaang na. ³⁸ Sin doy ay oras ay wadas da Jesus sin

---

§ 2:32 Isaias 42:6; 49:6; 52:10.

Timplo, sinmawang sisya et nan-iyaman en Diyos. Manlogi sidi, daddad-atena din moyang sin am-in ay manman-ed sin pangipawayaan Diyos sin taga-Israel.

³⁹ Idi tinongpal da Jose en Maria din am-in ay inbilin di linteg Apo Diyos, sinmaa da sin ili da ed Nazaret ay ed Galilea. ⁴⁰ Et say nadakdak-an din anak ay binmikas ya palalo di laing na, tan binadbadangan Diyos sisya.

Din Nataynanan Jesus Sin Timplo

⁴¹⁻⁴² Idi mantawen si Jesus si sinpo ya dowang, nakiey en da ama na ay emey ed Jerusalem, tan ogali da ay tinawen ay en da makifiesta sin fiesta ay makwani en Nalabas. ⁴³ Makdeng pay din fiesta, somaa da am-in koma, ngem nataynan baw si Jesus ed Jerusalem yan adi ammon din napoana ay magas sisya, ⁴⁴ tan kanan da en nakikoyog sin kabeweg da. Esay agew di nandad-anan da, asi da pag anapen sin toton-od da ya am-ammo da, ⁴⁵ ngem maga. Isonga nantaoli da ed Jerusalem ta say en da panganapan. ⁴⁶ Sin katlo na, asi da datngan sisya sin Timplo ay nakitotokdo sin mamaestro ay mandengdenge ya mansalsalodsod en daida. ⁴⁷ Nasdaaw da am-in ay manmange en sisya, tan siged am-in din insongsongbat na. ⁴⁸ Nasdaaw met laeng da ama na sin nangilaan da en sisyas di. Pag kanan ina na en, “Anak ko, apay nga inamag mo na en dakami? Palalo et ay madandanagan kami en amam ay nanganaanap en sik-a.”

⁴⁹ “Ay tan? Apay nga omanaanap kayo? Ammo yo koma ay masapol ay wadaak isnan beey en

Amak,” kanan Jesus ay sinombat. ⁵⁰ Ngem adi da naawatan din laydena ay kalien. ⁵¹ Pag maikoyog si Jesus en daida ay somaa ed Nazaret, et pinat-pati na am-in din inbagbaga da en sisya. Mo si ina na, inigto na sin nemnem na am-in dana ay naamag. ⁵² Et si Jesus, nadakdakdake ya lin-malaing. Masepsepsep abe ay laylayden Diyos ya din kaipoipogaw sisya.

3

Din Nankaskasabaan En Juan Ay Mamon-bonyag

(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Idi maikasinpo ya lima ay tawen di panturayan Emperador Tiberius, si Poncio Pilato di gobernador ed Judea ya si Herod ed Galilea. Din agin Herod ay si Felipe et say manturay abe sin sakop di Iturea ya ed Trakonitis, ya si Lisantias di manturay ed Abilene. ² Din kangatoan ay papadi et da Annas en Caifas.

Sin siya di ay timpo, waday inbagan Diyos en Juan ay anak en Zekarias ay mantetee sin lugar ay magay omili. ³ Pag emey si Juan ay en mangaskasaba sin kailili sin nandinmang di ginawang ay Jordan. Inbagbaga na en, “Ibabawi yo din basbasol yo yan manpabonyag kayo ta say pakawanen Diyos din basbasol yo.” ⁴ Din sana ay inam-amag Juan et say natongpalan din insolat Isaias ay mamadto ay nangwani,

“Wada sin lugar ay magay omili di mangibogbogaw ay mangmangwani, ‘Isagana yo din danen di Apo ay omali ta say siged di danan ay pandanana. ⁵ Din iyat yo et singpaen

yo din dontog ya bilig. Mo wada abe di nakillokillo et idoritso yo. Din lasonglasong pay et tab-okan yo⁶ ta asi ilaen din am-in ay ipogaw din iyat Diyos ay mangisalakan en daida.’ ”*

⁷ Ad-ado di ipogaw ay inmey en Juan ay manpabonyag koma, ngem asi na et kanan, “Ay peteg kayo kayman ay kaman nasikap ay eweg! Sino ngata di nangibaga en dakayo ay mailsot yo din panosaan Diyos en dakayo mo mabonyagan kayo?

⁸ Adi met mabalin, tan masapol ay amagen yo din mangipaila ay tet-ewa ay inbabawi yo din basbasol yo. Adi yo aben kankanan en mailisi kayo tan si Abraham din apo yo, tan olay dana ay bato et mabalin met ay amagen Diyos si polin Abraham! ⁹ Din panosaan Diyos en dakayo et maiarig si wasay ay naibibiyad ay mamoyo sin kaiw, et am-in ay kaiw ay adi manlames si siked et mapoyo sin poona ta asi maitongo.”

¹⁰ Pag pooten din kaipoipogaw en, “Ay intoy iyat mi ngarud?”

¹¹ Sinongbatan Juan yan kanana, “Din waday doway ay bado na, masapol ay idawat na din esa sin iwed di bado na, ya din waday kanena, ibingayana abe koma din magay kanena.”

¹² Wada da abe di mansingsingil si bowis ay en nanopabonyag. Kanan da en, “Apo maestro, intoy masapol ay iyat mi?”

¹³ “Adi kayo mansingsingil si sobra mo adi din kostokosto,” kanana ay sinombat.

---

* **3:6** Isaias 40:3-5.

¹⁴ Wada abey sosoldado ay en nanpoot en sisya ay nangwani, “Dakami pay abe yan intoy iyat mi?”

Kanan Juan en, “Adi kayo paeg-egyaten ono palawlawaen di olay sino ay ipogaw ta say alaen yo din pilak na. Masapol pay ay mapnek kayo sin lagbo yo.”

¹⁵ Begew sin inbagbagan Juan, masepsepsep ay namnamaen di kaipoipogaw din omalian di Messias, yan nemnenemnemen da, “Ay si naey ngata din Messias?” ¹⁶ Ngem kanan Juan en daida, “Wada di nangatngato mo sak-en ay omonod. Et begew din nay kinangato na, adiak maikari ay olay mangobad sin galot di sapatos na.† Danom anggoy di ibonyag ko en dakayo, ngem mo sisya pay et bonyaganas dakayo si Ispirito Santo ya apoy. ¹⁷ Maiarig sisyas ipogaw ay nananggen si liga-o ay paneg-ap na sin nabayo ay pagey. Din lames na et ena idolin sin beey na, ngem din teg-ap pay et ipoo na sin apoy ay adi kadmep.”

¹⁸ Siya na ya ad-ado pay di init-itdon Juan sin kaipoipogaw sin nangikaskasabaana sin siged ay damag en daida. ¹⁹ Niyamyamana abe si Gobernador Herod begew sin nangasawaana en Herodias ay asawan agi na ya din odom ay lawa ay inam-amag na. ²⁰ Ngem si Herod et nasepsep ay kinmedse et inpabalod na si Juan.

Din Nabonyagan Jesus
(*Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11*)

---

† **3:16** Din esa ay obla ay naidawat sin kababaan ay baa ono bag-en ed idi et kaanena din sapatos di among na mo somaa et senggep sin beey. Isonga din layden Juan ay kalien et adi na ibilang din awak na ay maikari ay mansilbi ay olay owat bag-en en Jesus.

²¹ Idi daan pay laeng mabalod si Juan sin namonbonyagana sin kaipoipogaw et nanpabonyag abes Jesus. Makdeng di yan mankarkarag pay sisya, nabokatan ed langit ²² et binmaba din Ispirito Santo ay kaman kalapati et pinmatong en sisya. Pag wada di kali ay napod langit ay kanana en, “Sik-a di laydelaydek ay anak ko. Sik-a di kakapnekak.”

*Din Listaan Di Ap-apon Jesus
(Mat. 1:1-17)*

²³ Sin nanlogian Jesus ay man-itdo, emey ay tolonpo di tawena. Et inbilang di ipogaw ay anak en Jose sisya. Si Jose et anak Heli ²⁴ ay anak Mattat. Si Mattat et say anak Levi ay anak aben Melki. Si Melki yan anak Jannai ay anak aben Jose. ²⁵ Si Jose et say anak Mattatias ay anak aben Amos. Si Amos di anak Nahum ay anak Esli ay anak aben Naggai. ²⁶ Si Naggai et say anak aben Maat ay anak Mattatias ay anak Semein ay anak Josek ay anak aben Joda. ²⁷ Si Joda et say anak Joanan ay anak Resa ay anak Zerubbabel ay anak Sealtiel ay anak aben Neri. ²⁸ Si Neri abe et anak Melki ay anak Addi ay anak Cosam ay anak Elmadam ay anak aben Er. ²⁹ Si Er yan anak Josue ay anak Eliezer ay anak Jorim ay anak Mattat ay anak aben Levi. ³⁰ Si Levi et sisya di anak Simeon ay anak Juda ay anak Jose ay anak Jonam ay anak aben Eliakim. ³¹ Si Eliakim abe et anak Melea ay anak Menna ay anak Mattata ay anak Natan ay anak aben David. ³² Si David abe et say anak Jesse ay anak Obed ay anak Boaz ay anak Salmon ay anak aben Nason. ³³ Si Nason yan anak Amminadab ay anak Admin ay

anak Arni ay anak Hezron ay anak Perez ay anak aben Juda. ³⁴ Et si Juda et say anak Jacob ay anak Isaac ay anak Abraham ay anak Tera ay anak aben Nahor. ³⁵ Si Nahor et anak Serug ay anak Reu ay anak Peleg ay anak Eber ay anak Sela. ³⁶ Si Sela abe et say anak Cainan ay anak Arfaxad ay anak Sem ay anak Noe ay anak Lamek. ³⁷ Si Lamek abe et anak Metusela ay anak Enok ay anak Jared ay anak Mahalaleel ay anak Cainan. ³⁸ Et si Cainan et say anak Enos ay anak Set ay anak Adan ay anak aben Diyos.

4

Din Namadasan Satanas Ay Nanolisog En Jesus (Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

¹ Idi napo si Jesus sin ginawang ay Jordan, napno si panakabalin di Ispirito Santo, et inpangon din Ispirito Santo sisya sin lugar ay magay omili. ² Nantetees di si opatapolo ay agew yan downan pinadapadas din Diablo ay manolisog en sisya. Adi polos nangnangan si Jesus sin doy da ay agew. Idi nakdeng di, nilikna na di dagaang na. ³ Asi et kanan din Diablo en sisya, “Mo tetewa ay Anak Diyos sik-a, bilinem din bato ay nay ta manbalin si makan.”

⁴ Ngem sinongbatan Jesus ay nangwani, “Din naisolat ay kalin Diyos et kanana, ‘Baken makan et anggoy di katagoan di ipogaw.’ ”*

⁵ Idi nakdeng di, pag ipangon din Diablo sin nakayang ay lugar et sinkaattikan yan inpaila na en sisya din am-in ay nasyon isnan lobong.

---

* **4:4** Deuteronomio 8:3.

⁶ Kanan din Diablo en, “Idawat ko en sik-a din kalebbengan ay mangituray sin am-in dadi ta say okam din kinabaknang da. Tan naidawat am-in en sak-en et mabalin ay idawat ko abe sin olay sino ay laydek. ⁷ Mandokmog ka ngarud ay mandayaw en sak-en, et okam am-in dadi.”

⁸ Ngem sinombat si Jesus yan kanana, “Din naisolat ay kalin Diyos et kanana en, ‘Magay odom si dayawen yo ya pansilbian yo mo adi anggoy si Diyos ay Apo yo.’”†

⁹ Pag ipangon din Diablo sisya ed Jerusalem et inpapika na sin kakayangan ay partin di Timplo. Asi na pag kanan, “Mo tet-ewa ay Anak Diyos sik-a, mantekgas ka kod, ¹⁰ tan kanan din naisolat ay kalin Diyos, ‘Bilinen Diyos din aanghel na ta ayowan daka. ¹¹ Aklopen das sik-a ta say adi maidosnog sikim sin bato.’”‡

¹² “Aw kayman,” kanan Jesus ay sinombat, “ngem din naisolat ay kalin Diyos et kanana abe en, ‘Adi yo padpadasen si Diyos ay Apo yo.’”§

¹³ Idi inamag Satanas din am-in ay kabaelana ay manolisog koma en Jesus, pag nan taynan enggana sin tapin di agew.

Din Nanlogian Jesus Ay Nan-itdo
(*Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15*)

¹⁴ Siya di et nantaoli si Jesus ed Galilea ay wada en sisya din panakabalin di Ispirito Santo. Et nandinamag din maipanggep en sisya sin kailili das di. ¹⁵ Nan-it-itdo sin kasinasinagoga yan day-dayawen da am-in sisya.

---

† **4:8** Deuteronomio 6:13. ‡ **4:11** Salmo 91:11-12. § **4:12** Deuteronomio 6:16.

*Din Nanigaan Da En Jesus Ed Nazaret
(Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6)*

¹⁶ Pag emey si Jesus ed Nazaret ay nadakdak-ana. Domateng pay din agew ay pan-ibbayan di Judio ay Sabado, inmey sin sinagoga, tan say ogali na. Et pinmika ay manbasa sin kalin Diyos.

¹⁷ Indawat da en sisya din nalopilop ay libro ay insolat din mamadto ay si Isaias, pag nan bitlagen et datngena din naisolat ay nay,

¹⁸ “Wada en sak-en din Ispiriton Apo Diyos, tan pinili nas sak-en ay en mangikasaba sin siged ay damag sin nabibiteg. Inbaa nas sak-en ay en mangibaga sin balod ay mawayaan da ya mangagas sin nagodab ta makaila da ya mamadang sin maligligat.

¹⁹ Ya ta ipaammok abe sin kaipoipogaw ay dinmateng din timpo ay pangipailaan Apo Diyos sin seg-ang na.”*

²⁰ Idi nakdeng ay basaen Jesus di, linopilop na kasin din libro et intaoli na sin mansilbilbi, et pag tomokdo ay man-itdo downan pay ineneng-neng din am-in ay ipogaw sin sinagogas sisya.

²¹ Kanana en daida, “Din inpaisolat Diyos ay sana et natongpal ed wani sin kosto ay nanngaan yo.”

²² Dinaydayaw am-in din ipogaw sisya yan nasdaaw da sin makaay-ayo ay inbaga na. Ngem downan da et kanan, “Si naey met din anak Jose, ay baken siya?”

²³ Asi na et kanan en daida, “Ammok met ay ibaga yo en sak-en din pangarig ay nay: ‘Doktor, agasam abe din awak mo.’ Layden yo ay kanan,

---

* **4:19** Isaias 61:1-2.

‘Amagem abe isnan ilim din dinnge mi ay inamamag mo ed Capernaum.’ ”

²⁴ Pag nan itoloy ay mangwani, “Tet-ewa din ibagak en dakayo ay maga di mamadto ay bigbigen di kailiana. ²⁵ Nemnemen yo din naamag sin timpon Elias. Adi polos nan-od-odan si tolo ya kagodwa ay tawen, et palalo di betil sin intiro ay ili. Adado di nalasang isnan ed Israel, ²⁶ ngem adi met inbaan Diyos si Elias ay mamadang sin olay esa en daida, mo adi et inbaa na ay mamadang sin esa ay balo ay taga-Zarefat sin sakop di Sidon.† ²⁷ Siya abe sin timpon din mamadto ay si Eliseo. Adado abe di ipogaw isnan ed Israel ay kaeegyat di sakit di kodil da, ngem iwed di olay esa en daida ay inagasana, tan ang-anggoy Naaman ay taga-Syria si inagasana.” †

²⁸ Palalo di bonget am-in din ipogaw sin sinagoga sin nanngan das di. ²⁹ Pag dan pomanika et igalalad das Jesus ta pakaanen da sin ili da. Ginoyod da ay in-ey sin toktok di dontog ay kad-an di ili da ta tekdagen da koma sin deppas. ³⁰ Ngem nandan si Jesus sin nan-gawaan da et nadipos.

Din Nangipakaanan Jesus Si Anito (Mar. 1:21-28)

³¹ Pag bomallalong si Jesus ed Capernaum ay esay ili ed Galilea. Sin Sabado ay pan-ibbayan da et inmey sin sinagoga ay en man-itdo. ³² Et nasdaaw da sin inyat na ay nan-itdo, tan din kali na et kaman kalin di waday turay na.

---

† 4:26 1 Aari 17:1,7-16. † 4:27 2 Aari 5:1-14.

³³ Wadas di di lalaki ay kinapet di anito. Nanki-lalad ay nangibogaw, ³⁴ “Inayan! Jesus ay taga-Nazaret, apay nga disdistolboem dakami? Ay in mali ka aya ta dosaem dakami? Am-ammok dedan sik-a. Sik-a din nasantoan ay Anak Diyos.”

³⁵ Pag bilinen Jesus din anito ay nangwani, “Igig-inek mo! Taynam sisya.” Asi et pan-idogos din anito din lalaki ay sana sin sangoanan di kaipoi-pogaw et pag nan taynan ay adi na sinakitan.

³⁶ Natekeng din matan di wadas di yan nan-asibaga da en, “Wey! Anna pay dis inbaga na! Olay anito yan wada iman di turay na ya panakabalina ay mamilin en daida yan komaan da.”

³⁷ Siya di, nandinamag di maipanggep en Jesus sin amin ay soli isdi.

*Din Nangagasan Jesus Sin Ad-ado Ay Mansakit
(Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34)*

³⁸ Bomala pay si Jesus sin sana ay sinagoga, inmey sin beey da Simon. Kambaw et din kato-gangan Simon ay babai et palalo ay manpod-podot, isonga inbaga da en Jesus ta agasanas sisya.

³⁹ Sinmag-en si Jesus sin binmabaktadana et in-bilina ay makaan din podot na. Nakaan ay dagos yan kabangon et doy ay pakanenas daida.

⁴⁰ Madipdipos pay din agew, in-ey din omili en sisya din am-in ay mansaksakit si olay sino ay kalasin di sakit. Saes-aen Jesus ay mangapay en daida et nailatonan da am-in. ⁴¹ Pinakaana abe di aanito sin ad-ado ay kinapet da, et sin kinmaan da, inbogbogaw da en, “Sik-a din Anak Diyos!” Dowan et yamyaman Jesus ay mangipaginek en daida, tan ammo da dedan ay sisya din Messias.

*Din Nan-it-itdoan Jesus Sin Kasinasinagoga
(Mar. 1:35-39)*

⁴² Idi mapat-a, tinaynan Jesus din ili ay doy et inmey sin naidodolin ay lugar. Isonga din ipogaw, en da an-anapen sisya. Idi dinatngan da, inpakodan da ta adi na taynan daida. ⁴³ Ngem kanana, “Masapol ay enak ikaskasaba sin odom ay ili abe din siged ay damag ay maipanggep sin panturayan Diyos, tan say gapo si nangibaaana en sak-en.” ⁴⁴ En nanlikiked ngarud sin inil-ili ed Judea ay mangaskasaba sin kasinasinagoga.

5

*Din Nangayagan Jesus Sin Damo Ay Papasolot
Na
(Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20)*

¹ Sin namingsan, wadas Jesus sin benget di anawa ay lebung ay Gennesaret ay man-it-itdo sin kalin Diyos, et inalibongbongan din kaipoipogaw tan layden da ay dengngen. ² Inilan pay Jesus di dowang ay bangka sin benget di lebung ay tinaynan di manabtabokol ay en nangowas sin tabokol da. ³ Isonga nanlogan si Jesus sin esa ay okan Simon yan kanana en sisya en iad-addawi da si at-atik sin benget. Pag tomokdo ay man-itdo et initdoana din kaipoipogaw.

⁴ Idi nakdeng ay man-itdo, kanana en Simon, “Iay-ayed mo din bangkam sin kad-an di mal-osong ay danom ta asi yo oy-oyen din tabokol yo.”

⁵ “Aw, Apo,” kanan Simon, “ngem tinpeg mi kayman din labi ay nanabtabokol yan maga met di ina mi. Ngem mo siya say ibagam, olay oy-oyen mi pay dedan nan tabokol mi.” ⁶ Siya di et

inoy-oy da yan ad-ado tet-ewa di ina da enggana ay dandani ay mabisngit din tabokol. ⁷ Isonga sininyasan da din iib-a da sin esa ay bangka ta omali da ay badangan daida. Omali da pay yan pinno da din doway bangka si nigay et nganngani ay lomned da. ⁸ Idi inilan Simon Pedro* din sana ay napasamak, nandokmog en Jesus yan kanana, “Apo, taynam kod sak-en, tan managbasolak kay-man.” ⁹ Siya sa di inbaga na, tan nasdaaw da iman sin iib-a na sin kaad-adon di tinabokol da. ¹⁰ Et siya abe sin gagait Simon ay da Santiago en Juan ay an-ak Zebedeo.

Pag kanan Jesus en Simon, “Adi ka emeg-egyat, tan manlogi ed wani, adi ka manabtabokol si nigay mo adi et mangawis ka si ipogaw.” ¹¹ Siya et di insang-at da din bangka, et tinaynan da amin ta makiey da en Jesus ay pasolot na.

Din Nangagasan Jesus Sin Mansakit Si Kaeegyat Ay Sakit Di Kodil

(Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)

¹² Idi namingsan sin kad-an Jesus sin esay ili, sinmawang di lalaki ay mansakit si kaeegyat ay sakit di kodil. Idi inila nas Jesus, en nandokmog ay nanyakog-ong sin sangoanana et manpapakaaasi ay nangwani, “Apo, ammok ay kabaalam ay mangaan sin sakit ko mo laydem.”

¹³ Inoyad Jesus din takkay na ta ikapay na sin lalaki ay sana. Pag nan kanan, “Laydek, madalosan ka.” Et nakaan ay dagos din sakit na.

---

* **5:8** Si Simon et bindayan Jesus si Pedro, isonga kanan da en Simon Pedro.

¹⁴ Asi ibilin Jesus en sisya, “Adi ka idaddad-at na si olay sino ay ipogaw mo adi et emey ka ay en manpaila sin padi ta ilaena ay nakaan sakit mo. Asi ka idawat en sisya din inbilin Moses ay idaton yo en Diyos ta say pangammoan din kaipoipogaw ay tet-ewa ay sinmigid ka.”† ¹⁵ Ngem masepsep pay dedan ay mandinamag din maipanggep en Jesus, isonga ad-aad-ado di in-inmey ay manmannge sin kankanana ya ta kaanena din sakit da. ¹⁶ Ngem mo si Jesus et namin ado ay inmey man-es-esa sin naidodolin ay luglugar ta say en mankararag.

Din Nangagasan Jesus Sin Paralitiko

(Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12)

¹⁷ Idi namingsan, wadas Jesus sin esay beey ay man-it-itdo, et wada abe di nakitotokdo ay Fafariseo ya mamaestron di linteg Diyos ay napo sin kailili ed Galilea ya ed Judea ya ed Jerusalem abe. Et wada en Jesus din panakabalin Apo Diyos ay mangagas sin way sakit na. ¹⁸ Idi siya di, wada et di sinmawang ay nangaatayang sin dayon ay binmabaktadan di paralitiko. Padasen da ay mangisgep sin beey ta ipayag da komas sisya sin sangoanan Jesus, ¹⁹ ngem iwed polos mabalin da begew sin naposek ay ipogaw. Isonga insakyab da sin atep et tinekla da din odom ay atep. Asi da pay oy-oyen din binmabaktadan di paralitiko enggana ay maipayag sin nan-gawaan di ipogaw sin kosto ay sinasagang Jesus. ²⁰ Idi inilan Jesus din talek da en sisya, kanana sin lalaki ay doy, “Napakawan din basbasol mo ay ib-a.”

---

† **5:14** Levitico 14:1-8.

²¹ Asi et da doy ay Fariseo ya maestron di linteg, kanan da sin nemnem da, “Apay nga say inbaga na di? Is-o nan awak na en Diyos. Tan sino aya di akin lebbeng ay mamakawan si basol mo adi si Diyos et anggoy?”

²² Ngem ammon pay dedan Jesus ay say wada sin nemnem da et kanana, “Apay nga say nem-nemnemen yo sa? ²³ Nalaklaka kayman ay kanan en, ‘Mapakawan san basbasol mo’ mo din ‘Ibangon mo ta mandan ka.’ ²⁴ Ngem mo siya sa, ibagak ngarud din naligat ta say paneknekak en dakayo ay sak-en ay Anak di Ipogaw et waday kalebbengak isnan labaw di daga ay mamakawan si basol.” Pag nan kanan sin paralitiko ay doy, “Din ibilin ko en sik-a et ibangon mo, bidkingem san dayon mo ta somaa ka.” ²⁵ Pag kabangon din sana ay il-ilan da am-in, binidking na din dayon ay binmabaktadana yan pag somaa ay manaydayaw en Diyos. ²⁶ Et am-in din wadas di et palalo ay nasdaaw da dowan da aben emegyat ya dayawen das Diyos ay mangmangwani, “Anna! Palalo ay nakaskasdaaw nan inila tako ed wani!”

*Din Nangayagan Jesus En Levi
(Mat. 9:9-13; Mar. 2:18-22)*

²⁷ Nakdeng pay di et pag bomala si Jesus yan inila na di mansingsingil si bowis ay manngadan si Levi ay tinmotokdo sin opisina na. “Manbalin ka et si pasolot ko,”[†] kanan Jesus. ²⁸ Kapika si Levi yan tinaynana am-in ta makiey en Jesus.

[†] **5:27** Din kanana sin Griego et: Omonod ka... Di laydena ay kalien et makiey en Jesus ay pasolot na.

²⁹ Pag da et emey sin beey da Levi, et inpaltianas Jesus si ad-ado. Ad-ado abey mansingsingil si bowis ya odom ay ipogaw ay naiokob en daida.

³⁰ Asi et din odom ay Fafariseo ya din gagait da ay mamaestron di linteg, iniyew da din papasolot Jesus ay nangwani, “Apay nga makikan ya maki-inom kayos mansingsingil si bowis ya odom ay managbasol ay ipogaw?”

³¹ Ngem si Jesus di nanongbat et kanana ay nangiarig, “Baken din nasalon-at ay ipogaw di makasapol si mangagas mo adi din mansaksakit.

³² Adiak inmali ta enak ayagan din nalinteg ay ipogaw mo adi din nakabasol ta say ibabawi dan basbasol da.”

*Maipanggep Sin Kaitpean Di Dagaang
(Mat. 9:14-15; Mar. 2:18-20)*

³³ Wada da di en nangibaga en Jesus, “Din papasolot Juan et namin ad-ado ay it-itpe day dagaang da downan da pay mankararag ya siya abe sin papasolot di Fafariseo. Ngem din papasolot mo pay et adi da it-itpe di dagaang da. Apay?”

³⁴ Sinombat si Jesus ay nangiarig, “Mo waday mankasal, ay kanan yo aya en adi makikan din gagayyem di mangasawa ay inayagana? Mangagan da met. ³⁵ Ngem mo domateng di timpo ay maipakaan en daida din mangasawa et siya di din pangitpean da sin dagaang da.”

*Maipanggep Sin Baro Ay Initdon Jesus
(Mat. 9:16-17; Mar. 2:21-22)*

³⁶ Kanan aben Jesus ay nangiarig, “Iwed abe di ipogaw ay mamisngit sin baro ay bado ta asi na ilkeb sin baak ay bado. Tan mo say iyat na di,

sayang dedan din baro ay bado yan adi maibagay abe din baro ay lopot sin baak ay mailkebana. ³⁷ Iwed abe dedan di mangipeey si kabobbobod ay danom di obas sin nakpit ay sopot ay lalat, § tan mo maget, mabtakan din lalat et madadael din sopot dowan aben maiwasit din danom di obas. ³⁸ Din kabobbobod ay danom di obas ngarud, siyat baro ay lalat di kaipay-ana. ³⁹ Esa pay, din nairuam ay manginom si naket-eng ay danom di obas, sigaana ay tamtaman din dadnaan, tan kanana en mammam-is din naket-eng ay nairuamana.”

6

Maipanggep Sin Agew Ay Pan-ibbayan (*Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28*)

¹ Sin namingsan ay Sabado ay pan-ibbayan di Judio, mandad-an da Jesus sin kapaypayewan ay nas-ekan si bakakew. Yan din papasolot na et manposposngi das lames na ta say polipoen da et kotimen da. ² Asi et wada di Fafariseo ay nangila sin inyat da et kanan da en Jesus, “Apay nga lablabsingen yo din linteg tako ay Judio ay mangiparit si man-ani sin agew ay pan-ibbayan?”

³ Sinongbatan Jesus ay nangwani, “Binasa yo met din inyat Ari David ya din gagait na sin din-magaangan da. ⁴ Sinenggep sin beey en Diyos yan ina na din tinapay ay naidaton en Diyos ay iparit di linteg ay kanen di baken padi. Ngem kinana pay dedan et inbingayana abe din kakoyog na.”*

⁵ Pag ipaanongos Jesus, “Sak-en ay Anak di Ipogaw

---

§ 5:37 Din pangipay-an di Judio si danom di obas et lalat di kalding. * 6:4 1 Samuel 21:1-6; Levitico 24:9.

di akin lebbeng sin mabalin ay maam-amag sin agew ay pan-ibbayan.”

*Din Lalaki Ay Nakingking Di Esay Takkay Na
(Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6)*

⁶ Idi esay Sabado kasin sinenggep si Jesus sin sinagoga ay man-itdo. Wada et sidi di lalaki ay nakingking di kannawan ay takkay na. ⁷ Wada abe di odom ay mamaestron di linteg ya Fafariseo ay mangisisin-eng en Jesus mo agasana din lalaki ay doy sin agew ay pan-ibbayan, tan an-anapen day ipabasol da en sisya ta way pangidaruman da. ⁸ Ngem ammon Jesus di wada sin nemnem da, et kanana sin sana ay nakingking di takkay na, “Ipikam ta omali ka sin sangoanan mi.” Pag pomika et emey. ⁹ Asi pag kanan Jesus en daida, “Wada kod di isalodsod ko en dakayo. Sinoy ipalobos di linteg tako ay amagen tako sin agew ay pan-ibbayan? Ay amagen din siged ono din lawa? Ay isalakan di ib-a ono peslen?” ¹⁰ Insisin-eng nas daida am-in, pag nan kanan sin nakingking di takkay na, “Oyadem san takkay mo.” Inoyad na et dadlon nailatonan. ¹¹ Ngem asi et palalo di bonget da, et manngangalat da mo sino di mabalin ay iyat da en Jesus.

*Din Namilian Jesus Sin Sinpo Ya Dowa Ay Aapostol
(Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19)*

¹² Nakdeng pay di et pag mantikid si Jesus sin dontog, et inlablabi na ay nankarkararag en Diyos. ¹³ Sin kabigatana, inayagana din papasolot na et nanpili si sinpo ya dowa ay nginadanana si aapostol. ¹⁴ Naey di ngadngadan din pinili na:

si Simon (ay bindayana si Pedro) ya din agi na ay si Andrew, da Santiago en Juan, da Felipe en Bartolome, ¹⁵ da Mateo en Tomas, si Santiago ay anak Alfeus, si Simon (ay makwani en Patriota tan insakit na din ili na), ¹⁶ si Judas ay anak Santiago, ya si Judas Iscariot ay nanglipot en Jesus.

*Din Nangagasan Jesus Sin Mansaksakit
(Mat. 4:23-25)*

¹⁷ Nanballalong da Jesus enggana ay sinmawang da sin annawa ay dekkang ay nasinopan di ad-ado ay pasolot na ya ad-aad-ado abe ay ipogaw ay napo ed Judea ya ed Jerusalem ya din inil-ili sin benget di baybay ed Tiro ya ed Sidon. ¹⁸ Inmey das di ta dengngan da din kankanan Jesus ya ta kaanena din saksakit da. Inmey abe din pinalpaligat di anito et pinakaan Jesus din nangapet en daida. ¹⁹ Am-in din wadas di et inamag da din kabaelan da ay nangapay en sisya, tan wada di mapmapo en sisya ay panakabalin ay mangag-agas sin am-in da ay mansaksakit.

*Din Kanan Jesus En Nagasat Ya Kaseseg-ang
(Mat. 5:1-12)*

²⁰ Pag sagongen Jesus din papasolot na yan kanana, “Nagasat kayo ay nabibiteg, tan maitapi kayo sin panturayan Diyos.

²¹ “Nagasat kayo ay mandagdagaang ed wani, tan mabsog kayo.

“Nagasat kayo ay man-og-oga ed wani, tan masiyek kayo.

²² “Nagasat kayo mo kalkaliget di ipogaw dakayo ya ipowira das dakayo ya babbainen da

abes dakayo ya palawaen da pay si dakayo begew sin pammati yo en sak-en ay Anak di Ipogaw. ²³ Mo say iyat da en dakayo, manragsak kayo koma ya manlagto kayos ragsak yo, tan palalo ay dakdake di gon-gona ay naidodolin para en dakayo ed langit. Tan din iyat da en dakayo et siya met laeng din in-inyat di ap-apo da en daida ay mamadto.†

²⁴ “Ngem kaseseg-ang kayo ay babaknang, tan ed wani et anggoy di panganasan yo sin biyag yo.

²⁵ “Kaseseg-ang kayo abe ay nanabsog ed wani, tan awni et mandagaang kayo.

“Kaseseg-ang kayo abe ay masis-iyek ed wani, tan awni et manladingit ya man-anog-og kayo.

²⁶ “Kaseseg-ang kayo pay mo it-it-ek am-in di ipogaw dakayo, tan siya met laeng din in-inyat di ap-apo da sin makaetek ay mamadto.”

Din Layad Tako Sin Kaibaw Tako

(Mat. 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Intoloy Jesus ay nangwani, “Din ibagak pay en dakayo ay manmannge et laylayden yo koma din kaibaw yo. Siged abe di iyat yo sin malmaliget en dakayo. ²⁸ Din mamaos en dakayo et mankedaw kayo en Diyos ta bindisyonanas daida, ya din malmaligat en dakayo et ikararagan yos daida. ²⁹ Mo waday manampik sin esay tamil mo, patampik mo abe din esa ya mo waday manga sin tak-ep di badom, olay bay-am ta alaena abe din badom. ³⁰ Idawtam din am-in ay mankedaw en sik-a ya mo waday manga sin bonag mo, adim kankanan en

---

† 6:23 2 Cronicas 36:16.

itaoli na. ³¹ Amagen yo sin iib-a yo din layden yo ay amagen da en dakayo.

³² “Mo anggoy din manglaylayad en dakayo si laylayden yo, ay magon-gonaan kayo aya? Olay din managbasol ay ipogaw et laylayden da dedan din manglaylayad en daida. ³³ Mo anggoy abe din mangamag si siged en dakayo din pangamagan yos siged, ay magon-gonaan kayo aya? Olay din managbasol ay ipogaw et say iyat da met laeng dedan. ³⁴ Ya mo anggoy din ammo yo ay mangitattaolis boloden da di pabolbolodan yo, ay magon-gonaan kayo aya? Olay din managbasol et ibolodan da dedan ib-a da, tan namnamaen da ay itaolin din namolod met laeng din inbolod da. ³⁵ Baken da sana koma di amagen yo mo adi laylayden yo koma abe din kaibaw yo ya siged abe di iyaat yo en daida. Man-ibolod kayo abe olay namnamaen yo ay adi da itaoli din boloden da. Tan mo siya nay iyat yo et dakdake di gon-gona yo et maibilang kayo ay anan-ak di Kangatoan ay Diyos. Tan mo si Diyos et masmaseg-ang sisya sin ipogaw ay lawa ya adi nangin ammo ay maniyaman en sisya.”

*Din Adi Tako Panpabasbasolan Si Ib-a Tako
(Mat. 7:1-5)*

³⁶ “Masapol ay manageg-ang kayo ay kaman din Ama yo ay manageg-ang. ³⁷ Isonga adi yo panbalbalinen din awak yos mangokom ya mangikeddeng si ib-a yo ta adi aben okomen ya keddengan Diyos dakayo, mo adi pakawanen yo din ib-a yo ta pakawanen aben Diyos dakayo. ³⁸ Idawtan yo din ib-a yo et idawtan aben Diyos

dakayo. Tan din kaad-adon di idawdawat yo et say kaad-adon aben din idawat Diyos en dakayo. Asi et din iyat Diyos ay mangidawat et itamed ya iyagyag na ay mangisedsed, asi na kasin tapian ta lemeplepyas pay.”

³⁹ Dinad-at aben Jesus en daida din pangarig ay nay. “Ay mabalin aya ay ipangon di nagodab din ib-a na ay nagodab? Mo say iyat na, adi pay matekdag da ay dowas deppas. ⁴⁰ Maga abe di man-ad-adal ay nangatngato mo din maestro na, ngem mo ikdeng na ay kosto din ad-adalena, pag komaman sin maestro na.

⁴¹ “Apay nga delawem din kitkittyoy ay mokat sin matan di ib-am, yan adim madlaw din dakdake ay mokat sin matam? ⁴² Apay nga ibagam sin ib-am, ‘Pangaasim kod ta ponasak san mokat mo,’ dowan kan gogodaben din dakdake ay mokat mo? Sik-a ay agin sisiged, ponasam on-ona din dakdake ay mokat mo ta say makaila ka ay kosto, asi ka pay mabalin ay ponasan din mokat di ib-am.”

Din Kaiw Ya Din Lames Na
(Mat. 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kanan aben Jesus, “Din siged ay kaiw et adi manlames si lawa, ya adi aben manlames din lawa ay kaiw si siged. ⁴⁴ Din kailasinan di am-in ay kaiw et din lames na, tan adi dedan pogasen di gayabas sin kawayan ono pogpogen di obas sin ewey. ⁴⁵ Kaman datako abe ay ipogaw. Din siged ay ipogaw et siged di ipabela na, tan siged dedan din naiigto sin nemnem na. Ngem din lawa ay ipogaw et lawa abe din ipabela na, tan lawa abe dedan din naiigto sin nemnem na. Tan din

ibagbagan di ipogaw, napo met laeng sin wada sin nemnem na.”

Din Dowa Ay Nangisaad Si Beey

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ Intoloy Jesus ay nangwani, “Apay nga Apo di pangawag yo en sak-en dowan kayon adi pat-patien din ibagbagak? ⁴⁷ Din omali en sak-en ay mannge ya mamati sin ibagbagak et iarig ko en dakayo di iso na. ⁴⁸ Iso na din esa ay ipogaw ay nangisaad si beey na sin bato. Intikitik na ay kosto din fondasyona, asi na pay saaden din beey na. Omad-ado pay din danom sin ginawang et dinalapos na din beey ay sana, ngem laton ay adi naigiwed, tan makneg di amag na. ⁴⁹ Ngem din ipogaw ay nandengdenge sin kankanak yan adi na patpatien et maiarig si ipogaw ay nangisaad sin beey na sin lota yan adi na intikitik din beey na si bato ay pangipatangana sin fondasyona. Isonga idi dinalapos din danom din beey na ay sana, natokang et dadlon nabakas.”

7

Din Nangagasan Jesus Sin Baan Di Kapitan

(Mat. 8:5-13)

¹ Idi nakdeng ay initdon Jesus am-in dana sin kaipoipogaw, inmey ed Capernaum. ² Wada di kapitan di soldado ay taga-Roma isdi ay wada di baa na ay laylaydena. Din baa na ay nay et mansaksakit yan dandani ay matey. ³ Idi dinngen din kapitan ay sana di maipanggep en Jesus, inbaa na di papangolon di Judio ta en da ayagan si Jesus ay en mangagas sin baa na. ⁴ Inmey da en Jesus

yan manpapakaaasi da ay nangwani, “Din ipogaw ay nay et maikari adi sin tolong mo, ⁵ tan laylaydena iman si datako ay Judio yan nanpasaad pay si sinagoga tako.” ⁶ Isonga nakiey si Jesus en daida.

Idi dandani ay somawang da sin beey di kapitan, inbaa na di gagayyem na ay en mangibaga en Jesus, “Apo, olay adi ka kano manboway ay somawang sin beey na tan kababain mo senggép kas di. ⁷ Adi aben maikari kano ay en manpaila en sik-a. Isonga omanay kano din kalim ay mangagas sin baa na. ⁸ Tan iso na kanos sisya ay wada di nangatngato ay mamilbilin en sisya ya wada abey sosoldado na ay bilbilinena. Mo kanana sin esa en, ‘Emey ka,’ emey, ya mo kanana abe sin esa, ‘Omali ka,’ omali, ya mo ibaga na abe sin bag-ena en, ‘Amagem na,’ amagena.”

⁹ Nasdaaw si Jesus sin nanngenas di. Sinagong na din kaipoipogaw ay omon-onod en sisya yan kanana, “Tet-ewa adi nan ibagak en dakayo ay magay dinatdatngak ay waday talek na ay kaman nina, olay en datako ay taga-Israel.” ¹⁰ Mantaoli pay din binaan di kapitan et dinatngan da ay nailatonan din baa na.

Din Nanagoan Jesus Sin Anak Di Nalasang

¹¹ Baken nabayag et inmey si Jesus sin ili ay kanan da en Nain. Nakiey en sisya din papasolot na ya ad-ado ay ipogaw. ¹² Idi inmasag-en da sin beddeng di ili, inabat da di ad-ado ay mabeb-eweg ay omili ay en mangiponpon si lalaki ay natey. Din natey ay sana et ang-anggoy nas anak di nalasang.

¹³ Olay si Jesus et palalo ay naseg-angan sin nangilaana sin nalasang ay sana, et kanana en sisya, “Laton sa. Adi ka man-og-oga.” ¹⁴ Pag et somagen si Jesus et kinapay na din longen ay iin-gehan da ta somaldeng din nananggen. Somaldeng da pay et kanana sin natey, “Ibangon mo ay anak.” ¹⁵ Et pag kabangon tet-ewa din natey yan mankali. Pag kanan Jesus en ina na, “Naey din anak mo.” ¹⁶ Am-in ay wadas di et palalo di egyat da yan dowan da aben dayawen si Diyos. Kanan di odom, “Wey, manakabalin baw din nay mamadto ay inmali isnan kad-an tako!” Kanan aben di odom, “Inmali baw si Diyos ay mangisalakan sin ipogaw na!” ¹⁷ Et din nay inamag Jesus et nandinamag sin intiro ay Judea pati din nandinmang ay il-ili.

*Din Inbagan Jesus Sin Inbaan Juan
(Mat. 11:2-6)*

¹⁸ Din papasolot Juan et in-inmey da sin balodan ay en nangibagbaga en sisya maipanggep sin amin dana ay naam-amag. Isonga inayagana di dowan ¹⁹ et inbaa na ta en da pooten en Jesus mo sisya din inkarin Diyos ay omali ono waday natken si masmas-ed.

²⁰ Idi sinmawang da sin kad-an Jesus, kanan da en, “Inbaan Juan ay Mamonbonyag dakami ta pooten mi mo sik-a din inkarin Diyos ay omali ono waday natken si masmas-ed.”

²¹ Sin kosto ay sinmawangan da, inag-aganan Jesus di ad-ado ay mansaksakit si nakalalaksi ay sakit ya pinakpakaana abe di ad-ado ay anito ya kinaana abe di godab di ad-ado ay ipogaw.

²² Isonga kanana en da sana ay inbaan Juan, “Man-taoli kayo en Juan ta en kayo ibaga en sisya din inila ya dinnge yo, ay din nagodab et makaila da, din napilay et makadan da, din waday kaeegyat ay sakit di kodil na et nailatonan da, din nateweng et makadnge da, din natey et natago da kasin, ya din siged ay damag et maikaskasaba sin nabibiteg.*
²³ Ibaga yo abe en sisya en nagasat din ipogaw ay magay dowadowa na maipanggep en sak-en.”

*Din Inbagan Jesus Maipanggep En Juan
 (Mat. 11:7-19)*

²⁴ Idi kinmaan din inbaan Juan ay doy, nilo-gian Jesus ay mangibaga sin kaipoipogaw si maipanggep en Juan. Kanana, “Sin doy inmeyan yo sin kad-an Juan sin lugar ay magay man-ili, sino di layden yo ay en ilaen? Ay esa aya ay ipogaw ay kaman pa-o ay igiwgiwed di dagem? Baken samet. ²⁵ Sino ngarud di en kayo inila? Ay esay ipogaw ay nanbabado si kagkagam-is ya nangina? Baken met abe dedan, tan din nanbabado si ka-man nadi ya mayat di biyag na et sin beey di aari di pantetean da. ²⁶ Ibaga yo ngarud mo sino di en kayo inila. Ay esay mamadto? Aw met a, ngem din katet-ewa na et nangatngato mo mamadto. ²⁷ Tan si Juan di ibagbagan din naisolat ay kalin Diyos ay kanana en, ‘Waday ibaak ay mangon-ona mo sik-a ay mangisagana sin danem.’ ”† ²⁸ Pag itoloy Jesus ay nangwani, “Tet-ewa nan ibagak en dakayo ay magay ipogaw ay naianak isnan daga ay nangatngato mo si Juan, ngem olay siya di, din kababaan

---

* **7:22** Isaias 35:5-6; 61:1. † **7:27** Malakias 3:1.

sin panturturayan Diyos et nangatngato pay mo sisya.”

²⁹ (Sin nanngedan das di, am-in di ipogaw ya olay din mansingsingil si bowis et binigbig da ay kosto din inyat Diyos, tan si Juan di namonyag en daida.

³⁰ Ngem din Fafariseo pay ya din mamaestron di linteg et sinigaan da ay mangamag sin inplanon Diyos en daida, tan sinigaan da dedan ay napanonyag en Juan.)

³¹ Kanan aben Jesus, “Sino ngata di pangiarigak sin ipogaw ed wani? Sinoy iso da? ³² Kaman dan anan-ak ay man-ay-ayam sin plaza ay adi polos mapmapnek. Kanan da sin iib-a da en, ‘Nangangangansa kami met, ngem sinigaan yo ay manayaw. Isonga nan-eyaey kami, ngem sinigaan yo pay dedan ay maitapi.’ ³³ Daida di kaiarigan yo, tan in mali si Juan ay Mamonbonyag yan in it-ipe nay dagaang na ya adi nan-in-inom si bemeteng yan kanan yo, ‘Nadimonyo di et abe.’ ³⁴ Mo sak-en pay ay Anak di Ipogaw et nakikikanak ya nakiin-inomak en dakayo yan kanan yo en, ‘Ilan yo kadi nan ipogaw ay nay! Makaem ay mangan ya maka-beteng dowana pay gayyemen din mansingsingil si bowis ya odom ay managbasol ay ipogaw!’ ³⁵ Ngem olay mo siya di din kanan yo, maila pay dedan din kakoston di sirib Diyos sin biyag di mangawat.”

Din Namakawanan Jesus Sin Babai Ay Lawa Di Kaistoryaana

³⁶ Sin esay agew, waday Fariseo ay manngadan si Simon ay nangayag en Jesus ta makikan sin beey na. Isonga inmey si Jesus et nakitokdo ay

mangan. ³⁷ Sin doy ay ili, wada di babai ay lawa di kaistoryaana. Idi dinnge na ay wadas Jesus ay makikikan sin beey di Fariseo, inmey sidi ay nangitatakin si botilya ay alabastro di amag na ay napay-an si bangbanglo. ³⁸ Senggep pay sisya et inmey sin edegan di sikin Jesus[†] ay man-og-oga enggana ay nabasa din siki na sin lowa na. Pag nan ponasan din siki na sin book na dowanang ongoan et pag nan soyatan sin bangbanglo ay sana. ³⁹ Idi inilan din doy ay Fariseo ay nangayag en Jesus, kananas nemnem na, “Mo doy ya tetewa ay mamadtos sisya, ammo na koma mo sinoy kaipogaw din babai ay nay ay mangap-aplos en sisya.”

⁴⁰ Asi et kanan Jesus en sisya, “Ay Simon, waday ibagak en sik-a.”

“May, Apo maestro, ibagam adi,” kanana.

⁴¹ Pag kanan Jesus, “Wada di doway ipogaw ay nan-otang si pilak sin esay man-ibolbolod si pilak. Din esa et limay gasot di otang na ya din esa pay et limapolo. ⁴² Ngem gapo ta adi makabayad din doway et pinogidas na iman din otang da. May koday, ibagam kod mo sino en daida di dakdakdake di layad na sin nangibolod en daida.”

⁴³ Sinombat si Simon et kanana, “Siguro, din adado di otang na ay nakaan.”

“Aw, kosto san songbat mo,” kanan Jesus. ⁴⁴ Pag nan sagongen din babai yan kanana en Simon, “Ilaem ngarud nan babai ay nay. Sinangailim kayman sak-en sin beey mo, ngem magay inbaam

---

[†] **7:38** Din ogalin di Judio, ibabaktad da ay manpipiging mo mangan da, isonga nalaka ay inmey din babai ay doy sin kad-an di sikin Jesus.

si en mangowas sin sikik, ngem si naey iman et inowasana din sikik sin lowa na yan pinonasana sin book na. ⁴⁵ Adi ka aben inmongo ay inmabat ay kaman din ogali tako, ngem sisya pay et adi sinmalsaldeng ay mangong-ongo sin sikik manlogi sin inmaliak. ⁴⁶ Adim aben linanaan din book ko, ngem sisya pay et sinoyatana din sikik si bangbanglo. ⁴⁷ Ibagak ngarud en sik-a ay din dakdake ay layad ay inpaila na en sak-en et say mangipaila ay napakawan din ad-ado ay basol na. Ngem din ipogaw pay ay at-atik di basol na ay napakawan, at-atik abey layad ay ipaila na.”

⁴⁸ Pag kanan Jesus sin babai ay sana, “Napakawan din basbasol mo.” ⁴⁹ Asi et din odom ay makikikan et kanan das nemnem da, “Ay sino ngin di kaipogaw nina ay olay din basol et pakawanena?”

⁵⁰ Ngem kanan Jesus sin babai, “Din pammatim et say begew ay naisalakanam. Soma ka ay natalna di nemnem mo.”

8

Din Babbabai Ay Nangoykoyog En Jesus

¹ Adi pay nabayag et nakilikliked si Jesus sin kailiili ay en mangikaskasaba sin siged ay damag ay maipanggep sin panturayan Diyos. Nakiey abe din sinpo ya dow a ay pasolot na, ² pati di odom ay babai ay kinaan Jesus di sakit da ya nangipakaanana sin aanito ay nangapet en daida. Da naey ay babai et si Maria Magdalena ay tinaynan di pito ay anito, ³ si Joanna ay asawan Kuza ay esay opisyal en Herod, si Susanna, ya ad-ado pay

ay babai ay nangidawdawat sin odom ay gamga-meng da ay namadbadang en da Jesus.

*Din Lalaki Ay En Nansapowak
(Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9)*

⁴ Nabeweg di ipogaw ay in-inmey sin kad-an Jesus ay napo sin kailiili ay pinaspasyal na. Idi nasinop da sin kad-ana, pag nan dad-aten en daida din pangarig ay nay. ⁵ Kanana, “Sin nam-ingsan, wada di esay ipogaw ay en nan-isapowak si bin-i sin nom-a na. Idi insapsapowak na din bin-i, naekdag di odom sin danan et ginatgatinan di ipogaw downan pay teptepken di tititit. ⁶ Din odom ay insapowak na et naekdag da sin kabatbatoan. Sinmimit da ngem pag dan makpit, tan namgaan dedan din lota. ⁷ Din odom abe et naekdag da sin kapagpagatan, ngem asi et nakigabay di papagat et insengan da din momola. ⁸ Ngem din odom pay et naekdag da sin siged ay lota, pag da et gomabay yan nanlames da si sagsisin-gasot.” Inpaanongos Jesus ay nangwani, “Dakayo ay manmannge, nemnemen yo san dinnge yo.”

*Din Olog Di Pangarig Maipanggep Sin Nansapowak
(Mat. 13:10-23; Mar. 4:10-20)*

⁹ Pag pooten din papasolot na en sisya mo sinoy layden din pangarig ay sana ay kalien. ¹⁰ Kanan Jesus, “Dakayo di nangidawtan Diyos si gond-away ay mangammo sin adi naipaammo ed idi maipanggep sin panturayana, ngem din odom ay ipogaw pay et pangarig anggoy di madaddad-at en daida ta say olay mo il-ilaen da, adi da

maimatonan, yan olay mo dengdengngen da, adi da maawatan.

¹¹ “Siya na ngarud di olog din in-arig ko. Din bin-i et siya di din kalin Diyos. ¹² Din natekdag sin danan et maiarig dadi sin ipogaw ay manmannge sin kalin Diyos, asi et emey din Diablo et ena pakaanen sin nemnem da din kali ay dinnge da ta say adi da mamati ya maisalakan. ¹³ Din natekdag abe sin kabatbatoan et siya dadi din ipogaw ay manragragsak ay nangawat sin kalin Diyos sin nanngaan da. Ngem adi linmamot din kali sin nemnem da, isonga mo domteng di ligat, adi da itoloy ay mamati mo adi et pandokogan da din pammati da. ¹⁴ Din natekdag abe sin kapagpagatan et siya dadi din manmannge sin kalin Diyos, ngem masangaw da sin pandandanagan ya bomaknangan da ya din odom ay laylayden da ay ganasen isnan biyag ay nay, isonga masengan din kali ay dinnge da et adi malamsan. ¹⁵ Din natekdag pay sin siged ay lota et siya dadi din manmannge sin kalin Diyos dowan dan iigto sin siged ya napasnek ay nemnem da yan itoltoloy da ay mamati enggana ay waday pantongpalan din kali sin biyag da.”

Din Pangarig Ay Maipanggep Sin Silaw
(*Mar. 4:21-25*)

¹⁶ Kanan aben Jesus ay nangiarig, “Maga di maneteng si silaw ta asi na sakoboan si palanggana ono ipeey na sin dallem di katri mo adi ipatang na ta say maptag mo senggép di ipogaw. ¹⁷ Iso na sin in-ar-arig ko, tan am-in din naitatabon ono adi naammoan ed wani et maammoan ya mailawag sin tapin di agew. ¹⁸ Esten

yo ngarud ay manmange sin ibagbak, tan din ipogaw ay mangikaskaso sin dengdengna et mataptapian din pangawat na, ngem din adi mangikaskaso et mamaiwed din olay at-atik ay kanana en naawatana.”

Si Inan Jesus Ya Din Aag-i Na

(Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35)

¹⁹ Pag somawang si inan Jesus ya din aag-i na sin kad-ana, ngem adi da makasag-en en sisya tan inalibongbongan di ad-ado ay ipogaw. ²⁰ Isonga wada di nangibaga en Jesus, “Si inam ya din aag-im et wada da sin bel-ayan ay wada kanoy layden da ay ibaga en sik-a.” ²¹ Pag kanan Jesus, “Aw pay dedan, ngem wada pay di odom ay ibilang ko ay inak ya aag-ik et siya dadi din manmange ya manongtongpal sin kalin Diyos.”

Din Nangipaginkan Jesus Sin Dagem Ya Dalloyon

(Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41)

²² Sin namingsan, kanan Jesus sin papasolot na, “Man-agadang tako.” Et nanlogan das bangka ay nanlobwat. ²³ Idi nanlologan da naseyep et sisya. Siya et di kadateng di mapges ay dagem et sepyasepyatan di dalloyon din bangka et nganngani ay malned da. Peteg ay kaeegyat! ²⁴ Isonga pag dan bangonen si Jesus ay nangwani, “Ay Apo, Apo! Nay malned tako!”

Pag bomangon si Jesus et bilinena din dagem ya napigsa ay dalloyon, et ginminek da ay kosto. ²⁵ Pag nan kanan sin pasolot na, “Apay nga magay talek yo?”

Ngem nasdaaw da ya emegyat da pay laeng ya man-asibaga da en, “Sino di kaipogaw nina? Kambaw olay dagem ya dalloyon et bilinenas daida yan patien da!”

Din Lalaki Ay Taga-Gerasa Ay Kinapet Di Kaani-anito

(Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20)

²⁶ Intoloy da Jesus ay mangagadang sin lebeng enggana ay somawang da sin sakop di Gerasa* ay naiidmang ed Galilea. ²⁷ Idi sinmanglad da et kinmaan si Jesus sin bangsa, inabat di lalaki ay napo sin ili ay sana ay kinapet di kaanianito. Nabayag ay manlalalabos ya adi somassaa, tan nantettee sin liliyang ay kamposanto. ²⁸⁻²⁹ Namin ado abe ay pinalpaligat di aanitos sisya, et olay inpokopokok ya kinadikadinaan di kakailiana din takkay ya siki na, sinoksokpot na pay dedan din kadina downan patagtagtagen din anito sin naidodolin ay lugar. Isonga idi inila nas Jesus, man-olakis et kadokmog ay manyakog-ong en sisya. Pag nan kanan ay mangibogaw, “Ay Jesus, Anak di Kangatoan ay Diyos, apay nga domisdistolbo ka? Pangaasim ta adi ka domosdosa!” Siya di din inbaga na tan inbilin Jesus ay komaan din anito en sisya. ³⁰ Pag pooten Jesus en sisya, “Sinoy ngadan mo?”

“Linibolibo,” kanana, tan ad-ado din anito ay nangapet en sisya. ³¹⁻³² Wada et di kabisabisaang ay lomanoblob sidi sin matikid, isonga manpak-pakaasi din anito en Jesus ta adi na ibaas daida ed

---

* **8:26** Din naisolat sin odom ay manuskrito ay ngadan di ili ay nay et Gadara ono Gergesa.

dallem ay kadosaan da, mo adi ta ipalobos na ay en da kapten din kabisabisaang ay doy.

“Aw adi,” kanana. ³³ Isonga pag dan taynan din lalaki et en da kinmapet sin bibisaang. Pag tomanagtag din bibisaang ay namallalong et pag dan maekgas sin lebeng et nalned da.

³⁴ Idi inilan din mangibanbantay sin kabisabisaang din sana ay napasamak, katagtag da sin ili da ya sin nandinmang ay lugar ta en da ipadamag sin man-ilis di. ³⁵ Isonga din kaipoi-pogaw et en da inila mo sinoy napasamak. Somawang da pay sin kad-an da Jesus, dinatngan da din lalaki ay tinaynan di aanito ay tinmotokdo sin sangoanan Jesus ay nanbabado ya sinmigid di nemnem na, isonga inmegyat da am-in. ³⁶ Pag kasin dad-aten din nangila din inyat di lalaki ay doy ay nailatonan. ³⁷ Et am-in da dooy ay napo sin sakop di Gerasa et nangkapakaasi da en Jesus ta komaan sin ili da, tan enggay naabak das egyat da.

³⁸ Somaksakyab si Jesus sin bangka yan down aben manpakpakaasi din lalaki ay tinaynan di aanito ta makeey koma en sisya. Ngem inpasaan Jesus ay nangwani, ³⁹ “Olay somaa ka ta en ka dad-aten din am-in ay inamag Diyos en sik-a.” Pag somaa din lalaki ay doy, et maga di adi na inmeyan sin ili da ay mangibagbaga sin inamag Jesus en sisya.

*Din Anak Jairus Ya Din Babai Ay Nangiwiw Sin Tak-ep Di Badon Jesus
(Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)*

⁴⁰ Idi nantaoli da Jesus sin demang, naragsak din kaipoipogaw ay nangawat en sisya, tan sin-esin-ed da. ⁴¹ Pag et somawang di pangolon di sinagoga ay manngadan si Jairus. Nanyakog-ong ay nandokmog sin sangoanan Jesus ay manpak-pakaasi en sisya ta emey sin beey da, ⁴² tan mat-matey din es-esa ay anak da ay babai ay sinpo ya dow a di tawena.

Idi mandad-an si Jesus ay emey sidi, palalo ay inalibongbongan di kaipoipogaw sisya. ⁴³ Di esa en daida et babai ay adi katkatdok di manbolos ay dada na si sinpo ya dow a ay tawen. Enggay nagastoan sisya si inbaybayad nas mangagas en sisya, ngem maga polos makaagas. ⁴⁴ Inmasag-en sin edegan Jesus yan giniwit na din gayadan di bado na, pag et kasaldeng din manbolos ay dada na. ⁴⁵ Pag kanan Jesus, “Sinoy nangiwit sin badok?” Ngem esaen nangwani en baken sisya.

Asi et kanan Pedro, “Apo, ad-ado met dedan din ipogaw ay mangal-alibongbong ya manikdon en sik-a.”

⁴⁶ Ngem kanan et Jesus, “Wada met di nangiwit sin badok, tan dinlaw ko ay waday binmela ay panakabalin en sak-en.”

⁴⁷ Inammoan din babai ay sana ay nasokalan sisya, isonga inmasag-en en Jesus ay manpayeg-peg et manyakog-ong ay mandokmog sin sangoanana. Pag na et ibaga en Jesus sin pangiilaan di kaipoipogaw di begew ay nangiwitana sin bado na ya din nakaan di sakit na ay dagos. ⁴⁸ Et pag kanan Jesus en sisya, “Begew din talek mo, nailatonan ka. May, emey ka ay natalna di nemnem mo.”

⁴⁹ Deda ay mankalkali si Jesus downan et so-mawang di napo sin beey en Jairus ay nangibaga en sisya, “Olay adi tako sangsangawen pay laeng san maestro, tan natey san anak mo.”

⁵⁰ Ngem didinngen Jesus din inbaga da en Jairus yan kanana en sisya, “Adi ka emeg-egyat. Basta mamati ka et mailatonan anak mo.”

⁵¹ Idi sinmawang da sin beey, magay intay-on Jesus ay makisgep en sisya malaksig si Pedro, da Juan en Santiago, ya da aman di balasang.

⁵² Am-in din ipogaw ay wadas di et inog-ogaan das sisya ay manladladingit da. Ngem kanan Jesus en daida, “Kosto sa, adi kayo man-og-oga, tan din balasang ay nay et adi natey, naseseyep et anggoy.”

⁵³ Pag dan siniyesiyekan sisya, tan ammo da ay enggay natey. ⁵⁴ Ngem si Jesus pay, intakkayana din balasang yan kanana en sisya, “Anak ko, iban-gon mo.” ⁵⁵ Pag mantaoli din ab-abiik na et kaban-gon et pag ibilin Jesus ay pakanen da. ⁵⁶ Palalo ay nasdaaw da ama na en ina na, ngem inbilin Jesus ay adi da polos ap-apaten din doy ay naamag si olay sino ay ipogaw.

9

Din Nangibaaan Jesus Sin Sinpo Ya Dowa Ay Pasolot Na

(Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13)

¹ Idi esay agew, inayagan Jesus din sinpo ya dowa ay pasolot na, et nasinop da. Pag nan idawtan daida si panakabalin ya kalebbengan ay mangipakaan sin am-in ay anito ya mangagas sin mansaksakit. ² Pag nan ibaa si daida ta en da

ikaskasaba din maipanggep sin panturayan Diyos ya agasan da din mansaksakit. ³ Intogona en daida, “Iwed di itaktakin yo sin pandad-anan yo. Adi yo itaktakin di sokod, sangi, makan, pilak, ono pansokatan ay bado. ⁴ Mo waday mangayag en dakayo sin beey da, isdi di pantean yo engganas taynan yo din ili ay doy. ⁵ Ngem mo waday ili ay emeyan yo yan adi da awaten dakayo, taynan yos daida, et sin komaanan yo, pokpokan yo din dapan yo ta say pangammoan da ay makaoway da sin dosa da.”

⁶ Pag manlobwat din papasolot na et en da manlikliked sin kailiili ay mangikaskasaba sin siged ay damag ya mangag-agas sin mansaksakit.

*Din Nariribokan Di Nemnem Herod
(Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29)*

⁷ Idi dinamag Gobernador Herod ed Galilea am-in dana ay inam-amag da Jesus, nariribokan nemnem na, tan waday nangibaga ay natago kasin si Juan ay Mamonbonyag. ⁸ Din odom abe et kanan da en nanopaila si Elias, ya din odom pay et kanan da en waday mamadto ed nabaon ay natago kasin. ⁹ Ngem si Herod pay, kanana, “Inpapotok met din toktok Juan. Sino ngata din ipogaw ay ibagbaga da ay sana?” Et manlogi isdi, nemnenemnemena mo intoy iyat na ay mangila en Jesus.

Din Namakanan Jesus Sin Kaipogaw Ay Nasurok Si Lima Ay Libo

(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Idi nantaoli din aapostol, inbaga da en Jesus am-in din inam-amag da. Pag na et koyogen daida et ang-anggay da ay inmey sin ili ed Betsaida.

¹¹ Ngem idi inammoan din kaipoipogaw ay inmey da, inonod das daida. Pag ayagan Jesus daida yan itdoanas daida maipanggep sin panturayan Diyos. Inagasana abe din mansaksakit en daida.

¹² Idi malablabi, inmey din papasolot na en sisya et kanan da, “Ibagam sin ipogaw ta en da man-ila si kanen da ya pan-iyanan da sin naisasag-en ay il-ili, tan nay met ay naidodolin isna.”

¹³ Ngem kanan et Jesus en daida, “Olay dakayo di mamakan en daida.”

Pag dan kanan, “Lima ay tinapay ya doway ay piskaw et anggoy di wada. Ay en kami manlako si kanen da naey am-in?” ¹⁴ Say kanan da di tan di kabibilang di nankakay ya babbaro et emey ay lima ay libo.

Ngem kanan pay Jesus en daida, “Patokdoen yos daida si saglilimapolo.” ¹⁵ Et say inyat da di.

¹⁶ Pag alaen Jesus din lima ay tinapay ya doway ay piskaw, et tinangad na ed langit ay nan-iyaman en Diyos. Asi na pag kinittoyen et indawat na sin pasolot na ta iwatwat da sin kaipoipogaw.

¹⁷ Nangan da amin et nabsog da. Olnongen da pay din nabay-an, sinpo ya doway ay basket di napay-an sin namekmek ay makan.

Din Nangibagaan Pedro Mo Sino Si Jesus

(Mat. 16:13-19; Mar. 8:27-30)

¹⁸ Sin namingsan, ang-anggoy da Jesus sin papasolot na et mankarkararag si Jesus. Pag nan kanan en daida, “Sinoy pangwanin di kaipoipogaw en sak-en?”

¹⁹ “Wada di mangwani en sik-a si Juan ay Mamonbonyag. Kanan di odom en sik-a si Elias, yan

kanan aben di odom en sik-a di esa ay mamadto ed nabaon,” insongbat da.

²⁰ “Ngem dakayo pay,” kanan Jesus, “sinoy pangwani yo en sak-en?”

Kanan Pedro, “Sik-a din Messias ay dinotokan Diyos ay manturay.”

²¹ Dadlon inbilin Jesus en daida ay adi da polos ibagbaga na si olay sino ay ipogaw. ²² Pag nan itoloy ay nangwani, “Sak-en ay Anak di Ipogaw et masapol ay nam-osek di ad-ado ay ligat. Din aam-a ya din papangolon di papadi ya din mamaestron di linteg et sigaan das sak-en ya omipapse da, ngem kasin tagoen Diyos sak-en sin maikatlo ay agew.”

*Din Kabibiyag Di Manbalin Ay Pasolot Jesus
(Mat. 16:24-28; Mar. 8:34-9:1)*

²³ Pag ayagan Jesus din kaipoipogaw yan kanana en daida am-in, “Mo sino di mayad ay manbalin ay pasolot ko, masapol ay pandokogana din awak na. Inag-agew abe, masapol ay tilidena din krus na* ta asi makiey en sak-en. ²⁴ Tan din mangipatpateg sin awak na et matey met laeng, ngem din matey begew sin pammati na en sak-en et wada di biyag ay iwed patingga na ay idawat Diyos en sisya. ²⁵ Tan sino aya di maganab di ipogaw mo okaena din intiro ay lobong yan

---

* **9:23** Sin timpo ay doy, mo waday ipogaw ay nakeddengnan ay mailansa sin krus et kapilitan ay tilidena din krus sin lugar ay pangilansaan da. Isonga din layden Jesus ay kalien et mo waday mayad ay maitapi en sisya, masapol ay ibilang na din awak na ay enggay natey ta baken din laydena di nemnememena mo adi din layden Jesus.

asi et malitaw din biyag na et madosa ay eng-enggana? ²⁶ Mo sinoy manigaan en sak-en ay Anak di Ipogaw ya din it-itdok et sigaak abes sisya sin omaliak ay pangipailaan sin dayaw ko ya din dayaw Amak ya din aanghel na. ²⁷ Tet-ewa nan ibagak ay wada en dakayo isna di daan pay laeng di kateyan da et ilaen da din panturayan Diyos.”

*Din Nanbaliwan Di Kailaan Jesus
(Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-13)*

²⁸ Nalabas di esay dominggo sin nangibagaan Jesus sidi, pag nan ayagan da Pedro en Juan ya si Santiago et mantikid da si esay dontog ay en mankararag. ²⁹ Mankarkararag pay si Jesus, nanbaliw din kailaan di ropa na ya din bado na et kinmilakilat ay komonkoniniing. ³⁰⁻³¹ Pag et manpaila di doway ay nakay ay mankoniniing abe di kailaan da ay makingalngalat en Jesus ay da Moses en Elias. Din ibagbaga da et din nganngani ay kateyana ed Jerusalem ay manongpal sin planon Diyos. ³² Dowan pay naseseyep da Pedro, ngem asi da igibek et ilaen da din koniniing en Jesus ya din doway ay nakay ay nakipipika en sisya. ³³ Idi komakkaan din doway ay nakay ay sana sin kad-an Jesus, kanan Pedro en sisya, “Apo, mayat din kawada takos na. Man-amag kami et adi si tolo ay pansidoman ta okam di esa, okan Moses di esa, ya okan Elias di esa.” Ngem say inbaga na di, tan adi na iman ammo din kankanana.

³⁴ Idi mankalkali pay laeng, kadateng di liboo et sinalinanas daida am-in. Asi pag malingban da Jesus et inmegyat din papasolot na. ³⁵ Pag wada di kali ay napo sin liboo ay nangwani, “Si naey

di anak ko ay pinilik. Dengngen yo din kanana.”
³⁶ Somaldeng pay din kali, si Jesus anggoy di inila da. In-giginek din pasolot na din nay ay inila da ay magay nangibagbagaan da enggana ay tinaynan Jesus daida.

Din Nangipakaanan Jesus Sin Anito Ay Kinmapet Si Anak

(Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-29)

³⁷ Sin kabigatana, binmallalong da Jesus sin dontog, yan ad-ado di ipogaw ay nangabat en sisya. ³⁸ Pag et kaibogaw di esa en daida, “Apo! Ilaem kod paabe, tan ang-anggoy nas anak ko! ³⁹ Tan wada di anito ay mangapkapet en sisya. Mo depapena et kaolakis, mankekedas ya man-oosab tepek na. Palalo ay palipaligatena enggana ay nasbas sisya ya adi na baybay-an. ⁴⁰ Nanpakpakaasiak sin pasolot mo ta pakaanen da din anito, ngem adi da kabaelan.”

⁴¹ “Ay daetan kayo pay! Adi kayo mamati downan kayon adi kakwani!” kanan Jesus ay sinombat. “Kaman kayman nabayabayag di nakiteteek en dakayo! Ay ken manpigapiga pay di anos ko en dakayo?” Pag nan kanan sin aman di anak, “May, ialim isna din anak mo.”

⁴² Somagsag-en pay din anak ay sana en Jesus et kaidogos din anito downan nankekedasen. Pag ibilin Jesus sin anito ay komaan yan tinaynana din anak ay sana et nailatonan. Asi kanan Jesus sin ama na, “Naey din anak mo.” ⁴³ Et nasdaaw am-in din ipogaw sin panakabalin Diyos.

Din Nangipidwaan Jesus Ay Nangolit Sin Kateyana

(Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32)

Deda ay masmasdaaw din kaipoipogaw sin amin ay inam-amag Jesus dowana et kanan sin pasolot na, ⁴⁴ “Adi yo linglinglingan din nay ibagak en dakayo. Sak-en ay Anak di Ipogaw, awni et maipolangak sin kaibaw ko ta oway di iyaat da en sak-en.” ⁴⁵ Ngem adi da ammo din laydena ay kalien, tan adi inpalobos Diyos ay maawatan da yan emegyat da ay mamoot en Jesus.

Sino Din Kangatoan

(Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37)

⁴⁶ Din pasolot en Jesus et waday nan-iibawan da mo sinoy kangatoan en daida. ⁴⁷ Ngem ammon Jesus din wada sin nemnem da, isonga inayagana di esay anak et inpapika na ay naidking en sisya. ⁴⁸ Pag nan kanan en daida, “Mo sinoy mangawat si anak ay kaman nina manbegew sin pammati na en sak-en et sak-en di inawat na, yan din mangawat en sak-en et inawat na abe din nangibaa en sak-en. Isonga din kababaan en dakayo et sisya di kangatoan.”

Din Adi Mangontra Et Sisya Di Bomadang

(Mar. 9:38-40)

⁴⁹ Pag kanan Juan en Jesus, “Apo, inila mi di ipogaw ay mangipakpakaan si aanito ay mangosal sin ngadan mo, yan inandiyan mi tan baken takon ib-a.”

⁵⁰ “Adi kayo an-andiyan,” kanan Jesus, “tan din adi mangonkontra en dakayo et badbadanganas dakayo.”

Din Adi Nangawatan Di Taga-Samaria En Jesus

⁵¹ Idi nganngani din kaipangatoan Jesus ed daya, inpaes-esa na di nemnem na ay emey ed Jerusalem. ⁵² Isonga wada di inpaon-ona na ay emey sin esay ili ed Samaria ay mangisagana sin ena maspadan. ⁵³ Ngem din omili isdi et sigaan da ay maspad da Jesus sin ili da, tan ammo da ay ed Jerusalem ay ilin di Judio di emeyan da. ⁵⁴ Idi dinamag din papasolot na ay da Santiago en Juan ay say inyat din taga-Samaria ay doy, kanan da en Jesus, “Apo, ay laydem ay ibaga mi en Diyos ta ibaa na di apoy ta pooanas daida?” ⁵⁵ Ngem sinagong Jesus daida et yinamyamana. ⁵⁶ Et pag dan emey sin natken abe ay ili.

Din Ligat Di Makiey En Jesus

(Mat. 8:19-22)

⁵⁷ Sin pandad-anan da, wada di lalaki ay nangwani en Jesus, “Omonodak en sik-a olay intoy em-emeyam.”

⁵⁸ Asi et kanan Jesus, “Olay din bewet et waday lokaw ay panbeeyan da, ya din titit abe et waday obong da, ngem sak-en ay Anak di Ipogaw et magay kosto ay kaseypak.”

⁵⁹ Kanan aben Jesus sin esa ay ipogaw, “Manbalin ka et ay pasolot ko.” |9:59 Ngem sinongbatan din sana, “Apo, awni kod ta en mi iponpon agan-o si amak.”

⁶⁰ “Bay-am,” kanan Jesus, “ta din iib-an amam ay kaman dan nanatey† di en mangiponpon en

---

|9:59 **9:59** Ilaen din footnote sin 5:27. † **9:60** Kaman dan nanatey sin pangilan Diyos tan adi da namati en Apo Jesus.

sisya. Ngem mo sik-a pay, en ka ikaskasaba din panturayan Diyos.”

⁶¹ Wada pay di esa ay nangwani, “Apo, omonodak en sik-a, ngem awni kod ta enak manpakada agan-o sin familyak.”

⁶² Ngem kanan Jesus, “Din nanlogi ay manalado ay manwingiwingi et iwed met silbin di obla na. Iso na sin makikiey en sak-en ay manwingiwingi, tan iwed iyat na ay mansilbi sin panturayan Diyos.”

10

Din Nangibaaan Jesus Sin Pitopolo Ya Dowa Ay Pasolot Na

¹ Idi nakdeng di, pinilin Jesus di odom ay pitopolo ya dowa ay pasolot na yan inbaa nas daida si sagdodowa ta mangon-ona da ay en man-it-itdo sin inil-ili ay awni et emeyana. ² Kanana en daida ay nangiarig, “Ad-ado di ipogaw ay maani koma, ngem kolang di mangan-ani en daida. Kedawen yo ngarud sin akin payew ta man-ibaa si odom ay en makiani. ³ En kayo! Ngem siliban yo, tan ibaak dakayo sin makedse ay ipogaw ay kaman kayon karnero ay emey sin kad-an di mabonget ay aso. ⁴ Adi kayo man-itaktakin si pilak ono sangi ono pansokatan ay sinilas, ya adi kayo masangangaw si ngalat sin danan. ⁵ Mo senggep kayo sin esa ay beey, kanan yo agan-o, ‘Sapay koma ta bindisyonan Diyos dakayo ay bemeey.’ ⁶ Mo maikari da ay mangawat sin bindisyon ay inbaga yo, mabindisyonan da tet-ewa, ngem mo adi da maikari, adi da aben mabindisyonan. ⁷ Mo waday manangaili en dakayo, isdi di pantetean

yo ay adi kayo man-et-etan si odom ay beey. Adi kayo aben mabain ay mangan ya man-inom si isango da en dakayo, tan din man-obla et maikari ay malagboan. ⁸ Isonga olay sino ay ili ay emeyan yo, mo sangailien das dakayo, kanen yo din isango da en dakayo, ⁹ agasan yo di mansaksakit, ya ibaga yo sin omili isdi en dandani din pangiturayan Diyos en daida. ¹⁰ Ngem mo emey kayos esa ay ili yan sigaan das dakayo, bomala kayo sin kalsada yan kanan yo en daida, ¹¹ ‘Olay nan tapok di ili yo ay pinomket sin siki mi et nay ay pokpokan mi ta say pangammoan yo ay makaoway kayo sin dosa yo. Ngem dadlon yon nemnemen ay inmasag-en si Diyos pay dedan ay mangituray koma en dakayo.’ Say kanan yo di en daida,” kanan Jesus. ¹² “Tan ibagak en dakayo ay mo domateng din pangokoman Diyos sin kaipoipogaw, madagdagsen din dosan di man-ili isdi mo din dosan di taga-Sodoma.”*

Daida Ay Nanigaan Ay Manbabawi
(*Mat. 11:20-24*)

¹³ Pag itoloy Jesus ay nangwani, “Kaseseg-ang kayo ay taga-Korazin ya siya abe en dakayo ay taga-Betsaida! Tan ad-ado di nakaskasdaaw ay inam-amag ko sin ili yo, ngem adi yo inbabawi din basbasol yo. Mo koma ed Tiro ya ed Sidon† di nangam-amagak sin nakaskasdaaw ay nay, nanbado da komas sako ay dagos ya dowan da pay

* **10:12** Genesis 18-19. † **10:13** Din omili ed Tiro ya ed Sidon ed idi et nadamag ay kalawlawaan di ogali da. Din inbagan di mamadto maipanggep sin dosa da et basaen sin Isaias 23:1-18; Ezekiel 26-28; Amos 1:9-10.

itotokdo sin dap-o ay mangipaila ay nanbabawi da. ¹⁴ Isonga on-onina din dosan di taga-Tiro ya taga-Sidon mo si dakayo sin agew ay pangokoman Diyos sin kaipoipogaw. ¹⁵ Dakayo pay abe ay taga-Capernaum, ay kanan yo aya en maingato kayo ed langit ay madayaw? Awni man et maibaba kayo ed inferno.”

¹⁶ Pag kanan Jesus sin pasolot na, “Din mangikaskaso sin ibagbaga yo et sak-en met laeng di ikaskaso na, ya din manigaan en dakayo et sak-en met laeng di sigaana, ya din manigaan en sak-en et si Diyos ay nangibaa en sak-en din sigaana.”

Di Nantaolian Din Pitopolo Ya Dowa

¹⁷ Idi nantaoli din doy ay pitopolo ya dowa ay inbaan Jesus, peteg di ragsak da yan kanan da, “Apo, olay din aanito et pinatpati das dakami idi pinakaan mis daida ay nangos-osal sin ngadan mo!”

¹⁸ “Aw,” kanan Jesus, “inilak si Satanas ay matektekdag ay napod langit ay kaman din iyat di kimat ay mansilap. ¹⁹ Et sak-en met laeng di nangidawat si panakabalin yo ta say olay gatgatinan yo di eweg ya gayaman, maga di mapasamak en dakayo mo adi et abaken yo din am-in ay kabaelan Satanas. ²⁰ Ngem din kalebbengan yo ay nay ay mamilin sin aanito et baken say kabanolan ay panragsakan yo koma mo adi et tan naisolat din ngadngadan yo ed langit.”

Din Ragsak En Jesus (Mat. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Sin siya di ay oras, peteg ay inparagsak din Ispirito Santo si Jesus, et nankararag ay nang-wani, “Ama, sik-a ay Apo ed langit ya isnan daga, dakdake di iyaman ko en sik-a tan din adi ka inpaammo sin masirib ya diadal ay ipogaw et say inpaammom sin baken diadal. Et inamag mo di ay Ama, tan siya kayman din nilayad mo ay naiyat.”

²² Pag kanan Jesus sin kaipoipogaw, “Sak-en di nangipolongan Amak sin am-in. Tan magay mangam-ammo si kosto en sak-en mo baken si Amak, ya maga abe di mangam-ammo en Amak mo baken si sak-en ya din ipogaw ay laydek ay pangiammoan.”

²³ Asi pag sagongen Jesus din pasolot na yan kanana en daida, “Nagasat da am-in ay mangila sin inil-ila yo. ²⁴Tan ad-ado met iman di mamadto ya ari ed idi ay mayad ay mangila sin inil-ila yo, ngem adi da inila, yan layden da abe ay dengngen din dindinnye yo, ngem adi da dinnye.”

Din Pangarig Maipanggep Sin Sigid Ay Taga-Samaria

²⁵ Sin namingsan wada di maestron di linteg ay inmey sin kad-an Jesus ta ena padasen sisya. Kanana, “Apo maestro, sinoy masapol ay amagek ta say awatek din biyag ay eng-enggana?”

²⁶ “Sinoy kanan din naisolat ay kalin Diyos? Sinoy pangawat mo?” kanan aben Jesus en sisya.

²⁷ Sinongbatan din sana ay maestron di linteg, “Din inpaisolat Diyos et kanana en, ‘Masapol ay imongsan mo di am-in ay nemnem, bikas ya laing mo ay manglaylayad en Diyos ay Apom,’[‡] yan

[‡] **10:27** Deuteronomio 6:5.

kanana abe, ‘Masapol ay laylaydem di ib-am ay kaman din pananglayad mo sin awak mo.’”§

²⁸ “Kosto din songbat mo,” kanan Jesus. “Mo say iyat mo di, wada di biyag mo ay iwed patingga na.”

²⁹ Ngem din maestro ay sana et laydena ay ipaneknek ay kosto di in-inyat na, isonga inbaga na pay en Jesus, “Aw, ngem sino ngarud di ib-ak?”

³⁰ Pag kanan Jesus ay nangiarig, “Wada di ib-a tako ay Judio ay napo ed Jerusalem ay manballalong ed Jerico. Idi wada pay sin danan, biniglan di tollisan ay nanga sin am-in ay in-genana pati bado na yan pinat-opat-oan das sisya enggana ay matmatey, yan pag dan taynan. ³¹ Idi siya di, wada et di padi ay manballalong sin sana ay danan, ngem idi inila na din matmatey ay doy, inligligana. ³² Maaw-awni abe wada di sinmawang ay polin Levi.* Datngana pay din kaseseg-ang ay doy, inmasag-en en sisya ta ena ilaen, ngem pag nan inligligan ay nadipos. ³³ Maaw-awni pay, wada iman di malabas ay taga-Samaria.† Idi inila na din matmatey ay Judio ay sana, naseg-angan, ³⁴ et inmey sin kad-ana yan inagasana din sogat na si lana ya arak dowan bedbedan. Pag nan ilogan sin kabayo na et iey na sin pandagdagosan di ipogaw ta ayowananas sisya. ³⁵ Sin kabi-gatana, indawtana din nakin beey si pilak yan kanana, ‘Ayowanam kod sisya. Mo mantaoliak, asiak tapian nan siping ay nay mo kolang.’”

---

§ **10:27** Levitico 19:18. * **10:32** Din polin Levi et daida din nanoltolong sin papadi sin obla da sin timplo. † **10:33** Din man-ili ed Samaria ya din Judio et man-asililiget da. Ilaen abe sin Juan 4:9; 8:48.

³⁶ Inpaanongos Jesus din nay pangarig ay nangwani, “May kod ay, sin pannemnem mo, sino en daida ay tolo di kosto ay ib-an din pinaligat di tollisan?”

³⁷ “Yan din naneg-ang adi en sisya,” insongbat din sana ay maestron di linteg.

Pag kanan Jesus, “En ka ngarud ta say tadonem sisya.”

Din Nanpasyalan Jesus En Da Marta En Maria

³⁸ Intoloy da Jesus sin papasolot na ay mandadan enggana ay somawang da sin esa ay ili. Wadas di di babai ay manngadan si Marta, et sinangaili nas daida. ³⁹ Wada abe di iyogtan en Marta ay si Maria ay tinmokdo sin kad-an Jesus ta dengngena din it-itdo na. ⁴⁰ Asi et nasangaw si Marta sin adado ay isagsagana na. Adi et nabayag, ena inbaga en Jesus, “Apo, ay adi ka pagan-ano ay bomaybayan san iyogtan ko ta ang-anggoy ko ay man-ob-oblá? Ibagam koma en sisya ta bomadang!”

⁴¹ Ngem kanan Jesus, “Marta, Marta, ad-ado di pandandanagam ya kariribokam, ⁴² ngem es-esa anggoy di masapol ay amagen, et siya di din kosto ay pinilin Maria. Adi met mabalin ay makaan en sisya.”

11

Din Initdon Jesus Maipanggep Sin Kararag (Mat. 6:9-13; 7:7-11)

¹ Sin namingsan, mankarkararag si Jesus sin esa ay lugar. Idi nakakararag, kanan di esa ay pasolot na en sisya, “Apo, itdoam kod dakami ay

mankararag ay kaman din inyat Juan ay nangitdo sin papasolot na.”

² Kanan Jesus en daida, “Mo mankararag kayo, siya nay kanan yo:

‘Ama, madaydayaw koma din nasantoan ay ngadan mo. Domteng koma din panturayam isnan daga. ³ Iyaam dakamis inag-agew sin kanen ay kasapolan mi. ⁴ Pakawanem din basbasol mi, tan pakawanen mi abe din binmasol en dakami. Bomadang ka abe ta adi kami masolsolisog.’ ”

⁵ Kanan aben Jesus, “Mo kaspangarigan wada di esa en dakayo ay waday gayyem na, yan emey ka sin beey na sin gawan di labi ta en ka kanan en sisya, ‘Ay ib-ak, omya ka kod si makan, ⁶ tan wada di gayyem ko ay manbibbiyahe ay kadatdateng na ed bebbeey, yan magay ipakan ko en sisya.’

⁷ Ngem sodsoden daka ay mangwani, ‘Apay nga domisdistolbo ka? Nay enggay naidadakig ya naseseyep kami am-in. Masadotak ay bomangon ay mangidawat en sik-a.’ ⁸ Mo kaspangarigan say napasamak di, sino pay di maamag? Kanak en dakayo, olay mo adi maawis gayyem mo ay bomangon begew sin pan-gayyeman yo, ngem gapo ta ipipilit mo ay mankedakedaw, bomangon pay dedan ta idawat na en sik-a din am-in ay kasapolam.

⁹ “Ibagak ngarud en dakayo, kanayon koma ay mankedkedaw kayo en Diyos et idawat na en dakayo din kedkedawen yo. Itoltoloy yo abe ay man-an-anap et datngen yo din an-anapen yo. Iapati yo koma abe ay mantogtog et mabokatan

pantew ta senggep kayo. ¹⁰ Tan olay sino di mankedaw en Diyos et maidawtan, ya olay sino di man-anap et datngena din an-anapena. Olay sino abe di mantogtog et mabokatan pantew para en sisya. ¹¹ Tan ilan yo, dakayo ay aam-a, mo mankedaw di anak yo si piskaw, ay idawtan yo aya si eweg? ¹² Ono mo mankedaw si itlog, ay idawtan yo aya si gayaman? ¹³ Dakayo ngarud ay lawa, mo ammo yo ay idawtan di anak yo si siked, adi namnamed pay ay idawat Ama tako ed langit din Ispirito Santo en daida ay mankedaw.”

Si Jesus Ya Si Beelzebub
(*Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27*)

¹⁴ Sin namingsan, pinakaan Jesus di anito ay nangomel sin esa ay lalaki. Idi kinmaan din anito ay sana, makakali kasin din tinaynana, et nasdaaw din kaipoipogaw. ¹⁵ Ngem kanan di odom en daida, “Si Beelzebub ay ap-apon di aanito di nangidawat en sisya si panakabalina ay mangipakpakaan si aanito.” ¹⁶ Din odom pay et layden da ay padasen sisya, isonga kindaw da ay manamag si nakaskasdaaw ay mangipaila ay si Diyos di nangibaa en sisya.

¹⁷ Ngem ammon Jesus di wada sin nemnem da, isonga kanana en daida, “Mo man-asigobat din kaipoipogaw sin esa ay ili, madadael din ili ay doy. Siya abe sin pamilya, mo man-iibaw da, mansisian da. ¹⁸ Iso na abe en Satanas. Mo ibawena din iib-a na ay anito, madadael met din panturayana. Say ibagak na en dakayo tan kanan yo en si Beelzebub di nangidawat si panakabalin ko ay mangipakaan si anito. ¹⁹ Mo tet-ewa sa,

intoy inyat ngarud din papasolot yo ay nangipak-pakaan si anito? Olay daida et paneknekan da ay naipaksaw din kankanan yo! ²⁰ Tan din katet-ewa na et si Diyos di nangidawat si panakabalin ko ay mangipakaan si anito, et say pangammoan yo ay dinmateng din panturayan Diyos en dakayo.

²¹ “Si Satanas et maiarig si mabikas ay ipogaw ay nan-aarmas. Mo banbantayana din beey na, magay makaakew sin bonag na. ²² Ngem mo ibawen ya abaken di mabmabikas ay ipogaw sisya, posena din armas ay nantalkan di kaibaw na et pag nan alaen din bonag di kaibaw na ay sana ta say ibingay na sin iib-a na.

²³ “Olay sino di adi maitapi en sak-en et komonkontra, ya din adi bomadang ay maninop si karnero et pansianenas daida.”

Din Pantaolian Di Anito
(Mat. 12:43-45)

²⁴ Intoloy Jesus ay nangiarig, “Mo komaan di anito ay kinmapet si ipogaw, en manliklied sin kabatbatoan ay magay danom na ay man-anap si pan-illengana. Et mo magay datngana, kananas nemnem na en, ‘Olay mantaoliak sin beey ay napoak.’ ²⁵ Et mantaoli ya datngana ay enggay nadalosan ya kagkagam-is mo ed idi. ²⁶ Pag en man-ayag si pito ay anito ay makmakedse mo sisya ta en da makibeey en sisya. Adi pay masepsep ay komaseseg-ang din ipogaw ay doy mo sin damo.”

Din Tet-ewa Ay Nagasat

²⁷ Sin nangwanian Jesus sidi, wada di babai ay naitatapi sin kaipoipogaw ay nangipigsa ay

nangwani, “Nagasat od kayman din nangianak ya nanpasoso en sik-a!”

²⁸ “Aw kayman,” kanan Jesus ay sinombat, “ngem nagasgasat pay di ipogaw ay manmange ya mamati sin kalin Diyos.”

Din Sinyal Ay Inpailan Jonas

(Mat. 12:38-42)

²⁹ Masepsep ay inalibongbongan di kaipoipogaw si Jesus, et intoloy na ay nangwani, “Lawlawwa din ipogaw ed wani, tan ipapilit da ay ipailak di nakaskasdaaw ay sinyal en daida, ngem iwed met maipaila mo adi anggoy din sinyal ay kaman din napasamak en Jonas ed idi. ³⁰ Tan din naamag en Jonas* et siya di din sinyal ay nangipaila en daida ed Nineve ay inbaan Diyos sisya. Ya din maamag abe en sak-en ay Anak di Ipogaw et sinyal para sin ipogaw ed wani. ³¹ Mo domateng din agew ay pangokoman Diyos sin amin ay ipogaw, awni man et makipika din babai ay reyna ed Seba ed idi ay mangipabasol en dakayo, tan mo sisya et inmey ay napo sin kaaddawian ay ili ta say ena dengngen din inbagbagan di nalaing ay Ari Solomon, ngem kanak en dakayo en napatpateg mo si Solomon din wadas na ed wani. ³² Din nan-ili ed Nineve abe, makipika da sin siya di ay agew ay mangipabasol abe en dakayo, tan mo daida et inbabawi da din basbasol da sin nanngean da sin inkaskasaban Jonas,

---

* **11:30** Din naamag en Jonas ay esa ay mamadto ed idi et inokmon di dakdake ay nigay. Toloy agew di nantean Jonas sin eges di nigay ay doy, ngem inay-ayowanon Diyos sisya et pag iotan din nigay sin benget di baybay.

ngem mo dakayo et olay mo wada di naitatapi en dakayo ay napatpateg mo si Jonas, adi yo pay dedan pasien.”

Din Mapat-a Ya Din Mabolinget

(Mat. 5:15; 6:22-23)

³³ Pag itoloy Jesus ay mangiarig, “Maga di maneteng si silaw ta asi na ipeey sin nasasalinan ono sakoboana si palanggana mo adi et ipatang na ta say maptag mo senggep di ipogaw. ³⁴ Din mata abe et kaman silaw di ipogaw. Isonga mo siged di pangilam, kaman dadlon nasilawan di nemnem mo, ngem mo lawa di pangilam, kaman palalo ay mabolinget di nemnem mo. ³⁵ Silibam ngarud into et mo kanam en nasilawan nemnem mo ngem kambaw et mabolinget. ³⁶ Tan mo dadlon maptag di nemnem mo ay iwed polos mabolinget, masilawan ka ay kosto ay kaman sin napigsa ay silaw.”

Din Nangyamyaman Jesus Sin Fafariseo Ya Ma-maestron Di Linteg

(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

³⁷ Idi nakdeng ay nan-itdo si Jesus, inayagan di esay Fariseo ta en da mangan, isonga nakiey si Jesus sin beey na et nakitokdo ay nangan. ³⁸ Ngem nasdaaw din Fariseo ay sana sin nangilaana ay adi nanbo agan-o si Jesus maibasar sin ogali da. ³⁹ Isonga pag kanan Jesus en sisya ay nangiarig, “Palalo kayo ay Fafariseo! Kaman kayon ipogaw ay mangowas et anggoy sin baklang di tasa ya edeg di palato, tan esten yo ay manbo ngem baybay-an yo din nemnem yo ay napno si kinagamgam ya lawa. ⁴⁰ Dakayo ay naong-ong!

Si Diyos ay nangamag sin awak tako et inamag na abe dedan din nemnem tako, ay baken siya?

⁴¹ Isonga din amagen yo koma agan-o et pasigeden yo di nemnem yo ta say ibingay yo din wada en dakayo sin nabibiteg. Tan mo say iyat yo di, enggay nalinisan kayo.

⁴² “Kaseseg-ang kayo ay Fafariseo, tan es-esten yo ay mangidawat en Diyos sin inkasimpo, olay din ap-apiten yo ay maisab-ong sin madengdeng, ngem binaybay-an yo din nabanbanol: din pangamagan yo si kosto sin iib-a yo ya din panlaylaydan yo en Diyos. Agpos mo in-inset yo koma dana ay nabanbanol downan yo et aben intoltoloy ay mangidawat sin inkasimpo.

⁴³ “Kaseseg-ang kayo ay Fafariseo, tan laylayden yo ay pilien din kasigedan ay tokdoan sin sinagoga ya layden yo abe ay dayawen di ipogaw dakayo ay mangwani en ‘Apo’ mo en kayo manpasyal.

⁴⁴ “Kaseseg-ang kayo, tan kaman kayon naiponponan di natey ay adi kailasin, isonga gatgatinan di ipogaw, ngem adi da ammo ay say gatgatinan da.”

⁴⁵ Asi et kanan di esa ay maestron di linteg, “Apo maestro, sin pangibagbagaam issa, itaptapim met dakami ay mapababbainan.” ⁴⁶ Pag kanan Jesus, “Kaseseg-ang kayo abe ay mamaestron di linteg, tan ipag-en yo sin kaipoipogaw di madagsen ay siya din ad-ado ay bilbilin ay ipapati yo ay onoden da, ngem adi kayo pay makig-en si olay at-atik.

⁴⁷ “Kaseseg-ang kayo, tan iam-amagan yo si kagkagam-is ay pansiyong din mamadto ed nabaon ay pinpinsen din aap-o yo. ⁴⁸ Ngem sin pangam-amagan yos di, ipaila yo ay apolbalan yo

din sana ay inam-amag din aap-o yo, tan daida di namnamse, ngem dakayo pay di mangam-amag si beey din pinpinse da. ⁴⁹ Siya na di mangipaila sin laing Diyos, tan kanana ed idi, ‘Waday ibaak en daida ay mamadto ya aapostol, ngem peslen dan odom ya paligaten dan odom.’ ⁵⁰ Isonga din ipogaw ed wani et madosa da sin nateyan di am-in ay mamadto manlogi sin naparsuaan di daga, ⁵¹ manlogi sin namsean da en Abel enggana sin namsean da en Zekarias ay pinse da sin nangawaan di altar ya din Timplo. Aw, tet-ewa met nan inbagak en dakayo ay din ipogaw ed wani et makaoway da sin nateyan da am-in!

⁵² “Kaseseg-ang kayo ay mamaestron di linteg, tan kinaan yo din maiarig sin sosi ay manglokat sin pangammoan di ipogaw sin kalin Diyos. Gogodaben yo din kosto ay olog na downan yo aben sangsangawen din kaipoipogaw ta adi da aben pasien!”

⁵³ Sin binmalaan Jesus sin beey di Fariseo ay doy, inpakat din mamaestron di linteg ya din Fariseo di kabaelan da ay mangonkontra en sisya. Ad-ado abe di pinoppoot da ⁵⁴ ay mangietek koma en sisya ta say waday isongbat na koma si mabalin ay pangipabasolan da en sisya.

12

Din Agin Sisiged Ay Fafariseo (Mat. 10:26-27)

¹ Sin naam-amagan dana, nasinsinop di piga ay libo ay ipogaw enggana ay man-asigagatin da.

Nakikali si Jesus sin papasolot na agan-o ay nangwani, “Siliban yo ta adi kayo maalinan sin labaduran di Fafariseo, laydek ay kalien, din ogali da ay agin sisiged. ² Tan am-in ay naitatabon ya adi naammoan ed wani et maipaila ya maammoan sin tapin di agew. ³ Isonga olay sino ay inbagbaga yo sin labi et maammoan sin kaagawan, ya din in-ayaayasak yo sin naenban ay kowarto et maibogbogaw ta dengngen di kaipoipogaw.”

*Din Emegyatan Koman Di Ipogaw
(Mat. 10:28-31)*

⁴ Kanan aben Jesus sin papasolot na, “Ibagak en dakayo ay gagayyem ko, adi kayo emegyat en daida ay mamse si awak et anggoy di ipogaw, tan say gedeng di kabaelan da, ⁵ mo adi et emegyat kayo en Diyos. Tan sin pangaanan Diyos si leng-ag di ipogaw, wada pay abe di kalebbengana ay mangitpig ed inferno. Isonga sisya et di emegyatan yo. ⁶ Ngem nemnemen yo abe din iyat Diyos sin boding. Mailako di lima ay boding si doway balkeg et anggoy, ay baken siya? Ngem adi linglinglingan Diyos di olay esa en daida. ⁷ Namnamed kayo ay ipogaw! Tan olay din book yo et ammo na di kabibilang da. Isonga adi kayo emeg-egyat, tan addawi ay nabanbanol di esa ya esa en dakayo mo kaad-adon di boding!”

*Din Mangipodno Ay Mamati En Jesus Ya Din Mangisaot
(Mat. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Intoloy Jesus ay nangwani, “Kanak en dakayo, olay sino ay mangipodno sin sangoanan di kaipoipogaw en mamati en sak-en ay Anak di Ipogaw,

siya met laeng di ipodnok sin sangoanan di aanghel en Diyos. ⁹ Ngem din mangwani en adi na am-ammos sak-en sin sangoanan di kaipoipogaw, siya abe di ibagak sin sangoanan di aanghel en Diyos.

¹⁰ “Olay sino di mangipalawlawa en sak-en ay Anak di Ipogaw et mabalin ay mapakawan din basol na ay sana, ngem din mangipalawlawa pay sin Ispirito Santo et adi mapakawan basol na.

¹¹ “Mo depapen das dakayo ta en da idarum dakayo sin sinagoga ya sin sangoanan di gogobernador ya odom ay tuturay, adi kayo madandangan si isongbat yo ya ibaga yo. ¹² Tan sin doy ay oras, ipaammon din Ispirito Santo en dakayo din kosto ay ibaga yo.”

Din Pangarig Maipanggep Sin Baknang Ay Naong-ong

¹³ Pag kanan di esa ay lalaki ay nakisinop sin kaipoipogaw, “Apo maestro, ibagam kod sin agik ta ibingayanas sak-en sin tawid mi.”

¹⁴ Ngem kanan Jesus ay sinombat, “Ay tan wada aya di lebbeng ko ay mangiosay en dakayo ta say maibingay ay kosto din tawid yo? Maga met.”

¹⁵ Pag nan itoloy ay mangwani en daida am-in, “Siliban yo ta adi kayo masolisog ay man-gamgam si okan di iib-a yo, tan din biyag di ipogaw et adi maibasar sin kaad-adon di bonag na, olay mo sobra di kinabaknang na.”

¹⁶ Pag dad-aten Jesus din pangarig ay nay en daida. Kanana, “Wada di esa ay baknang ay adado ya siged di apit na. ¹⁷ Isonga kanas nemnem

na, ‘Sino ngin di iyat ko? Tan nay kolang di agamang ko si pangigtoak sin am-in ay apit ko. ¹⁸ A, siya na baw di iyat ko. Bakasek am-in ay agamang ko ta asiak mansaad si daddadakke ta say omanay di pangidolinak sin am-in ay apit ko ya din bonag ko abe.’ ¹⁹ Asiak kanan si nemnem ko, ‘Nagasatak kayman ay ipogaw! Omanay dana ay siged ay indodolin ko si piga ay tawen. Namnam-ayek ngarud di biyag! Mangamanganak, ominoinomak, ya gan-ganasek et anggoy!’ ²⁰ Ngem pag kanan Diyos en sisya, ‘Naong-ong ka ay ipogaw, matey ka met ed wani ay labi. Sino ngin di mangon-od sin am-in dana ay indodolin mo?’ ”

²¹ Pag ipaanongos Jesus ay nangwani, “Siya na di maamag sin ipogaw ay mangidodolin si kinabaknang na para sin awak na, ngem baken baknang sin pangilan Diyos.”

Din Pangay-ayowanang Diyos En Daida Ay Mantalek En Sisya
(Mat. 6:25-34)

²² Pag kanan Jesus sin pasolot na, “Siya na di begew ay kanak en dakayo, adi kayo madandangan si makan ya maibado ay kasapolan yo isnan biyag ay nay. ²³ Tan addawi ay nabanbanol din biyag yo mo din makan, ya nabanbanol met abe din awak yo mo din bado. ²⁴ Nemnemen yo din titit, adi da man-esek ya man-ani, iwed abe di baeg ya agamang da, ngem laton ay adi da madagdagaangan, tan idawdawtan Diyos daida si kanen da. Addawi met ay nabanbanol kayo mo din titit, ay baken siya? ²⁵ Di esa pay, olay mo kankanayon ay mandandanag kayo, ay mabalin

aya ay paandoen yo di biyag yo si olay esa ay oras? ²⁶ Isonga mo adi yo kabaelan di olay esa ay oras, adi kayo koma madandanagan si odom ay kasapolan yo.

²⁷ “Ilaen yo din iyat di sabsabong ay madakdake. Adi da man-obla ya man-abel si bado da, ngem kanak en dakayo en olay si Ari Solomon ay palalo di kinabaknang na et magay bado na ay kaman din kinapintas di esa sin nay da ay sabsabong.*

²⁸ Mo kaman nidi din kinapintas ay idawdawat Diyos sin nabeas ay wada ed wani ya mapooan si bigat, ay baken sigsigurado ngata ay ammo na ay mangidawat si bado yo? Apay ngin ngarud ay at-atik et anggoy di talek yo? ²⁹ Isonga din kanen yo ya inomen yo et baken siya koma din kaimongsanan di nemnem yo ya pandandanagan yo, ³⁰ tan say gangamgamen din kaipoipogaw ay adi nangammo en Diyos. Ngem mo si dakayo pay et ammon din Ama yo ed langit ay masapol yo amin dana. ³¹ Isonga imongsan yo koma di nemnem yo sin panturayan Diyos et idawat na abe dana en dakayo.

³² “Adi kayo aben emegyat, olay mo at-atik kayo, tan ninemnem Diyos ay lak-amen yo din panturayana. ³³ Isonga ilako yo din bonag yo ta idawat yo din lako na sin nabibiteg, et maisaganaan kayo si pitaka ay adi kadadael ay pangidolinan si kinabaknang yo ed langit. Isdi et adi makmaksayan, tan magay mangakew ay makasag-en ya maga abe di manadael. ³⁴ Tan din kad-an di kinabaknang yo et siya abe di kad-an di nemnem yo.”

---

* **12:27** 1 Aari 10:4-7.

Din Nakasagana Ay Baa

³⁵⁻³⁶ Intoloy Jesus ay nangwani sin papasolot na, “Masapol ay nakasagana kayo ay kaman baa ay manman-ed sin among da ay en nakikasal. Nanbabado da ya nansisilaw da ta say mo somaa din among da ya mantogtog, mabalin ay bokatan da din pantew ay dagos. ³⁷⁻³⁸ Nagasat da ay baa mo datngan din among da ay manman-ed ya nansasagana, olay mo gawan di labi ono maladladaw pay di somaaana. Kanak en dakayo en mansokat din among da et patokdoena din baa na ay sana ta say pakanenas daida.

³⁹ “Nemnemen yo abe na: mo ammon koma din akin beey din oras ay domatngan di mangakew, nakasagana koma ta adi makasgep din mangakew. ⁴⁰ Dakayo abe, masapol ay mansasagana kayo, tan omaliak sin oras ay adi yo namnamaen ay omaliak.”

Din Matalek Ya Adi Katalek Ay Baa

(Mat. 24:45-51)

⁴¹ Pag kanan Pedro, “Apo, ay dakami anggoy di nangiturongam sin pangarig ay sana ono am-in ay ipogaw?”

⁴² Sinongbatan Jesus sisya ay nangiarig, “Din matalek ya masirib ay baa et sisya di dotokan din among na ay makaammo sin odom ay baa ya mangidawat si kanen da si inagew. ⁴³ Nagasat din sana ay baa mo somaa din among na ya datnganas sisya ay mangam-amag sin obla ay naitalek en sisya. ⁴⁴ Tet-ewa nan ibagak en dakayo ay ipangaton din among nas sisya ta say makaammo sin am-in ay bonag na. ⁴⁵ Ngem mo kaspangarigan lawa

din sana ay baa, kananas nemnem na, ‘Mabayag pay samet di pantaolian din among ko.’ Et palipaligatena din iib-a na ay baa ay lallalaki ono bababai ya dowan aben mangamangan, ominoinom ya manbetebeteng. ⁴⁶ Pag et kataoli din among na sin agew ya oras ay adi namnamaen din baa ay sana. Et peslenas sisya ta say makilak-am sin dosan di adi mamati.

⁴⁷ “Din baa ay makin ammo sin layden di among na ay amagena, ngem adi na ilogi ay tongpalen et madosa si ad-ado ay soplit. ⁴⁸ Ngem din baa ay adi makin ammo sin layden di among na ay amagena et bomasol si maikari si soplit, masoplit met laeng, ngem at-atik. Tan din ipogaw ay naitalkan di ad-ado, ad-ado abe di manamnama ay mapo en sisya, ya din naitalkan pay di ad-ad-ado et ad-ad-ado abe di manamnama ay mapo en sisya.”

*Si Jesus Di Mangipasian Sin Kaipoi-pogaw
(Mat. 10:34-36)*

⁴⁹ Kanan aben Jesus ay nangiarig, “Inmaliak ay mamoo isnan daga et laydek ay enggay manbidbidang koma ed wani. ⁵⁰ Ngem masapol ay mannam-osak si ligat agan-o et nay nadadagse-nanak enggana ay makdeng. ⁵¹ Kanan yon samet en inmaliak ay mangiali si talna isnan daga, ngem baken. Inmaliak ay mangipasian sin kaipoi-pogaw. ⁵² Isonga manlogi ed wani mankinontra da. Mo lima da ay sinpamilya, kontraen din tolo din dowa, ya din dowa et kontraen da abe din tolo. ⁵³ Din sin-ama ya sin-ina et man-iibaw da ya siya

abe din sinkakatogangan. Mankikinontra da am-in.”†

Din Kailasinan Di Timpo
(Mat. 16:2-3)

⁵⁴ Pag kanan aben Jesus sin kaipoipogaw, “Mo ilaen yo di liboo ay mapmapo sin diposan di agew, kanan yo en, ‘Omodan samet,’ et man-odan tet-ewa. ⁵⁵ Mo ammo yo abe ay mapmapo din dagem ed abagatan, kanan yo en, ‘Palalon samet ay omatong,’ et temet-ewa.‡ ⁵⁶ Dakayo ay agin lalaing! Mo mailasin yo din sinyal ed daya ya sin daga maipanggep sin timpo, apay ngarud ay adi yo ammo din olog di sinyal ay inpappailan Diyos maipanggep en sak-en?”

Mankapya Koman Di Ipogaw Ta Adi Maidarum
(Mat. 5:25-26)

⁵⁷ Intoloy Jesus ay nangiarig, “Nemnemen yo koma din kosto ay amagen yo. ⁵⁸ Kaspangarigan, mo waday mangiey en sik-a ed korti ta say idarum daka begew si otang mo, ipakat mo koma di kabaelam ay makikapya en sisya mo wada kayo pay laeng sin danan. Tan mo maga pay, goyoden daka sin sangoanan di howis, et pag ipolang din howis sik-a sin polis ta say ibalod daka. ⁵⁹ Tet-ewa met ay adi ka makabala sin balodan enggana ay bayadam din am-in ay otang mo.”

---

† 12:53 Mikias 7:6. ‡ 12:55 Sin ilin di Judio, mapo din odan sin diposan di agew, tan say kad-an di baybay. Sin abagatan di ili da abe et say kad-an di annawa ay kaddaratan ay palalo ay man-atong.

13

Masapol Ay Manbabawi

¹ Sin nangit-itdoan Jesus en da naey ay banag, wada da di sinmawang sin kad-ana, et dinad-at da en sisya din inyat Gobernador Pilato ay nangipapse si taga-Galilea sin nangidatdatonan das animal en Diyos. ² Kanan Jesus, “Kanan yon samet ay din nakateyan din taga-Galilea ay doy et ipaila na ay madagdagsen di basol da mo din am-in ay iib-a da ay taga-Galilea. ³ Ngem baken tet-ewa. Kanak en dakayo, mo adi kayo ibabawi din basbasol yo, mais-o din dosa yo sin dosa da, tan malitaw kayo am-in. ⁴ Nemnemen yo abe din sinpo ya wao ay nagabonan sin nadadaelan di nakayang ay beey ed Siloam ay sakop di Jerusalem. Ay layden nina ay kalien en madagdagsen di basol da mo din am-in ay kailian da? ⁵ Kanak en dakayo, mo adi kayo ibabawi din basbasol yo, malitaw kayo ay kaman met laeng si daida.”

Din Pangarig Maipanggep Sin Kaiw Ay Adi Manlames

⁶ Pag dad-aten Jesus din pangarig ay nay en daida. Kanana, “Wada di esa ay ipogaw ay gomabgabay di kaiw ay igos sin daga na. Sin kosto koma ay panlamsana, ena inila mo waday lames na, ngem maga. ⁷ Isonga kanana sin laglagboana, ‘Ilaem, tolo ay tawen di inmal-aliak ay en mangilila mo nanlames din kaiw ay nay, ngem iwed polos dinatdatngak. Poyoem ngarud, tan abosena din abonon di lota anggoy.’

⁸ “Ngem kanan et din mamanbantay ay sana, ‘Apo, anosan ta kod si olay esa pay ay tawen

anggoy ta downak sokayen din poona ya abonoak. ⁹ Mo manlames si taw-en, mayat, ngem mo maga, asi ka pay dedan poyoen.’ ”

Din Babai Ay Binok-ong Di Anito

¹⁰ Waday esay Sabado ay pan-ibbayan et man-it-itdo si Jesus sin sinagoga. ¹¹ Wada abes di di babai ay binok-ong di anito si sinpo ya wao ay tawen et adi makaoyad. ¹² Idi inilan Jesus sisya, inayagana et kanana, “Ina, mailatonan ka sin sakit mo!” ¹³ Pag nan kapayen sisya et nan-oyad ay dagos et nandaydayaw en Diyos.

¹⁴ Asi et manbonget din ap-apon di sinagoga, tan inagasan Jesus din babai ay doy yan agew ay pan-ibbayan. Isonga pag nan kanan sin kaipoipogaw, “Enem ay agew anggoy di pan-oblaan tako koma. Siya koma ngarud dana ay agew di omalian yo ay panpaagasan ay baken din pan-ibbayan.”

¹⁵ Sinongbatan Jesus sisya et kanana, “Dakayo ay agin sisiged, iwed samet di olay esa en dakayo si adi mangiwayway si animal na ta ena pan-inomen sin agew ay pan-ibbayan. ¹⁶ Yan nay ay wada en datako din nay polin Abraham ay kaman binalod Satanas si sinpo ya wao ay tawen. Ay siya mo lawa mo naiwayaan sisya sin sakit na sin pan-ibbayan?” ¹⁷ Enggay nabainan din nangonkontra en Jesus sin nay songbat na downay pay peteg di ragsak din kaipoipogaw sin am-in ay nakaskas-daaw ay inam-amag na.

Din Kaiarigan Di Panturayan Diyos

(Mat. 13:31-33; Mar. 4:30-32)

¹⁸ Pag kanan Jesus, “Sino ngata di pangiarigak sin panturayan Diyos? Sinoy iso na? ¹⁹ Maiarig si

esa ay bin-in di mostasa ay kitkittoy ay inis-ek di esa ay ipogaw sin nom-a na. Ginmabay enggana ay kaman kaiw di kadakdake na et mabalin ay man-obong di titit sin panga na.”

²⁰ Pag kasin kanan Jesus, “Sino pay di pangiarigak sin panturayan Diyos? ²¹ Kaman labadura ay inlaok di esa ay babai sin ad-ado ay arina ta say palbagena am-in.”

Din Nalipit Ay Segpan

(Mat. 7:13-14,21-23)

²² Pag itoloy Jesus ay emey ed Jerusalem ngem mansepasepad sin lablabsana ay il-ili ay man-it-itdo. ²³ Wada di namoot en sisya, “Apo, ay at-atik anggoy di maisalakan?”

Sinombat si Jesus et kanana, ²⁴⁻²⁵ “Ipakat yo din kabaelan yo ay senggep sin nalipit ay pantew ed langit tan wada pay laeng di waya yo. Tan manlogi sin pangin-eban din akin beey, ad-ado di mamadas ay senggep ngem adi da kabaelan. Olay mo mantogtog da ay mangmangwani, ‘Apo, bokatam kod,’ kanana ay mangisongbat, ‘Adiak ammo si dakayo ya din napoan yo.’ ²⁶ Pag dan kanan, ‘Yan doy adi ay dakami din nakikikan ya nakiin-inom en sik-a. Nan-itdo ka pay sin ili mi!’ ²⁷ Ngem dowana et kasin kanan, ‘Adiak met ammo si dakayo ya din napoan yo. Komaan kayo issa, dakayo am-in ay mangam-amag si lawa!’ ²⁸ Mo ilaen da si da Abraham en Isaac ya si Jacob ya din am-in ay mamadto ay naitatapi sin panturayan Diyos, palalo ay man-anog-og da dowan da aben man-gaygayetget si bonget da, tan mo daida pay et maiwasit da. ²⁹ Ngem ad-ado pay di maitatapi

ay makiokob sin panturayan Diyos ay mapo sin belaan ya kadiposan di agew ya ed amyanan ya ed abagatan. ³⁰ Tan wada da ed wani di nababa ay maipangato, ya wada da abe ed wani di nangato ay maibaba.”

*Din Layad Jesus Sin Man-ili Ed Jerusalem
(Mat. 23:37-39)*

³¹ Sin kosto ay nangwanian Jesus isdi, sin-mawang di odom ay Fariseo, et kanan da en Jesus, “Agpos mo komaan kas na, tan layden kanon Herod ay mangipapse en sik-a.”

³² Ngem kanan et Jesus en daida, “En kayo ibaga sin sana ay nasikap en itoltoloy ko pay laeng ay mangipakaan si aanito ya mangagas sin mansaksakit, ngem adi mabayag, tan dandani ay kedngek din oblak. ³³ Aw, adiak met matey isna mo adi et itoltoloy ko enggana ay somawangak ed Jerusalem, tan kaman adi mabalin ay matey di mamadto mo baken isdi.”

³⁴ Pag kanan Jesus, “Ay apaw kayo ay taga-Jerusalem ay namigpiggig ya namnamse sin mamadto ya odom ay inbaan Diyos! Namin piga ay laydek ay sinopen ya ay-ayowanan dakayo ay kaman din iyat di oboan ay manakoko sin an-ak na, ngem sinigaan yo! ³⁵ Isonga makaoway kayo, tan taynan Diyos dakayo. Kanak en dakayo en adi kayo kasin omil-ila enggana sin tapin di agew ay pangibagaan yo en, ‘Madaydayaw din nay omali ay inbaan Diyos.’ ”

14

Din Kasin Nangagasan Jesus Si Mansakit Sin Agew Ay Pan-ibbayan

¹ Sin esa ay Sabado ay pan-ibbayan, inmey si Jesus ay en nakikan sin beey di esa ay nangato ay Fariseo, et insisin-eng das sisya mo sinoy am-agen, ² tan wada abes di sin sangoanana di esa ay lalaki ay linmadag di awak na. ³ Kanan Jesus sin mamaestron di linteg ya Fafariseo ay wadas di, “Ay ipalobos di linteg tako ay agasan di mansakit sin agew ay pan-ibbayan?” ⁴ Ngem ginmaginek da. Isonga kinapay na din mansakit ay doy et nailatonan, et pag nan pasaaen.

⁵ Pag kanan Jesus en daida, “Ya kod mo waday anak yo ono olay baka yo si matekdag sin bobon, dalasen yo met ay en enaten olay mo agew ay pan-ibbayan, ay baken siya?” ⁶ Et magay iyat da ay manongbat.

Bilbilin Sin Maayagan Ya Man-ayag

⁷ Inilan Jesus ay din odom ay inayagan din Fariseo et pinili da din kasisigedan ay tomokdoan da, isonga binagaanas daida am-in ay nangwani, ⁸ “Mo waday mangayag en sik-a ay makipangan, adi ka koma en makitokdo sin tomokdoan di nankangangato ay ipogaw tan mo et waday naayagan si nangatngato pay mo sik-a. ⁹ Tan mo somawang din nangatngato ay ipogaw, asi omali din bemeey en sik-a yan kanana, ‘Idenden mo kod ta say tomokdoan en naey.’ Adi pay kababain, tan masapol ay demenden ka ay en makitokdo sin benget. ¹⁰ Isonga din amagem koma mo maayagan ka ay makipangan et en ka makitokdo sin

benget. Asi makaammo din bemeey ay mangwani en sik-a, ‘Lawlawa sa ay tokdoan, omali kas na tan naey di siged.’ Isonga madayaw ka sin pangiilaan din odom ay nakipangan. ¹¹ Tan din mangipapangato sin awak na et maibaba, ngem din mangibaba pay sin awak na et maipangato.”

¹² Pag kanan Jesus sin nangayag en sisya, “Mo man-ayag ka si makiokob en sik-a, baken anggoy di gagayyem mo, toton-od mo ya babaknang ay kailiam di ay-ayagam, tan en da aben ayagan sik-a et say masobalitan ka. ¹³ Din iyat mo koma et ayagam abe din nabibiteg, din paralitiko, din napilay, ya din nagodab, ¹⁴ et nagasat ka. Tan olay mo adi da makasobalit en sik-a, magon-gonaan ka pay dedan, tan si Diyos di manobalit sin agew ay kasin katagoan di siged ay ipogaw.”

Din Nakipangan Koma Ay Nanpampambal
(*Mat. 22:1-10*)

¹⁵ Idi dinngen di esa ay nakiookob din inbilin Jesus ay sana, kanana en sisya, “Aw od kayman, palalo ay nagasat din maiokob sin panturayan Diyos.”

¹⁶ Asi et songbatan Jesus sisya ay nangiarig. Kanana, “Wada di esa ay nakay ay nansagana ay manpakan si ad-ado, et ad-ado abe di inayagana.

¹⁷ Idi naisagana am-in, inbaa na di en nangibaga sin sangaili, ‘Omali kayo et ta en tako mangan.’

¹⁸ Ngem din da doy ay naayagan et sinodsod di esa ya esa ay nanpambal. Kanan di esa, ‘Pasinsiya, tan kalaklakok si daga et masapol ay enak ilaen.’

¹⁹ Kanan aben di esa, ‘Pasinsiya, tan nilakoak di sinbakid ay baka et emeyak ta eyak kod ipadas

ay mangiobla en daida.’ ²⁰ Di esa abe et kanana, ‘Kaas-asawak, isonga adiak makipangan.’

²¹ “Idi siya di, pag mantaoli din baa ay sana et inpadnge na am-in sin among na. Palalo di bonget din among na ay sana et kanana sin baa na, ‘May ngarud, dalasem ta emey ka sin kalsada ya markitan di ili ay en mangayag si nabibiteg, paralitiko, nagodab ya napilay ta omali da ay makikan.’ ²² Et inmey. Maaw-awni pay, ena kanan sin among na, ‘Apo, tinongpal ko din inbilin mo, ngem wada pay di waya para sin odom.’ ²³ Pag kanan din among na, ‘Emey ka ngarud sin kompormi ay ad-addawi ay danan ya lugar ta en ka pay manawis si odom ay en makikan ta say mapno nan beey ko. ²⁴ Kanak en sik-a en iwed di olay esa en daida ay inayagak sin damo ay en manamtam sin insasaganak ay makan.’ ”

*Din Ligat Di Manbalin Si Pasolot En Jesus
(Mat. 10:37-38)*

²⁵ Idi namingsan, ad-ado di kaipoipogaw ay mangon-onod en Jesus. Sinagong nas daida yan kanana, ²⁶ “Olay sino di mayad ay maitapi en sak-en ta manbalin si pasolot ko, masapol ay dakdak-dake din layad na en sak-en mo din layad na en da ama na en ina na, si asawa na ya anan-ak na, din toton-od na, ya olay din awak na, tan mo maga, adi mabalin ay pasolot ko. ²⁷ Tan adi mabalin ay manbalin di ipogaw si pasolot ko mo adi na tiliden din krus na ta asi makiey en sak-en.

²⁸ “Masapol ngarud ay nemnemen yo agan-o din ligat di manbalin si pasolot ko. Kaspangarigan, mo waday mangisaad en dakayo si dakdake ay

beey, kowintaena agan-o din banol na mo omanay din pilak na si gastosena enggana ay makdeng. ²⁹ Tan mo adi na kowintaen dowan adi omanay pilak na, awni et makdeng din tokod di beey anggoy et adi makaitoloy. Adi pay din am-in ay mangil-ila et siyekan das sisya ³⁰ ay mangwani, ‘E, ilaen yo kadi! Inlogi na et anggoy yan adi makaitoloy.’

³¹ “Din esa abe ay kaiarigana, mo wada di ari ay sinpo ay libo di soldado na ya en makigobat sin ari ay dowanpo ay libo di soldado na, nemnemena met agan-o mo kaya na ay abaken din kagobat na. ³² Mo pasalena ay adi makaabak, omibaa si en mangabat sin kaibaw na ay sana mo addawi da pay laeng ta en da pooten mo sinoy layden da ta say mankapyda. ³³ Iso na abe en dakayo mo layden yo ay manbalin si pasolot ko, ibilang yo koma din ligat on-ona. Tan adi mabalin ay manbalin di ipogaw si pasolot ko mo adi na taynan am-in din wada en sisya.”

Maiarig Din Pasolot Jesus Sin Asin
(*Mat. 5:13; Mar. 9:50*)

³⁴ Nan-iarig kasin si Jesus ay nangwani, “Din asin et waday silbi na, ngem mo omamsit, adi met mabalin ay pataolien din pait na. ³⁵ Isonga iwed polos silbi na olay sin lota ono para abono. Masapol ay maiwasit. Dakayo ay manmannge, nemnemen yo san dinnge yo!”

15

Din Nalitaw Ay Karnero
(*Mat. 18:12-14*)

¹ Ad-ado di mansingsingil si bowis ya din odom ay kanan di Judio en managbasol ay em-emey ay mandengdenge sin it-itdon Jesus. ² Isonga nanmaymayotmot din Fafariseo ya mamaestron di linteg ay mangmangwani, “Ilan yo man nan ipogaw ay nay! Apay nga laylaydena ay makingalngalat sin managbasol ay ipogaw ya olay makikikan en daida!”

³ Isonga pag dad-aten Jesus din pangarig ay nay en daida. Kanana, ⁴ “Kaspangarigan, mo wada en dakayo di nangin oka si sin-gasot ay karnero yan malitaw di esa, sino ngin di amagena? Adi na ngata taynan din siyamapolo ya siyam sin pastolan ta ena anapen din nalitaw enggana ay datngena. ⁵ Et mo datngena pay, peteg di ragsak na et tilidena ⁶ ay mangisaa. Pag nan ayagan din gagayyem na ya katokmang na et kanana, ‘Manragsak tako, tan nay dinteng ko din nalitaw ay karnerok!’ ” ⁷ Inpaanongos Jesus, “Kanak en dakayo ay peteg di ragsak da ed langit mo manbabawi di esa ay managbasol mo din ragsak da sin siyamapolo ya siyam ay nalinteg ay ipogaw ay adi da masapol ay manbabawi.”

Din Nalitaw Ay Palata

⁸ Intoloy Jesus ay mangiarig, “May kod mo waday babai ay wada di sinpo di palata na ya kambaw et nilitaw na di esa, sino di amagena? Maneteg si silaw yan estena ay manigid sin beey na ay manganaanap enggana ay datngena, ay baken siya? ⁹ Et mo datngena, pag nan ayagan din gagayyem na ya katokmang na et kanana, ‘Makiragsak kayo en sak-en, tan nay dinteng ko din

palatak ay nalitaw!’ ¹⁰ Kaman nina met laeng di,” kanan Jesus, “ay manragragsak din aanghel en Diyos mo manbabawi di olay esa ay managbasol.”

Din Nasangaw Ay Anak

¹¹ Pag itoloy Jesus ay mangidad-at sin pangarig ay nay. Kanana, “Wada di esay nakay ay doway anak na ay lalaki. ¹² Kanan din iyogtan, ‘Ama, alaek kod din tawid ko.’ Isonga pag bingayen ama da din tawid da ay sin-agi.

¹³ “Idi inmey di piga ay agew anggoy, inlakon din iyogtan ay sana din am-in ay bingay na et inmey sin addawi ay ili. Idi sinmawang isdi, ginastagos na din pilak na si niloloko ay kabibiyag.

¹⁴ Idi naabos pilak na, dinmateng di palalo ay betil sin ili ay kad-ana, ya nakoskosan abes sisya.

¹⁵ Isonga en nakilagbo sin esa ay man-ili isdi et inbaa nas sisya sin pastolan ay kad-an di bisaang ta banbantayanas daida. ¹⁶ Begew si dagaang na, laydena ay mangan koma sin lames di kaiw ay kankanen di bisaang, ngem iwed indawdawat da en sisya.

¹⁷ “Pag mainemneman et kanana si nemnem na, ‘Am-in ay laglagboan amak et sobra di kankanen da, yan nay pay ay wadaak isna ay matmatey si dagaang na. ¹⁸ Olay et somaaak ta ibagak en amak: Ama, nanbasolak en Diyos ya siya abe en sik-a. ¹⁹ Adiak kayman maikari ay maibilang ay anak mo, ngem mo mabalin koma, makilagboak kod en sik-a.’

²⁰ “Sin nannemnemanas di, nanlobwat ay man-taoli sin kad-an da ama na. Idi addawi pay laeng, tinamang ama na ay napalalo di seg-ang na en

sisya. Isonga nanagtag ay en mangabat en sisya et kinawe na downan ongoan. ²¹ Pag kanan din anak na, ‘Ama, nanbasolak en Diyos ya siya abe en sik-a. Adiak kayman maikari ay maibilang ay anak mo.’

²² “Ngem inayagan ama na din baa na yan kanana, ‘Dalasen yo. En kayo alaen din kasisigedan ay bado ta ipabado yo. Singsingan yo abe ya downan yon sapatosan sisya. ²³ Asi kayo en alaen din malames ay kilaw ay baka ta paltien yo ta say isida tako ya manragragsak tako, ²⁴ tan din anak ko ay nay et kaman natey, ngem wada baw ay matmatago. Nalitaw sisya, ngem nay ay sinmawang.’ Pag dan ilogi ay manragragsak.

²⁵ “Ngem din pangpangoana et wada pay laeng sin kapaypayewan. Idi somassaa, dinnge na di mansasala, ²⁶ isonga inayagana di esa ay baa ta pootena mo sinoy am-amagen da. ²⁷ ‘Sinmaa din iyogtan mo,’ insongbat din baa ay sana, ‘isonga inpaltian ama yo si malames ay baka tan laton ay inpadateng na ay magay napasamak en sisya.’

²⁸ “Pag manbonget din pangpangoan et sigaana ay senggep. Isonga binmala si ama da ay manpakpakaasi ay mangayag en sisya. ²⁹ Ngem sinongbatana ay nangwani, ‘Ay daetan! Pigay tawen ay nan-ob-oblaak ay kaman bag-en mo ya pinatpatik am-in din inbilbilin mo. Ngem iwed polos indawat mo si olay anak di kalding ta way pakiragragsakak koma sin gagayyem ko. ³⁰ Ngem nay sinmaa pay din nay anak mo ay nangipakawas ay nangibabbabai sin gamgameng mo, et sisya pay di inpaltiam sin malames ay baka tako!’

³¹ “Pag kanan ama na, ‘Anak ko, kankanayon ay nantetee kas na sin kad-ak. Am-in di wada en sak-en et okam met laeng. ³² Ngem masapol met ay manragragsak tako, tan din nay iyogtan mo ay kaman natey et nay baw ay matmatago. Nalitaw sisyay ngem nay sinmawang.’ ”

16

Din Nasikap Ay Makaammo Sin Gamgameng Di Baknang

¹ Pag nan-iarig kasin si Jesus sin papasolot na et kanana, “Wada di esa ay oblantis di baknang ay makaammo sin kinabaknang na. Asi et wada di nangipabasol en sisyay ay nangwani en gastosena din gamgameng di baknang ay sana. ² Isonga inpaayag din baknang et kanana en sisyay, ‘Sino na ay nadamag ko maipanggep en sik-a? Ialim din listaan di inay-ayowanam, tan kaanek sik-a sin oblam.’

³ “Pag kanan din oblantis ay sana sin awak na, ‘Intoy iyat ko ngin ed wani, tan nay kaanen among kos sak-en sin oblak? Adiak kabaelan ay manpala yan mabainak abe dedan ay makipalpalimos. ⁴ A, siya na baw di amagek ta say mo makaanak sin oblak, wada pay dedan di gagayyem ko ay man-gayag en sak-en sin bebbeey da.’

⁵ “Pag na et ayagan di am-in ay nakaotang sin among na. Kanana sin esa, ‘Piga di otang mo sin among ko?’ ⁶ ‘Sin-gasot ay lata ay mantika,’ insongbat na. ‘Naey di risibom. Tomokdo ka et ta isolat mo en limapolo,’ kanan din oblantis ay sana. ⁷ Kanana abe sin esa, ‘Sik-a pay abe, piga di otang mo?’ ‘Sinlibo ay salop ay bakakew,’ insongbat na.

Pag kanan din oblantis, ‘Naey, alaem risibom et isolat mo en wao ay gasot.’

⁸ “Idi inammoan din among na, init-ek na din oblantis ay sana sin kinasikap na ay mannemnem si katagoana. Tan tet-ewa ay din ipogaw ay adi mamati et nalalaing da ay makinigosyo sin iib-a da mo daida ay nasilawan di nemnem na,” kanan Jesus. ⁹ “Isonga ibilin ko ngarud en dakayo ay osalen yo din kinabaknang yo isnan daga ay pangayyeman yo sin iib-a yo ta mo domateng din agew ay magay kaosalan di pilak, awaten daka ed langit ay pantetean yo si eng-enggana.”

Din Kosto Ay Kaosalan Di Pilak

¹⁰ Intoloy Jesus ay nangwani, “Din matalek si atatik et matalek abe sin ad-ado, ya din adi katalek si at-atik et adi aben katalek sin ad-ado. ¹¹ Mo ngarud adi kayo katalek ay manggen si kinabaknang isnan daga, intoy iyat na ay maitalek en dakayo din tet-ewa ay kinabaknang? ¹² Mo adi kayo aben matalek ay manggen sin gamgameng di odom, ay siya mo maidawtan ka abe si gameng ay okaem?”

¹³ “Adi mabalin ay madodowa di among di bagen, tan laylaydena din esa yan sigaana din esa. Patgena abe din esa dowanen laslasoyen din esa. Isonga adi mabalin ay pandesanen yo din pansilbian yo en Diyos ya din pilak.”

Din Inbagan Jesus En Daida Ay Fariseo (Mat. 5:31-32; Mar. 10:11-12)

¹⁴ Idi dinngen din Fafariseo din nay inbagan Jesus, sinis-iyekan das sisya, tan laylayden da di pilak. ¹⁵ Pag kanan Jesus en daida, “Dakayo di

mangipappaila sin kinalinteg yo sin kaipoipogaw, ngem ammon dedan Diyos din wada sin nemnem yo. Siliban yo tan din ibilang di ipogaw ay napateg et peteg ay sigaan Diyos.

¹⁶ “Din linteg Moses ya din insolat di mamadto et naon-onodan enggana sin timpon Juan ay Mamonbonyag. Manlogis di abe, naikaskasaba din siged ay damag maipanggep sin panturayan Diyos, et ipapilit am-in di ipogaw ay maitapi. ¹⁷ Ngem nalaklaka pay dedan ay mankaiiwed din daga ya langit mo din kaaptikan ay kali sin linteg.”

¹⁸ Kanan aben Jesus, “Mo sino ay lalaki di mangisian si asawa na ya dowan makiasawa si odom ay babai et bomasol sisya si kamalala. Iso na abe din lalaki ay mangasawa si babai ay naidang et makabasol met laeng si kamalala.”

Din Baknang Ya Si Lazarus

¹⁹ Pag mandad-at si Jesus et kanana, “Wada di esa ay baknang ay manbabado si kanginaan ay bado et kankanayon ay mansidsida ya manragragsak. ²⁰ Wada abe di nabiteg ay manngadan si Lazarus ay nabayabayangan di awak na. Inpayag da sin pantew di baknang, ²¹ tan laydena ay mangan koma sin iwaswasit di baknang. Et baken anggoy nidi, tan olay din aso et en da dildilan din bayang na.

²² “Idi natey din nabiteg ay sana, in-ey din aanghel sin kad-an Abraham. Idi natey abe din baknang, inigto da, ²³ et inmey ed Hades ay kad-an di natnatey. Isdi et palalo ay mapalpaligatan sisya. Pag mantangad et inila na si Abraham sin ed addawi ya si Lazarus ay naidking en sisya.

24 Isonga inpigsa na ay nangwani, ‘Apo Abraham, maseg-ang ka paabe ta ibaam si Lazarus ay sana ta itab-aw na din gomot na sin danom ta tedtedana din dilak ta say lomiteng. Tan nay palalo di ligat ko sin apoy ay nay.’

25 “Ngem kanan et Abraham, ‘Nemnemem ay anak ko ay sin kamatagom, wada en sik-a din amin ay siked ay laylaydem, ya mo si Lazarus pay et pag ligat di nilaklak-am na. Ngem ed wani, gan-ganasena isna ya sik-a pay di mapalpaligatan issa.

26 Baken pay anggoy nasa, tan wada di annaan-nawa ay dayokong ay nangikakasin en datako ta say din mayad ay emey issa ay mapos na et adi da makaeey, ya adi aben makaalis na din mapo sin kad-am.’

27 “Pag kanan din baknang, ‘Kedawek ngarud en sik-a ay apo ta ibaam si Lazarus sin beey da amak, 28 ta say bagbagaana din lima ay aag-ik ay wadas di ta say adi da aben omalis na ay kad-an di palalo ay ligat.’

29 “Pag kanan et Abraham, ‘Mo panggep din aag-im et wada din insolat Moses ya din insolat di mamadto ay mamagbaga en daida. Say ikaskaso da koma din kankanan da.’

30 “ ‘Aw kayman, apo Abraham,’ kanan aben din baknang, ‘ngem adi met omanay sa. Mo wada koma di mapo sin kad-an di natey ay emey en daida, ibabawi da din basbasol da.’

31 “Ngem pag kanan Abraham, ‘Mo adi da patpatien din insolat Moses ya din mamadto, adi da met maawis ay mamati olay mo waday kasin matago si natey.’ ”

17

Maipanggep Si Basol

(*Mat. 18:6-7,21-22; Mar. 9:42*)

¹ Kanan Jesus sin pasolot na, “Wada kayman dedan di domteng ay solisog ay bomasolan di ipogaw, ngem kaseseg-ang pay din ipogaw ay pangapoan di solisog ay sana. ² Agpos et mo tay-adan din bagang na si madagsen ay bato asi maitpig sin baybay mo din panolisogana si olay esa en da naey ay kababaan ay ipogaw. ³ Isonga siliban yo din am-amagen yo.

“Mo bomasol din ib-am, bagaam sisya, et mo manbabawi, pakawanem. ⁴ Olay mo mamin piga ay bomasol en sik-a si sin-agew, basta emey en sik-a ay mankombaba et masapol abe ay pakawanem.”

Maipanggep Si Pammati

⁵ Pag kanan din aapostol en sisya, “Apo, papigpigsuem kod nan pammati mi.” ⁶ Et kanana en, “Olay mo kitkittoy di pammati yo ay kaman din kakitkittoyan ay bin-i, mabalin ay kanan yo sin dakdake ay kaiw ay nay, ‘Gabotem san lamot mo et emey ka sin baybay ta say gomabayam,’ et ena tongpalen.”

Din Oblan Di Baa

⁷ Intoloy Jesus ay nangwani, “Mo kaspangarian wada di esa en dakayo ay waday baa na ay man-al-alado ono manpaspastol si karnero, mo somawang din baam ay sana ay napo sin nan-ob-oblaana, ay kanam aya en sisya, ‘Omali ka et ta mangan ka?’ ⁸ Baken met, mo adi et kanam, ‘En ka mansokat ta asi ka isagana din kanek ya

isangom en sak-en enggana ay makakanak, asi ka pay mangan abe.’ ⁹ Ay man-iyaman ka pay en sisya mo tinongpal na din inbilin mo? Maga adi! ¹⁰ Iso na abe en dakayo. Mo kindeng yo di am-in ay intogon Diyos ay amagen yo, kanan yo koma en, ‘Owat takon mababbaa. Inamag tako et anggoy din obla ay nanlebbengan tako.’”

Din Nangagasan Jesus Sin Sinpo Ay Mansakit Si Kaeegyat Ay Sakit Di Kodil

¹¹ Idi em-emey da Jesus ed Jerusalem, indan da sin nanbeddeng na di Samaria ya Galilea. ¹² Somawang da pay sin esa ay ili, en inabat di sinpo ay mansakit si kaeegyat ay sakit di kodil. Pinmipika da sin dagdagas ¹³ yan kanan da ay nangibogaw, “Apo Jesus, maseg-ang ka paabe en dakami!”

¹⁴ Idi inilan Jesus daida, kanana, “En kayo man-paila sin papadi ta ilaen da mo nakaan sakit yo.”* Idi wada da pay laeng sin danan, nailatonan da.

¹⁵ Idi inilan din esa en daida ay nakaan sakit na, nantaoli dowan ipigpigsang din kali na ay mangidaydayaw en Diyos. ¹⁶ Somawang pay sin kad-an Jesus et nandokmog ay nanyakog-ong sin sangoanana ay nan-iyaman en sisya. Din nantaoli ay sana et taga-Samaria.

¹⁷ Pag kanan Jesus, “Sinpo da met di nailatonan. Into pay din siyam? ¹⁸ Apay nga maga da ay nantaoli ay man-iyaman en Diyos, owat et anggoy nan esa ay Gentil?” ¹⁹ Pag nan kanan sin lalaki ay doy, “Ipikam ta somaa ka. Din talek mo et say begew ay nailatonan ka.”

---

* **17:14** Levitico 14:1-8.

*Din Panlogian Di Panturayan Diyos
(Mat. 24:23-28,37-41)*

²⁰ Sin namingsan wada da di Fariseo ay en nansalodsod en Jesus mo pig-an di panlogian di panturayan Diyos. Kanan Jesus, “Magay sinyal si mangipaila mo pig-an di panlogian di panturayan Diyos. ²¹ Maga abe di mangwani en, ‘Ilam, naey!’ ono ‘Ilam, dooy!’ Tan din katet-ewa na et enggay wada en dakayo din panturayan Diyos.”

²² Pag nan kanan sin pasolot na, “Awni et domateng di timpo ay layden yo ay ilaen sak-en ay Anak di Ipogaw si olay sinkaattikan, ngem adi pay laeng mabalin. ²³ Wada da di mangwani, ‘En kayo ilan, wadas di!’ ono ‘Omali kayo ta ilan yo, wadas na!’ Ngem adi yo kadin patpatien. ²⁴ Tan din pantaoliak ay Anak di Ipogaw et kaman din somilap ay kimat ay maila sin am-in ay banda. ²⁵ Ngem masapol ay lak-amek on-ona di ad-ado ay ligat ya dowan somigaan di ipogaw ay matmatago ed wani.

²⁶ “Din ogalin di ipogaw sin agew ay kasinak omalian et kaman din timpon Noe. ²⁷ Tan sin doy ay timpo, intoltoloy da ay mangmangan ya man-in-inom ya man-aasawa enggana sin agew ay sinenggepan da Noe sin daong. Pag et malbeng din daga et nalned da am-in.† ²⁸ Kaman aben sin timpo ay kawadan Lot ed Sodoma. Tan am-in da et intoltoloy da ay mangmangan ya man-in-inom, manlaktako ya man-ilaktako, man-es-esek ya mangisasaad si beey ²⁹ enggana sin agew ay tinaynan da Lot din ili ay doy. Pag et natekdag

---

† 17:27 Genesis 6:5-8; 7:6-24.

di apoy ya manbidbidang ay bato ay makwani en sulfur ay napod langit et napooan da am-in.†
³⁰ Kaman nadi met laeng di mapasamak sin agew ay panpailaan din Anak di Ipogaw.

³¹ “Sin agew ay doy, din wada sin bel-ayan di beey na et masapol ay adi senggep ay en manga sin bonag na. Din wada abe sin payew, adi koma somaa. ³² Nemnemen yo din napasamak sin asawan Lot. § ³³ Din mangipatpateg sin awak na et matey met laeng, ngem din matey begew sin pammati na en sak-en et wada di biyag na ay iwed patingga na. ³⁴ Ibagak en dakayo ay mo sin labi di omaliak ya wada di doway ay nandaag si esay katri, maa din esa yan mabay-an din esa. ³⁵ Mo wada abe di doway ay babai ay manbaybayo, maa din esa yan mabay-an din esa. ³⁶ Mo pay wada di doway ay lalaki ay man-ob-obla sin kapaypayewan, maa din esa yan mabay-an din esa.”

³⁷ Pag pooten din pasolot na en sisya, “Apo, intoy maamagan nina?”

Sinombat si Jesus ay nangiarig, “Olay intoy kadan di natey et say kaagoman din titit ay mangan si natey.”

18

Din Nalasang Ya Din Howis

¹ Pag dad-aten Jesus sin papasolot na din pangarig ay nay ta say itdo na en daida ay mankarkararag da koma si kankanayon ya adi da somadsadot. ² Kanana, “Wada di howis sin esa ay

---

† 17:29 Genesis 18:20–19:25. § 17:32 Genesis 19:26.

ili ay adi polos emegyat en Diyos ya laslasoyena abe din gagait na ay ipogaw. ³ Wada abe di nalasang sin ili ay sana ay emeemey en sisya ay manpakpakaasi sin kalintegana ay mangmangwani, ‘Bomadang ka paabe ta adi omabak din kaibaw ko.’ ⁴ Nabayag ay adi inkaskason din howis, ngem sin naodi, kanana sin nemnem na, ‘Adiak kayman emegyat en Diyos ya laslasoyek abe din iib-ak ay ipogaw, ⁵ ngem gapo sin panisdistolboan di balo ay nay en sak-en, olay idawat ko en sisya din kedkedawena tan into et mo maomaak sin omalialiana.’ ”

⁶ Pag ipaanongos Jesus, “Nemnemen yo na. Mo binadangan din lawa ay howis din balo ay doy, ⁷ adi pay masepsep ay badangan Diyos din ipogaw ay pinili na ay man-ad-adawag en sisya si inagew ya linabi. Ay taktakena aya din badang na? ⁸ Maga dedan, mo adi et idawat na ay dagos din kosto en daida. Ngem olay mo siya di, at-atik samet di napasnek di pammati da en sak-en mo omaliak kasin, sak-en ay Anak di Ipogaw.”

Din Fariseo Ya Din Mansingsingil Si Bowis

⁹ Dinad-at aben Jesus din pangarig ay nay en daida ay napnenapnek sin kinalinteg da ya downan da pay laslasoyen din iib-a da. ¹⁰ Kanana, “Wada di dowan ay ipogaw ay nanikid sin Timplo ay en mankararag. Din esa et Fariseo ya din esa et mansingsingil si bowis. ¹¹ Idi sinenggep da, en pinmika din Fariseo ay naikakasin sin odom ay ipogaw yan nankararag ay nangwani, ‘Man-iyamanak en sik-a ay Diyos, tan bakenak kaman din odom ay ipogaw ay man-gamgamgam si baken dan oka ya

manlablabsing si linteg ya makikamkamalala, ya bakenak aben kaman din nay mansingsingil si bowis. ¹² Tan mo sak-en pay et mamin dowa si dinominggo ay it-itpek di dagaang ko ya idawdawat ko abe en sik-a din inkasinpon di am-in ay lagbok.’

¹³ “Mo din mansingsingil si bowis pay et pinmika ed dagdagas ya adi mantangad ed langit mo adi et kepacepAgena din pagew na begew sin pangibabawiana sin basol na ay mangmangwani, ‘Ay Diyos, maseg-ang ka paabe en sak-en ay managbasol.’ ”

¹⁴ Pag ipaanongos Jesus ay nangwani, “Ibagak en dakayo ay din inbilang Diyos ay nalinteg sin sinmaaan da et din ipogaw ay nay ay baken din Fariseo. Tan din mangipapangato sin awak na et maipababa met laeng, ngem din mangibaba pay sin awak na et maipangato.”

*Din Namindisyonan Jesus Sin Anan-ak
(Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)*

¹⁵ Sin namingsan wada di nangiey en Jesus si anak da ta kapayena ya bindisyonanas daida. Ilaen pay din papasolot na et inandiyan da. ¹⁶ Ngem inayagan Jesus din anan-ak yan kanana sin pasolot na, “Itay-on yo ta omali din anan-ak en sak-en. Adi yo andiyan, tan din kaman dana di maitapi sin panturayan Diyos. ¹⁷ Tet-ewa nan ibagak en dakayo ay mo adi yo awaten din pangiturayan Diyos en dakayo ay kaman din iyat di anak ay mangawat, adi kayo polos maitapis di.”

*Din Lalaki Ay Nabaknang
(Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)*

¹⁸ Wada di ap-apon di Judio ay nangibaga en Jesus, “Siged ka ay Apo, sinoy masapol ay amagek ta say wada en sak-en di biyag ay iwed patingga na?”

¹⁹ Kanan Jesus, “Apay nga kanam en sigedak? Tan maga polos di siged mo adi si Diyos et anggoy. ²⁰ Ammom din linteg Diyos ay kanana, ‘Adi ka makikamkamalala, adi ka manpespese, adi ka mangak-akew, adi ka mantistigo ay man-et-etek, ya dayawem da amam en inam.’ ”*

²¹ Asi pay kanan din lalaki ay doy, “Manlogi sin kakitkittoy ko, tinongtongpal ko am-in dana ay linteg.”

²² Idi dinngen Jesus di, kanana en sisya, “Wada pay di esa ay pankolangam. En ka ilako din am-in ay sanikwam ta idawat mo din lako na si nabiteg, et mawada di kinabaknang mo ay indodolin Diyos ed langit. Asi ka omali ta manbalin ka ay pasolot ko.”† ²³ Idi dinnge na din kanan Jesus ay doy, peteg ay masmasadot, tan palalo ay baknang sisya.

²⁴ Idi ilaen pay Jesus ay masmasadot, kanana, “Naligat ay maitapi di baknang sin panturayan Diyos. ²⁵ Nalaklaka pay ay senggep di kamel sin lokaw di dagom mo din kaitapian di baknang sin panturayan Diyos.”

²⁶ Mo din nannges di et kanan da, “Mo siya ngarud sa, sino ngin di maisalakan?”

²⁷ Sinongbatan Jesus ay nangwani, “Din adi mabalina ay amagen di ipogaw et kabaelan pay dedan Diyos.”

---

* **18:20** Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20. † **18:22** Ilaen din footnote sin 5:27.

²⁸ Pag et kanan Pedro, “Yan si dakami pay? Tan tinaynan mi di am-in ta manbalin kami ay pasolot mo.”

²⁹ “Aw kayman,” kanan Jesus, “yan tet-ewa pay din ibagak en dakayo ay olay sino di manaynan sin beey na, asawa na, aag-i na, da ama na en ina na, ya an-ak na begew sin pansilsilbiana sin panturayan Diyos³⁰ et addawi ay ad-ado di idawat Diyos en sisya sin naey ay biyag. Yan sin tapin pay di agew, maidawtan abe si biyag ay iwed patingga na.”

Din Nangibagaan Kasin Jesus Sin Kateyana

(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)

³¹ Pag ayagan Jesus din sinpo ya dowa ay pasolot na ta omay-ayed da yan kanana en daida, “Dengngen yo. Nay ay tomiktikid tako ed Jerusalem, et matongpal din am-in ay insolsolat di mamadto panggep en sak-en ay Anak di Ipogaw.³² Maipolangak sin Gentil ay lomaslasoy, bomabain ya tomogpatogpa.³³ Asi da somoplisoplit ya pag dan pomse, ngem sin maikatlo ay agew pay, matagoak kasin.”

³⁴ Ngem adi polos naawatan din papasolot na din laydena ay kalien, tan kaman nalingban di olog na en daida.

Din Nangaanan Jesus Sin Godab Di Esa Ay Manpalpalimos

(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)

³⁵ Idi omas-asag-en da Jesus ed Jerico, wada di nagodab ay tinmotokdo sin benget di kalsada ay makipalpalimos.³⁶ Idi dinnge na din malablabas ay kaipoipogaw, pootena mo sinoy maam-amag.

37 “Nay malablabas si Jesus ay taga-Nazaret,” kanan da ay sinombat.

38 Isonga pag nan kanan ay nangibogaw, “Ay Jesus! Polin David! Maseg-ang ka paabe!”

39 Din nangon-ona et niyamyaman das sisya ta gominek koma, ngem sinepsep na et ay inbogaw, “Polin David, maseg-ang ka paabe!”

40 Siya di et sinmaldeng si Jesus et inbilina ay itlod da din nagodab sin kad-ana. Idi naisag-en, pag kanan Jesus en sisya, 41 “Sinoy laydem ay amagek en sik-a?”

“Apo,” insongbat na, “laydek ay makaila.”

42 “Makaila ka,” kanan Jesus. “Din talek mo et say nailatonam.” 43 Et pag makaan ay dagos din godab na et nakibeweg en da Jesus ay manay-dayaw en Diyos. Olay abe din ad-ado ay ipogaw, idi inila da din naamag ay nay, dinaydayaw da abes Diyos.

19

Si Jesus Ya Si Zakeus

1 Sin pandad-anan da Jesus ed Jerico, 2 wada di baknang ay apon di mansingsingil si bowis ay manngadan si Zakeus. 3 Laydena ay ilaen si Jesus, ngem magay iyat na, tan ad-ado di ipogaw downan od iman aptiaptik sisya. 4 Isonga nanagtag ay nangon-ona mo da Jesus et en kinmalab sin esay kaiw ay sikomoro ta say way iyat na ay mangila en Jesus mo malabas.

5 Idi naipatag si Jesus sin kad-an Zakeus, tinangad nas sisya et kanana, “Zakeus, omagpas ka, tan masapol ay madag-osak sin beey mo ed wani.”

⁶ Kaagpas si Zakeus, et peteg di ragsak na ay nangipango en Jesus ed bebbeey da. ⁷ Ngem am-in da ay nangila et man-ag-agotoot da ay mangmangwani, “Apay man di ay en nanpasangaili sin beey di managbasol ay doy?”

⁸ Dowan et pomika si Zakeus yan kanana en Jesus, “Ay Apo, ilam! Idawat ko sin nabibiteg din kagodwan di bonag ko. Mo wada abe di sinowitik ko, itaolik en sisya si mamin opat ay kaad-ado na mo din inak.”

⁹ Pag kanan Jesus, “Ed wani ay agew, naisalakan kayo ay bemeey, tan olay sik-a et esa ka ay nalitaw ay polin Abraham, ¹⁰ yan sak-en ay Anak di Ipogaw, inmaliak isna ta enak anapen ya isalakan di nalitaw ay ipogaw.”

*Din Sinpo Ay Baa Ay Naidawtan Si Pilak
(Mat. 25:14-30)*

¹¹ Asi dad-aten Jesus din pangarig ay nay en daida ay nandengdenge en sisya, tan asag-en da ed Jerusalem et ipagarup da en nganngani din panlogian di panturayan Diyos. ¹² Kanana, “Wada di nangato ay ipogaw ay inmey sin addawi ay ili ta say dotokan das sisya ay mantaoli sin ili na ay man-ari. ¹³ Sin daan emey sisya, inayagana di sinpo ay baa na et indawdawtana si sag-eesa ay pilak ay balitok ay nangwani, ‘Paad-adoen yo din pilak ay sana enggana ay mantaoliak.’

¹⁴ “Ngem kalkaliget din kakailianas sisya, isonga inmibaa da si mangonod en sisya ta en da ibaga sin mangdotok, ‘Adi mi layden din ipogaw ay nay si ari mi.’ ¹⁵ Ngem nadotokan ay ari pay dedan et pag somaa.

“Domateng pay sisya, inpaayag na din baa na ay nangidawtana si pilak ta say damagena mo piga di ginanansiya da. ¹⁶ Dinmateng din esa et kanana, ‘Apo Ari, din esa ay pilak ay balitok ay indawat mo en sak-en et nanbalin si sinpo.’ ¹⁷ ‘Sigid di inyat mo,’ kanan din Ari. ‘Sigid ka kayman ay baa. Gapo ta matalek ka sin at-atik ay intalek ko en sik-a, panturayek abes sik-a si sinpo ay siyodad.’

¹⁸ “Inmey abe din maikadwa ay baa et kanana, ‘Apo Ari, din esa ay pilak ay balitok ay indawat mo en sak-en et nanbalin si lima.’ ¹⁹ Kanan aben din ari, ‘Mo siya sa, dotokak sik-a abe ay manturay si lima ay siyodad.’

²⁰ “Inmey pay di esa ay baa et kanana, ‘Apo Ari, naey abe din indawat mo ay pilak. Binotibotak si panyo et indodolin ko et anggoy, ²¹ tan emegyatak en sik-a, tan mabonget ka met ay ipogaw. Al-alaem din adi ka nanbowayan ya ap-apitem abe din adi ka inis-ek.’ ²² ‘Lawa ka ay baa!’ kanan din ari. ‘Din inbagam met laeng di pangikedden-gak en sik-a. Mo inaammom ay mabongetak ay ipogaw ay mangmang-a si adiak nanbowayan ya mangap-apit si adiak inis-ek, ²³ apay ngarud ay adim inbangko din pilak ko ta say mo somaaak, wada koma di olay at-atik ay anak na si alaek?’

²⁴ “Pag nan kanan en daida ay pinmipikas di, ‘Alaen yo din pilak na ta asi yo idawat sin waday sinpo ay pilak na.’

²⁵ “‘Aw, Apo,’ kanan da, ‘ngem sinpo met di nawawada en sisya.’

²⁶ “‘Yan aw adi,’ kanan din Ari ay sinombat, ‘tan tet-ewa met ay olay sino di waday kabaelana et matobtoban din wada en sisya, ngem din magay

kabaelana et mataoli din olay at-atik ay wada en sisya. ²⁷ Mo maipanggep abe sin doy ay kaibaw ko ay manigaan ay man-ariak en daida, ialy yo isna ta say peslen yos daida sin sangoanak.’ ”

Din Nanaydayawan Di Kaipopogaw En Jesus Sin Inmeyana Ed Jerusalem

(Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Idi nakdeng ay in-arig Jesus di en daida, in-toloy na ay nantikid ed Jerusalem ay mangipango en daida. ²⁹ Somagsag-en da pay ed Betfage ya ed Betania sin gowab di bilig ay Olivo, nangon-onaena di doway ay pasolot na ay nangwani, ³⁰ “Emey kayo sin doy ay ili ed demang. Kostokosto ay mo somawang kayos di, datngan yo di anak di dangki ay adi nakabkabayoan ay naitataked. Obaden yo ta ialy yos na. ³¹ Mo waday mangipoot en dakayo, ‘Apay nga obaden yo sa?’ kanan yo en, ‘Masapol din Apo mi.’ ”

³² Inmey da ngarud et tinmet-ewa din am-in ay inbagan Jesus en daida. ³³ Sin pangob-obadan da sin iket na, kanan din nangin oka, “Apay nga obaden yo sa?”

³⁴ “Masapol din Apo mi,” insongbat da. ³⁵ Pag dan iey en Jesus. In-ap-ap da din tak-ep di bado da sin edeg di dangki et pag dan pangabayoen si Jesus. ³⁶ Idi nankakabayo pay sisya, waday odom ay nangiap-aplag sin tak-ep di bado da sin kalsada ta say pandayaw da en sisya.

³⁷ Idi dinmateng da ed demang di Jerusalem sin panballalongan di kalsada ay napo sin dontog ay Olivo, peteg di ragsak din ad-ado ay pasolot na,

et inlogi da ay mangipigpigma sin kali da ay man-aydayaw en Diyos begew sin am-in ay nakaskasdaaw ay inil-ila da. ³⁸ Kanan da, “Madaydayaw nan ari ay inbaan Diyos ay panakaawak na!” Talna ed langit ya madaydayaw si Diyos!”

³⁹ Asi et kanan din odom ay Fafariseo ay naitatapi sin kaipoipogaw en Jesus, “Apo maestro, paginkem koma din papasolot mo ay sana.”

⁴⁰ Ngem kanan Jesus, “Mo iginek da, awni man et maiskat olay din batbato ay nay ay domaydayaw.”

Din Nan-ogaaan Jesus Begew Sin Mapasamak Ed Jerusalem

⁴¹ Idi inmasag-en da Jesus ed Jerusalem, inila na din siyodad, et nan-oga gapo sin seg-ang na ⁴² dowanen kankanan, “Ay Jerusalem, mo ammom koma ed wani di masapol ta say tomalna ka! Ngem adi ka pay laeng mailasin. ⁴³ Awni man et domateng din agew ay likoben dakas kaibaw mo ya sawaden daka si am-in ay banda ta magay lomayawan di ipogaw mo. ⁴⁴ Dadlon bakasen daka ya peslen da din ipogaw ay man-ili issa. Maga di olay esay bato ay komakaman sin kad-ana, tan adi ka nailasin din inmalian Diyos ay mangisalakan koma en sik-a.”

Din Nangipabelaan Jesus Sin Man-ilaklako Sin Timplo

(Mat. 21:12-17; Mar. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Idi dinmateng si Jesus ed Jerusalem, inmey sin Timplo et nilogiana ay nangipabela sin man-ilaklako ⁴⁶ ay nangwani, “Naisolat sin kalin Diyos,

---

* **19:38** Salmo 118:26.

‘Din beey ko et say pankarkararagan di ipogaw.’ Ngem dakayo pay et nanbalinen yo si panosowitikan yos iib-a yo!”†

⁴⁷ Inag-agew ay nan-it-itdo si Jesus sin Timplo. Din papangolon di papadi, din mamaestron di linteg, ya din ap-apon di kaipoipogaw et anapen da mo intoy iyat da ay mamse en Jesus, ⁴⁸ ngem magay waya da, tan am-in din kaipoipogaw et laylayden da ay manmannge sin am-in ay kankanana.

20

Din Salodsod Maipanggep Sin Kalebbengan Jesus

(*Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33*)

¹ Sin esay agew ay man-it-itdo si Jesus sin Timplo ya mangikaskasaba sin siged ay damag, inmey en sisya din papangolon di papadi, din mamaestron di linteg ya din aam-a. ² Pinoot da en sisya ay nangwani, “Ibagam kod en dakami mo sinoy lebbeng mo ay mangam-amag en dana. Sinoy nangidawat en sik-a sin kalebbengam ay nay?”

³ Kanan aben Jesus, “Wada abey pootek kod en dakayo on-ona. Ibagay yo en sak-en ⁴ mo sinoy nangidawat en Juan si kalebbengana ay namonbonyag si kaipoipogaw. Ay si Diyos ono ipogaw?”

⁵ Pag dan man-asipoot ay nangwani, “Ay sino di isongbat tako? Mo kanan tako en si Diyos di nangidawat si lebbeng na, kanan samet Jesus en, ‘Apay ngarud ay adi yo pinatpatis sisya?’ ⁶ Ngem

† **19:46** Isaias 56:7; Jeremias 7:11.

mo kanan tako abe en owat ipogaw di nangidawat, adi pay pigpigen din am-in ay kaipoipogaw si datako, tan dadlon dan pasien ay mamadto si Juan.” ⁷ Isonga kanan da et anggoy, “Adi mi ammo mo sinoy nangidawat.”

⁸ Kanan aben Jesus, “Mo siya sa, adiak aben ibaga en dakayo mo sinoy nangidawat en sak-en si kalebbengak ay mangam-amag en dana.”

Din Pangarig Maipanggep Sin Makitalalon Sin Kaobasan

(Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12)

⁹ Pag dad-aten Jesus din pangarig ay nay sin kaipoipogaw. Kanana, “Wada di esa ay ipogaw ay nangis-ek si ad-ado ay obas. Inpaayowana si odom ay mantaltalon, et pag emey sin addawi ay ili ay nabayag sisi. ¹⁰ Domteng pay din panagbobolas si obas, inbaan din nakin nom-a di esa ay bag-ena ta ena alaen din bingay na. Ngem idi sinmawang sisya, sinoplit din nangnangset ya inpasaa da ay enggay nakoskosan. ¹¹ Isonga kasin inbaan din nakin nom-a di esa ay bag-en. Ngem iso met laeng ay sinoplit da ya binabainan da yan asi da pantaolien ay magay indawat da en sisya. ¹² Isonga namitlo ay nan-ibaa si bag-en, ngem din maikatlo ay nay et sinogatan da dowan dan initpig sin lasin di kaobasan. ¹³ Pag kanan din nakin nom-a, ‘Sino ngata di mabalin ay amagek? Olay et ibaak din bogbogtong ya laydelaydek ay anak ko, tan mabalin siguro ay kabain das sisya.’

¹⁴ “Ngem sin nangilaan da doy ay makitalalon en sisya, kanan da et en, ‘Si naey di akin tawid sin nom-a ay nay. Peslen tako et ta bansen tako nan

tawid na!’ ¹⁵ Pag da et ipabela sin kaobasan et peslen da.”

Pag kanan Jesus, “Sino ngata di amagen din nakin nom-a sin doy da ay makitalon? ¹⁶ Adi ena ngarud peslen daida ta asi na aben ipaayowan din nais-ek sin odom ay ipogaw.”

Sin nanngan din kaipoipogaw sidi, kanan da, “Dakey kod ay! Maga koma di mapasamak si kaman nisa!”

¹⁷ Ngem pag isisin-eng Jesus daida et kanana, “Mo siya sa ay adi mapasamak, sino ngarud di olog din inpaisolat Diyos ay nay?”

‘Din bato ay sinigaan din man-isassaad si beey et say nanbalinen Diyos ay kabanolan ay bato ay mangipakneg sin beey.’*

¹⁸ Olay sino ay mag-as sin nay ay bato et magimok, ya mamekmek abe ay kaman tapok di olay sino ay pontaana.”

Din Salodsod Maipanggep Sin Panbayadan Das Bowis

(Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17)

¹⁹ Idi dinngen din mamaestron di linteg ya din papangolon di papadi din pangarig ay nay, layden da ay depapen si Jesus ay dagos, tan ammo da ay daida di inbagbagan Jesus. Ngem emegyat da sin kaipoipogaw, ²⁰ isonga sedsed-en da di waya da ay manpap en sisya. Di inyat da et pinasoksokan da di odom ay lallalaki ta say en da paila en Jesus ay kaman dan nalinteg ay ipogaw, ngem din plano da et mansalodsod da en Jesus ta mo waday songbat na si pangidaruman da en sisya, asi da depapen

---

* **20:17** Salmo 118:22.

et en da ipolang sin gobernador. Tan din gobernador et waday kalebbengana ay mangokom en sisya. ²¹ Inmey ngarud dana ay lalaki en Jesus et kanan da, “Apo maestro, ammo mi ay kosto amin di kankanam ya it-itdom. Ammo mi abe ay adi ka panlaslasinen din waday kabigbigana, mo adi et it-itdom din tet-ewa ay maipanggep sin layden Diyos ay amagen di ipogaw. ²² Isonga ibagam kod mo labsingen mi din linteg tako mo manbayad kamis bowis sin Emperador ed Roma.”

²³ Ngem ammon Jesus din sikap da, isonga pag nan kanan en daida, ²⁴ “Omipaila kayo kod si esay pilak. Sinoy nakin ropa ya nakin ngadan isna?”

²⁵ “Din Emperador,” insongbat da.

“Mo siya sa,” kanan Jesus, “din okan Emperador et idawat yo en sisya, ya din okan Diyos et idawat yo abe en Diyos.”

²⁶ Siya di et enggay naabak da sin namadasan da ay nangietek en Jesus sin sangoanan di kaipoi-pogaw, isonga pag dan gomiginek, tan nasdaaw da sin insongbat na.

Din Salodsod Maipanggep Sin Natey Ay Matago Kasin

(Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27)

²⁷ Wada da abe di Sadduceo ay inmey en Jesus. Daida di esa ay bonggoy di Judio ay mangmangwani en adi kasin matago di natey. Kanan da en sisya, ²⁸ “Apo maestro, kanan din linteg tako ay insolat Moses, ‘Mo waday sin-asawa ay magay anak da ya matey din lalaki, masapol ay asawaen din agi na din nalasang ta say mo way anak da,

kaman say anak din natey.[†] ²⁹ May kod, wada kano di pito ay sisiag-i ay lallalaki. Nangasawa din pangpangoan, ngem natey ay iwed anak da. ³⁰ Isonga naisokat iyogtana et inasawa na din balo, ngem natey ay iwed abey anak da. ³¹ Iso na abe sin maikatlo. Pag siyasiya di. Am-in din doy pito ay sisiag-i et nansosokat da ay nangasawa sin balo ay sana, yan natey da am-in ay magay anak da. ³² Pag omanongos ay matey din babai. ³³ May kod, mo sin tapin di agew sin katagoan kasin di natnatey, sino ngin en daida di kosto ay akin asawa en sisya? Tan inasawa da am-in.”

³⁴ Kanan Jesus en daida, “Aw kayman, mo din ipogaw ed wani et man-aasawa da, ³⁵ ngem din ibilang Diyos ay maikari ay matago kasin ya maitapi en sisya ed langit et adi da man-aasawas di. ³⁶ Tan kaman da din aanghel ay adi da katkatey. Daida di an-ak Diyos tan kasinan tagoen daida.

³⁷ “Et mo maipanggep abe sin kasin katagoan di natey, olay si Moses et dadlonan pinaneknekan ay matago kasin di natey. Tan mo din insolat na ay maipanggep sin manbidbidang ay kaiw et kanana en si Diyos di deda ay Diyos da Abraham en Isaac ya si Jacob.[‡] Say kanana di olay mo nabayag ay nanatey da Abraham. ³⁸ Di layden nina ay kalien et matago kasin di natey, tan si Diyos et baken Diyos di natey ay ipogaw mo adi et din matmatago, tan am-in da ay mamati et matmatago da sin pangila na.”

[†] **20:28** Deuteronomio 25:5. [‡] **20:37** Exodo 3:6.

³⁹ Pag kanan di odom ay mamaestron di linteg, “Kosto met kayman din insongbat mo.” ⁴⁰ Et manlogi isdi, maga di mangitoleo ay manpoot en Jesus.

*Din Salodsod Maipanggep Sin Messias
(Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37)*

⁴¹ Pag kanan Jesus en daida, “Apay nga kanan da en polin David din Messias? ⁴² Tan olay si David et insolat na sin libro ay Salmo en, ‘Kanan Apo Diyos en Apok: Tomokdo ka sin makannawan ko ⁴³ engganabakek din kaibaw mo.’” §

⁴⁴ Pag itoloy Jesus ay nangwani, “Mo say kanan David en Apo na din Messias, intoy iyat na ay polin David?”

*Din Pangwanin Jesus Sin Maestron Di Linteg
(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)*

⁴⁵ Idi nandengdenge din am-in ay kaipoipogaw, kanan Jesus sin papasolot na, ⁴⁶ “Siliban yo din mamaestron di linteg, tan layden da ay manbabado si kagkagam-is ay nagayad ta say waday kailasinan da ya layden da abe ay daydayawen din mangila en daida ay mangwani en, ‘Emeyam, apo?’ mo en da manpasyal sin markitan. Pilpilien da abe din kasigedan ay tokdoan sin sinagoga, ya mo en da makipangan, siyat din napateg ay ipogaw di en da pakitokdoan. ⁴⁷ Iet-etekan da pay di nabalo ay babbabai ta say alaen da din gamgameng da ya olay din beey da downan dan paandoandoen din kararag da sin pangilaan di

---

§ 20:43 Salmo 110:1.

kaipoipogaw. Awni man et madagdagsen din dosa da.”

21

Din Indawat Di Nalasang En Diyos

(Mar. 12:41-44)

¹ Pag manmeswat si Jesus et inila na di babaknang ay mangipeppeey si pilak da sin kaikoskosingan di pilak sin Timplo. ² Inila na abe di nalasang ay nabiteg ay nangikosnong si doway ay balkeg. ³ Pag kanan Jesus, “Tet-ewa met nan ibagak en dakayo ay ad-ad-ado din inkosnong din nay nabiteg ay balo mo din inkosnong am-in di odom. ⁴ Tan mo din odom et din sobran di kinabaknang da anggoy di indawat da, ngem din balo ay nay et olay nabibiteg, indawat na am-in ay katagoana.”

Din Timpon Di Ligat Ay Domateng Sin Tapin Di Agew

(Mat. 24:1-14; Mar. 13:1-13)

⁵ Din odom sin pasolot na et ngalngalaten da din kinapintas di Timplo, tan naamag si kagkagamis ay batbato ya naaltian si odom ay napintas ay naidadaton en Diyos. Pag kanan Jesus, ⁶ “Awni man et domteng din agew ay maiwalang am-in da naey ay il-ilaen yo, tan iwed di olay esay bato si komakaman sin kad-ana.”

⁷ Pag dan kanan, “Apo maestro, pig-an di kaamagan nisa ya sinoy sinyal si pangimatonan mi ay dandani ay domateng din agew ay sana?”

⁸ Sinombat si Jesus et kanana, “Siliban yo ta adi kayo kaietetakan. Tan ad-ado da di omali ay mangwani en, ‘Sak-en met din Messias,’ ya kanan da abe en, ‘Dandani ay domateng din agew.’ Ngem

adi kayo koma maitaptapi en daida. ⁹ Mo dengngen yo abe ay waday gobat ya golo, adi kayo emegegyat. Masapol ay maamag dana, ngem daan pay din panpatinggaan di lobong.”

¹⁰ Intoloy na ay nangwani, “Tan din maamag et man-gogobat din kailili ya siya abe sin gogobierno. ¹¹ Ad-ado abe di kaeegyat ay yegyeg, betil ya sakit ay mamse si ad-ado ay ipogaw sin kailili. Ya wada abe di kaeegyat ya nakaskasdaaw ay sinyal ed daya.

¹² “Ngem sin daan mapasamak dana, depapen ya paligaten das dakayo. Idarum das dakayo sin sinagoga et ibalod das dakayo. Begew sin pammati yo en sak-en, iey das dakayo sin aari ya gogobernador. ¹³ Et say waday gondaway yo ay mangibaga sin siged ay damag en daida. ¹⁴ Ipapasnek yo sin nemnem yo ta adi yo nemmemnemnem si isongbat yo, ¹⁵ tan sak-en met laeng di mangidawat en dakayo si laing ay mankali ya sirib ay manongbat ta say magay iyat di kaibaw yo ay mangabak en dakayo ya mangontra sin ibagbaga yo. ¹⁶ Sin doy ay timpo abe, olay din nanapoan yo, aag-i yo, toton-od yo ya gagayyem yo et lipotan das dakayo sin tuturay ta say peslen da di odom en dakayo. ¹⁷ Am-in din kaipoipogaw abe et kalkaliget das dakayo begew sin nakies-esaan yo en sak-en. ¹⁸ Ngem laton, tan ay-ayowanan Diyos dakayo ta adi malitaw di olay esa sin book yo. ¹⁹ Isonga anosan yo tan say iyat yo ay mangon-od si biyag ay iwed patingga na.”

Din Kabakasan Di Jerusalem
(*Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19*)

²⁰ Kanan aben Jesus, “Mo ilaen yo ay likoben di ad-ado ay soldado ed Jerusalem, say pangammoan yo na ay dandani di kabakasana. ²¹ Isonga din mantetee ed Judea et masapol ay dalasen da ay lomayaw sin kadondontogan. Din wada ed Jerusalem et manbakwit da koma, ya din wada abe sin pastolan et adi da koma somaa ed Jerusalem. ²² Tan siya na di timpon di dosa ay katongpalan din am-in ay inpaisolat Diyos. ²³ Sin da doy ay agew, kaseseg-ang iman din maliton ya din way pansosoena, tan am-in di ipogaw sin ili ay nay et palalo ay mapaligatan da ya liknaen da din panosaan Diyos en daida. ²⁴ Di odom et matey das gobat ya din odom pay et iey das daida sin kailili ay addawi ta say panbalinen da ay bag-en. Et mo din ili ay nay Jerusalem, abaken din Gentil et manturay das na enggana ay pasaldengen Diyos daida.”

Din Omalian Di Anak di Ipogaw
(*Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27*)

²⁵ “Pag wada di kaeegyat ay mapasamak sin agew, bowan ya din tatalaw.* Et am-in ay ipogaw isnan daga et enggay mariribokan da ya palalo abe di egyat da sin dalloyon ya din napigsa ay agodood di baybay. ²⁶ Matalimodaw da si egyat da sin pansedsed-an das mapasamak isnan daga, tan maikiweg din am-in ay maila ed kayang. ²⁷ Et pag dan ilaen sak-en ay Anak di Ipogaw ay omali ay maikoyog sin liboo. Peteg di panakabalin ko ya dadlonak mansilap si kinadiyos ko. ²⁸ Isonga mo manlogi am-in dana ay maamag, papigsaen yo

---

* **21:25** Joel 2:31.

ya panragsaken yo di nemnem yo, tan dandani di kaisalakanan yo.”

Din Maadal Sin Kaiw Ay Igos

(Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31)

²⁹ Pag dad-aten Jesus en daida din pangarig ay nay. Kanana, “Nemnemnemen yo din kaiw ay igos ya din odom ay kaiw. ³⁰ Mo masokatan tobo da, namnamaen yo ay dandani di pinag-oodan. ³¹ Iso na abe din nay inbagbagak en dakayo, mo ilaen yo ay maam-amag dana, ammo yo ay dandani din panturayan Diyos.

³² “Tet-ewa nan ibagak en dakayo ay matmatago pay laeng di odom ay ipogaw ay wada ed wani† mo matongpal am-in din inbagak. ³³ Mankaiwed din wada ed kayang ya din daga ay nay, ngem din kalik pay et komakaman si eng-enggana.”

Masapal Ay Makasagana Tako

³⁴ Intoloy Jesus ay nangwani, “Siliban yo ta adi kayo masangangaw si beteng ono odom ay niloloko ay ogali ya adi kayo madadagsenan si katagoan yo tan into et ya masngang kayo sin omaliak. ³⁵ Tan masngang met di ipogaw sin am-in ay kailili isnan labaw di daga ay kaman titit ay nakna sin tagdey. ³⁶ Mansasagana kayo ngarud si kankanayon down kayo aben mankarkararag ta waday bikas ya toled yo ay mangitpe sin am-in dana ay maamag ta say mabalin ay sangoen yos sak-en ay Anak di Ipogaw.”

³⁷ Inag-agew ay en man-it-itdo si Jesus sin Timplo ya nilablabi ay en man-iyan sin dontog ay

---

† **21:32** Di esa abe ay olog nina sin Griego et deda ay matmatago di Judio.

Olivo. ³⁸ Isonga din kaipoipogaw et masapsapa das binigbigat ay emey sin Timplo ta en da deng-dengnen din kankanana.

22

Din Nanganapan Da Si Iyat Da Ay Mamse En Jesus

(Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Dandani ay domateng din fiestan di Judio ay makwani en Nalabas ay panganan da sin tinapay ay magay labadura na. ² Et din papangolon di papadi ya din mamaestron di linteg et an-anapen da mo intoy iyat da ay mangipapse en Jesus ay adi maam-ammoan, tan emegyat da sin kaipoipogaw.

Din Nakitolagan Judas Ay Manglipot En Jesus

(Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11)

³ Pag kapten Satanas si Judas Iscariot ay esa en daida ay sinpo ya dow a ay pasolot Jesus, ⁴ et inmey sin papangolon di papadi ya din ap-apon di gogowardian di Timplo ta makitolag mo intoy iyat na ay mangipolang en Jesus en daida. ⁵ Peteg di ragsak da et nantotolag da ay idawtan si pilak. ⁶ Inaw Judas et pag nan ilogi ay manganap si waya na ay manglipot en Jesus mo maga di kaipoipogaw.

Din Nansaganaan Da Sin Maodi Ay Makiokoban Da En Jesus

(Mat. 26:17-25; Mar. 14:12-21)

⁷ Domateng pay din damo ay agew di fiesta ay makwani en Tinapay ay Magay Labadura na, et say namaltian da si anak di karnero para sin fiesta ay makwani en Nalabas. ⁸ Isonga binaan Jesus da

Pedro en Juan ay nangwani, “En kayo isagana din kanen tako sin fiesta.”

⁹ “Intoy laydem ay en mi pangisaganaan?” kanan da.

¹⁰ Pag nan kanan, “Emey kayo sin siyodad. Mo somawang kayos di, waday abaten yo ay lalaki ay en nanakdo. Onoden yo sin beey ay segpena, ¹¹ et kanan yo sin akin beey, ‘Inbagan din Apo tako mo into di kowarto ay ena makiokoban en dakami ay pasolot na sin para fiesta?’ ¹² Asi na itdo en dakayo di annawa ay kowarto ed kayang ay kad-an di am-in ay masapol tako. Saganaen yo din kanen takos di.”

¹³ Siya di, pag emey din dowa ay sana et tinmet-ewa din am-in ay inbagan Jesus en daida. Et pag dan saganaen din kanen da ay para sin fiesta.

*Din Maodi Ay Nakiokoban Jesus Sin Pasolot Na
(Mat. 26:26-30; Mar. 14:22-26; 1 Cor. 11:23-25)*

¹⁴ Idi dinmateng din kosto ay oras, nakitokdo si Jesus sin aapostol na ay mangan. ¹⁵ Kanana en daida, “Peteg ay laydek ay makiokob en dakayo sin nay fiesta ay makwani en Nalabas, asiak pay manligat. ¹⁶ Tan kanak en dakayo ay adiak kasin makigan sin kaman nina ay fiesta enggana ay matongpal din ologena sin panturayan Diyos ed langit.”

¹⁷ Pag man-as Jesus si tasa ay napay-an si danom di obas et man-iyaman en Diyos, asi na pag kanan, “Alaen yo na ta pantedted-an yo. ¹⁸ Tan kanak en dakayo en adiak kasin omin-inom si danom di obas enggana ay domateng din panturayan Diyos.”

19 Pag na aben alaen din tinapay et man-iyaman en Diyos. Asi na pag pit-ipit-ingen et idawat na en daida ay nangwani, “Si naey di awak ko ay maidaton para en dakayo. Amagen yo na ta say pangnemneman yo en sak-en.”

20 Idi nakakan da, kaman nidi met laeng di inyat na sin tasa ay ina na yan kanana, “Din tasa ay nay et say baro ay tolag Diyos ay siglotan di dadak ay omayos mo mateyak para en dakayo.*

21 “Ngem kanak abe en dakayo ay din manglipot en sak-en et wada isna ay nakiookob.† 22 Sak-en ay Anak di Ipogaw et mateyak met maibasar sin ninemnem Diyos ed idi, ngem kaseseg-ang pay din manglipot en sak-en.” 23 Pag dan man-asipoot mo sino ngin en daida di mangiat sidi.

Din Nan-iibawan Da Mo Sino Di Kapatgan

24 Idi maaw-awni, nansosongbat din papasolot Jesus mo sino en daida di maibilang ay kapatgan. 25 Kanan et Jesus en daida, “Din aari ya odom ay manturturay isnan daga et ipipilit da din layden da sin iturturayan da ya layden da abe ay mabdayan si Managseg-ang. 26 Ngem baken say iyat yo koma, tan din kapatgan en dakayo et masapol ay ibilang na din awak na ay kaman sisya din anongos, ya din pangolo et komaman koman baa. 27 Sino aya di nangatngato, ay din tomokdo ay mangan ono din mansilsilbi en sisya? Din pansilbian ay mangmangan, ay baken siya? Ngem nay ay wadaak isna ay mansilsilbi en dakayo ay kaman baa.

---

* 22:20 Jeremias 31:31-34. † 22:21 Salmo 41:9.

²⁸ “Dakayo di nakilaklak-am sin am-in ay ligat ko ay adi tinmaytaynan, ²⁹ isonga amagek en dakayo din inamag Amak en sak-en. Tan indawat na en sak-en din kalebbengak ay manturay et say iyat ko met laeng en dakayo ³⁰ ta say makiokob kayo en sak-en sin panturturayak ya tomokdo kayo abe sin trono ay mangokom sin polin di sinpo ya dow a ay an-ak Israel.”

Din Nangipadtoan Jesus Sin Nangisaotan Pedro En Sisya

(Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Pag kanan Jesus en Pedro, “Simon, dengngem kod nan ibagak. Kindaw Satanas di waya na ay mamadas en dakayo am-in ta say ilaena mo waday maisian en dakayo ay kaman din kaisianan di begas ya teg-ap mo mateg-apan. ³² Ngem inkarkararagak sik-a ay Simon ta say itoltoloy mo ay mamati, et mo mansagong ka kasin en sak-en, masapol ay papigsaem din iib-am.”

³³ Asi et kanan Pedro, “Apo, enggay met nakasaganaak ay olay makibalodak ya makikateyak en sik-a.”

³⁴ “Siya say kanam,” kanan Jesus, “ngem ibagak en sik-a, mo sin daan pantan-oan di kawwitan si bigat, mamitlo ka ay mangwani en adim am-amos sak-en.”

Pilak, Sangi Ya Kampilan

³⁵ Pag kanan Jesus en daida, “Sin nangibaaak en dakayo ay magay intakin yo si pilak, sangi ya pansokatan ay sinilas, ay waday nankolongan yo?”

“Maga yan,” insongbat da.

³⁶ “Ngem ed wani pay,” kanan Jesus, “din waday pilak ya sangi na et olay itakina, ya din magay kampilana et masapol ay en manlako, olay mo masapol ay ilako na din tak-ep di bado na ta way ibayad na. ³⁷ Tan masapol met ay matongpal din naisolat ay kalin Diyos maipanggep en sak-en ay kanana en,

‘Naibilang sisya ay tollisan.’[†]

Et nay dandani ay matongpal.”

³⁸ “Apo,” kanan da, “Naey di dow a ay kampilan.”

“Kosto et sa,” insongbat na.

Din Nankaragan Jesus Sin Dontog Ay Olivo

(Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42)

³⁹ Pag komaan da Jesus ya din papasolot na sin siyodad et inmey da sin dontog ay Olivo, tan say in-inmeyan da met laeng mo malabi. ⁴⁰ Idi din-mateng da, pag nan kanan en daida, “Mankararag kayo ta say adi kayo masolisog.”

⁴¹ Pag nan addawian si daidas at-atik ay kaman din kaaddawin di maitpig ay bato, et nandokmog ay nankararag. ⁴² “Ama,” kanana, “mo laydem, ipalobos mo kod ay adiak nam-osen din nay omali ay ligat ko. Ngem baken koma din laydek mo adi din laydem di matongpal.” ⁴³ Pag et manpaila di anghel en sisya ay napod langit ay nangipapigsa en sisya. ⁴⁴ Et sin nay palalo ay ligat na, in-pasnek na pay ay nankararag, et di linget na yan kaman dada ay manteded sin lota.

⁴⁵ Idi nakakararag, nantaoli sin kad-an di papa-solot na, et dinatnganas daida ay naseseyep, tan enggay nabbay da sin palalo ay sakit di nemnem

---

[†] 22:37 Isaias 53:12.

da. ⁴⁶ Pag nan kanan, “Apay nga naseseyep kayo? Ibangon yo ta mankararag kayo ta say adi kayo masolisog.”

Din Nadpapan Jesus

(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Jn. 18:3-11)

⁴⁷ Deda ay mankalkali si Jesus, sinmawang di kaipoipogaw ay inpangon Judas ay esa sin sinpo ya doway ay pasolot na. Sinmag-en en Jesus ta say ongoana, ⁴⁸ ngem kanan Jesus, “Judas, apay nga nanbalinem din ongo ay sinyal di layad si sinyal di panglipotam en sak-en ay Anak di Ipogaw?”

⁴⁹ Ilaen pay din pasolot Jesus din maamag en sisya et kanan da en, “Apo, ay makibinetbetan kami?” ⁵⁰ Dowan et kabebet din esa ay pasolot na sin bag-en di kangatoan ay padi et nalongodan inga na ay makannawan.

⁵¹ Ngem kanan et Jesus, “Kosto sa!” Et kinapay na din ingan di bag-en ay sana et nailatonan.

⁵² Pag nan kanan sin papangolon di papadi ya din ap-apon di gogowardiyen di Timplo ya din aam-a ay en nanpap en sisya, “Ay tollisanak aya ta in mali kayo ay nan-egeegen si kampilan ya pato ay en dompap? ⁵³ Inag-agew met ay wadaak sin Timplo ay man-it-itdo en dakayo, ngem adi kayo dinomdompap. Ngem nay dinmateng din waya yo ay inkeddeng Diyos ya din waya aben Satanas ay manturay sin mabolinget.”

Din Nangisaotan Pedro En Jesus

(Mat. 26:57-58,69-75; Mar. 14:53-54,66-72; Jn. 18:15-18,25-27)

⁵⁴ Pag dan depapen si Jesus et in-ey da sin beey di kangatoan ay padi. Mo si Pedro pay et inmon-onod ay namona di betaey da. ⁵⁵ Ngem idi namongpong da sin gawan di bel-ayan ta man-anido da, en nakianido si Pedro. ⁵⁶ Inilan di esa ay baa ay balasang sisya tan nasisilawan sin apoy, et insisin-eng na ay nangwani, “Din lalaki ay nay et esa met ay gait na.”

⁵⁷ Ngem insaot Pedro ay nangwani, “Maga yan, ay siya mo am-ammok sisya?”

⁵⁸ Maaw-awni pay, wada kasin di esa ay lalaki ay nangimaton en sisya et kanana, “Sik-a met di esa en daida.”

Ngem kanan Pedro, “Baken yan.”

⁵⁹ Malabas pay di esa ay oras, wada kasin di esa ay lalaki ay nangipapati en, “Tet-ewa met ay esa na ay gait Jesus, tan taga-Galilea met abe.”

⁶⁰ “Adiak polos ammo san kankanam,” in-songbat Pedro. Mankalkali pay laeng sisya yan nantan-o din kawwitan. ⁶¹ Pag et mansagong si Apo Jesus et isin-eng nas Pedro, et asi na ninem-nem din inbagan di Apo ay sin daan pay pantanoan di kawwitan sin labi ay doy, mamitlo ay kanana en adi na ammos sisya. ⁶² Asi pag komaan et palalo ay man-anog-og.

*Din Nanglasoyan Ya Nanespegan Da En Jesus
(Mat. 26:67-68; Mar. 14:65)*

⁶³ Din namanbantay en Jesus et nilaslasoy da ya dinesdespeg da. ⁶⁴ Kinopopan da aben mata na, asi da kanan, “May kod ay, pogtoam mo sinoy nanespeg en sik-a.” ⁶⁵ Et ad-ado pay di kankanan da ay manglaslasoy ya manis-iyek en sisya.

*Din Namistigalan Di Tukuray Di Judio En Jesus
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Jn. 18:19-24)*

⁶⁶ Sin napat-aana, naipango si Jesus sin kad-an di nasinop ay aam-an di Judio ya din papangolon di papadi ya din mamaestron di linteg. ⁶⁷ Kanan da en sisya, “Ibagam kod, ay sik-a din Messias?”

Sinongbatan Jesus ay nangwani, “Olay mo ibagak, adi yo met laeng patien, ⁶⁸ ya mo wada abe di isalodsod ko en dakayo, adi yo met laeng songbatan. ⁶⁹ Ngem manlogi ed wani, sak-en ay Anak di Ipogaw et tomokdoak sin makannawan Diyos ay manakabalin.”

⁷⁰ Pag da kasin ipoot, “Ay sik-a ngarud din Anak Diyos?”

“Mo say kanan yo, kosto,” kanana.

⁷¹ Pag da et kanan, “Ay siya mo masapol tako di manistigo? Nay met ay dinnge tako din inbagna.”

23

*Din Naipolangan Jesus En Pilato
(Mat. 27:1-2,11-14; Mar. 15:1-5; Jn. 18:28-38)*

¹ Pag pomika da am-in ta iey da si Jesus en Gobernador Pilato. Idi sinmawang das di, ² indarum da ay nangwani, “Sinokalan mi na ay ipogaw ay mangaw-awis ay mangolo sin kailian mi ay Judio. Maikadwa, kanana en adi da koma baybayadan di bowis en Emperador, ya maikatlo, kankanana en sisya din Cristo ay ari.”

³ Pag pooten Pilato en Jesus, “Ay sik-a baw din arin di Judio?”

“Mo say kanam et siya,” insongbat Jesus.

⁴ Pag kanan Pilato sin papangolon di papadi ya din kaipoipogaw, “Magay ammok si basol na.”
⁵ Ngem inpapilit da pay ay nangwani, “Ginolgolo na din am-in ay kaipoipogaw, manlogi ed Galilea enggana ed Judea, et nay ay dinmateng abe isna.”

Din Naipolangan Jesus En Herod

⁶ Sin nanngean Pilato isna, pinoot na mo taga-Galilea si Jesus. ⁷ Idi inammoana ay napo si Jesus ed Galilea ay nanturturayan Herod, inpaitlod nas Jesus en sisya, tan naidsan ay wadas Herod ed Jerusalem sin da doy ay agew.

⁸ Idi inilan Herod si Jesus, peteg di ragsak na, tan nabayag ay dindinngge na di maipanggep en sisya, yan laydena ay ilaen di esa ay nakaskasdaaw ay amagen Jesus. ⁹ Isonga ad-ado di insalodsod na, ngem adi polos sinomsombat sisya. ¹⁰ Din papan-golon di papadi ya din mamaestron di linteg et inpigpigsa da abe ay mangipabasbasol en sisya. ¹¹ Pag maitapi si Herod sin sosoldado na ay manis-iyek ya manglaslasoy en Jesus. Binadoan das sisya si kagkagam-is ay nagayad ay kaman din ibadon di ari et pag dan pataolien en Pilato. ¹² Manlogi sin doy ay agew, dagos ay nan-gayyem da Herod en Pilato, tan sigod ay way ibaw da ed idi.

Din Naikeddengan Jesus Ay Matey

(Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Pag paayag Pilato din papangolon di papadi ya din odom ay aap-on di Judio ya din kaipoipogaw, ¹⁴ et kanana en daida, “Indarum yo na en sak-en ay kanan yo en aw-awisena din kaipoipogaw ay mangolo sin gobierno. Ngem nay bin-istigal ko sin nangiilaan yo et magay inammoak

ay mangipaneknek sin inpabpabasol yo en sisya.

¹⁵ Olay si Herod abe et magay inammoana ay basol na, tan nay inpataoli na en datako, isonga maga ngarud di basol na si omanay si kapseana.

¹⁶ Isonga ipasoplit ko et anggoy, asiak ibolosan.”

¹⁷ Say kanana di tan masapol ay ibolos na di esa ay balod sin tonggal fiesta ay makwani en Nalabas, tan say ogali na.

¹⁸ Ngem din kaipoipogaw et kabanogbogaw da ay nangwani, “Peslem! Si Barabbas di layden mi ay ibolos mo!” ¹⁹ (Si Barabbas ay nay et naibalod tan nan-golo ed Jerusalem ya wada abey pinse na.)

²⁰ Layden Pilato ay mangibolos en Jesus, isonga nakikali kasin sin kaipoipogaw, ²¹ ngem inbogabogaw da en, “Ilansam! Ilansam sin krus!”

²² Inpitlon Pilato ay nakikali en daida et kanana, “Ay tan? Sino ngin di basol na? Iwed ammok si inamag na ay gapo si kapseana. Olay pasoplit ko et anggoy ta asiak ibolos.”

²³ Ngem intoltoloy da ay mangibogbogaw ay mangipapilit en mailansa si Jesus sin krus enggana ay naabak si Pilato, ²⁴ et inaw na din layden da. ²⁵ Inbolos na din layden da ay maibolos ay naibalod begew si golo ya pese ngem inpolang na pay si Jesus en daida ta say matongpal din layden da maipanggep en sisya.

Din Nailansaan Jesus Sin Krus

(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Pag ikaan din sosoldado si Jesus ay en da ilansa sin krus. Wada da pay sin danan et inabat da di esa ay lalaki ay si Simon ay taga-Cirene ay em-emey sin siyodad ay napo sin barbaryo.

Dinpap das sisya et inpapilit da ay tilidena din krus, pag dan ipaonod en Jesus.

²⁷ Ad-ado abe di kaipoipogaw ay mangon-onod en Jesus pati babbabai ay mangog-oga en sisya ya manladingit. ²⁸ Sinagong Jesus daida yan kanana, “Babbabai ay taga-Jerusalem, baken sak-en koma di og-ogaan yo mo adi din awak yo ya din anan-ak yo. ²⁹ Tan awni et domteng di timpon di ligat ay pangwanian di ipogaw en, ‘Nagasat din babbabai ay basig ay adi nan-an-anak ya adi nanpaspasoso.’ ³⁰ Tan mo sin timpo ay sana, man-adawag di ipogaw ay magday di dontog ta say tab-okanas daida.* ³¹ Tan mo say amagen da na en sak-en ay kaman daan mango ay kaiw, adi pay masepsep di iyat da en dakayo ay kaman nanango.”

³² Wada abe di doway ay tollisan ay inkoyog da en Jesus ta en da peslen. ³³ Idi dinmateng da sin lugar ay kanan da en Tong-an di Toktok, inlansa da si Jesus sin krus. Din doway ay tollisan et inlansa da abe si natken ay krus, esa sin kannawan ya esa sin kattigid Jesus. ³⁴ Pag kanan Jesus, “Ama, pakawanem daida, tan adi da ammo din amagen da.”

Mo din sosoldado, nanbinnonotan da din badon Jesus ta say panbibingayan da.† ³⁵ Din kaipoipogaw et pinmipika das di ay mamoyboya dowan din papangolon di Judio et siniyesiyekan das sisya ay nangwani, “Insalakana met di odom ay ipogaw.

---

* **23:30** Hosea 10:8; Naipaammo 6:16. † **23:34** Salmo 22:18.

Isalakana kod abe din awak na mo tet-ewa ay sisya din Messias ay pinilin Diyos.”[‡]

³⁶ Sinis-iyekan abe din sosoldado. Sinmag-en da ta idewdewan das sokas sisya[§] ³⁷ dowan dan kankanan, “Isalakan mo ngarud din awak mo mo tet-ewa ay sik-a din arin di Judio.”

³⁸ Wada abe di naisolat ay naipakpak sin tok-tokan Jesus ay kanana en, “Si naey di arin di Judio.”

³⁹ Olay din esa ay tollisan ay nailansa et nilasla-soy na si Jesus ay nangwani, “Ay baken sik-a din Messias? Isalakan mo ngarud din awak mo ya dakami abe!”

⁴⁰ Ngem din kadwa na ay tollisan, iniyew na ay nangwani, “Ay adi ka emegyat en Diyos? Nan-iso di naikeddeng en datako am-in, ⁴¹ ngem mo daita pay et kosto din dosa ta tan say gon-gona ta sin basol ta, ngem mo sisya pay, maga iman di basol na.” ⁴² Pag nan kanan en Jesus, “Apo Jesus, nemnemem kod sak-en mo omali ka ay manturay.”

⁴³ Et kanan Jesus en sisya, “Tet-ewa nan ibagak en sik-a. Ed wani ay agew, maitapi ka en sak-en ed langit.”

Din Nateyan Jesus

(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Idi inmalas dosi, kasaldeng din agew ay mansey-ang et binmolinget din intiro ay ili eng-ganas alas tres. ⁴⁵ Pag et nabisngit din kurtinan di Timplo et nandowa. ⁴⁶ Inpigsan Jesus din kali na

---

[‡] 23:35 Salmo 22:7.   [§] 23:36 Salmo 69:21.

ay nangwani, “Ama, italek ko din ab-abiik ko en sik-a.”* Say kanana di, pag matey.

⁴⁷ Idi inilan din kapitan di soldado am-in dana ay naamag, dinaydayaw nas Diyos ay nangwani, “Tet-ewa baw ay nalinteg na ay ipogaw!”

⁴⁸ Din kaipoipogaw abe ay nasinop ay namoya, idi inila da din naamag, sinmaa da ay nangepakepag sin pagew da begew sin sakit di nemnem da. ⁴⁹ Ngem am-in din gagayyem Jesus ya din babbabai ay nakikiey en sisya ay napod Galilea et nantetee da sin ay-ayed ay nangil-ila.

Din Naiponponan Jesus

(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wada di lalaki ay manngadan si Jose ay taga-Arimatea ay esa ay ili sin probinsiya ay Judea. Siged ya nalinteg ay ipogaw sisya ay manman-ed sin domatngan di panturayan Diyos. Olay mo sisya et esa ay pangolon di Judio, adi nakiaw sin planon di iib-a na ya din natongpalana. ⁵² Si Jose ay nay et inmey en Pilato ay nangdaw sin bangkay Jesus. ⁵³ Pag nan en ibaba sin krus et binotibotana si siged ay lopot, asi na pag igto sin liyang ay natiktikan ay bato ay adi naos-osal. ⁵⁴ Sin nangamaganas di, dandani ay manlogi din agew ay pan-ibbayan, tan masdem di Biyernes ay pansaganaan di Judio.†

⁵⁵ Din babbabai ay nakikiey en Jesus ay napo ed Galilea et inmonod da en Jose et inila da din kad-an di naiponponan Jesus ya din inyat Jose ay

---

* **23:46** Salmo 31:5. † **23:54** Din ogalin di Judio, manlogi din agew ay pan-ibbayan sin kadiposan di agew sin Biyernes, et makedng sin kadiposan di agew sin Sabado.

nangigto sin bangkay na. ⁵⁶ Pag dan somaa ta en da isagana din lana ya bangbanglo ay awni et en da iaplos sin bangkay na. Ngem sin kabigatana ay pan-ibbayan, nantetee da ed bebbeey da ay nan-illeng, tan say linteg di Judio.†

24

Din Kasin Natagoan Jesus

(*Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Jn. 20:1-10*)

¹ Idi Domingo, nasapa din babbabai ay sana ay inmey sin kad-an di naiponponan Jesus ay nangitatakina si bangbanglo ay insagana da. ² Dintengan da ay naolin din bato ay nain-eb sin liyang, ³ isonga pag da et senggep, ngem magay dinatngan da sin awak Apo Jesus. ⁴ Idi pinmipika das di, nasdanasdaaw da, nanpaila et di doway ay lalaki ay mansilsilap di bado da ay nakipipika en daida. ⁵ Nanyongo din babbabai begew si palalo ay egyat da, ngem kanan din doylallalaki en daida, “Apay nga an-anapen yo din natago sin kad-an di natey?” ⁶ Iwed si Jesus isna, tan natago kasin. Ay nilinglingan yo din inbaga na en dakayo sin kad-an yo ed Galilea ⁷ ay masapol ay maipolang din Anak di Iogaw sin managbasol ta ilansa da sin krus, ngem matago kasin sin maikatlo ay agew?” ⁸ Et pag dan nemnemen din inbagan Jesus.

⁹ Mantaoli da pay et inbaga da sin sinpo ya esa ay pasolot na ya din iib-a da din naamag. ¹⁰ Din ngadan di babbabai ay nay et da Maria Magdalena, Joanna, ya si Maria ay inan Santiago. Daida ya odom pay ay babbabai di en nangibaga

† **23:56** Exodo 20:10; Deuteronomio 5:14.

sin aapostol sin naamag. ¹¹ Ngem kanan din aapostol en taytayoktok et anggoy din inbagan di babbabai, isonga adi da pinati. ¹² Ngem si Pedro pay et nanagtag ay inmey sin kad-an di liyang. Domateng pay isdi, nanyakog-ong ay nangitining, ngem magay inila na powira din lopot ay inbotibot da. Pag somaa ay manganaanap sin nemnem na mo sino di naamag.

*Din Nanpailaan Jesus Sin Dowa Ay Pasolot Na Ay Nanpa-Emmaus
(Mar. 16:12-13)*

¹³ Sin doy met laeng ay agew, mandad-an di dowa ay pasolot Jesus ay emey sin esa ay baryo ed Emmaus ay nasurok si sinpo ya esa ay kilometro din kaaddawi na ed Jerusalem. ¹⁴ Idi mandad-an da, ngalngalaten da din maipanggep sin am-in ay naam-amag. ¹⁵ Manngalngalat da pay yan inmasag-en si Jesus et nakiey en daida. ¹⁶ Ngem olay mo inila das sisya, adi da naimatonan tan kaman nagodab mata da. ¹⁷ Kanan Jesus en daida, “Sino di ngalngalaten yo dowan kayon mandad-an?”

Sinmaldeng da et maila sin mata da ay mansasadot da. ¹⁸ Pag kanan di esa en daida ay manngadan si Cleopas, “Anggoy mon samet si mantetee ed Jerusalem si adi makin ammo sin naam-amag isdi en dana ay agew ay nalabas.”

¹⁹ “Ay sino di naam-amag?” kanan Jesus.

“Din naam-amag en Jesus ay taga-Nazaret,” in-songbat da. “Mamadtos sisya et inbilang Diyos ya din am-in ay kaipoipogaw ay manakabalin sisya ay nan-it-itdo ya nangam-amag si nakaskasdaaw.

²⁰ Ngem din papangolon di papadi ya din mangiturturay en datako et indarum das sisya ta matey et inpailansa da sin krus. ²¹ Sisya pay koma di namnamaen mi ay mangipawaya en datako ay Israelita. Ed wani pay, say maikatlo ay agew nanlogi sin naamagan dana. ²² Ed wani abe, waday naamag ay nasdaawan mi. Tan nasapa di odom ay babbabai ay iib-a mi ay inmey sin liyang ²³ yan adi da kanon dintengan din bangkay na. Pag da et mantaoli ay manaddad-at en nanpaila kano di aanghel ay nangwani en natago kasin sisya. ²⁴ Inmey abe di odom ay iib-a mi sin liyang yan kambaw tet-ewa am-in din inbagan din babbabai, ngem adi da met laeng inila si Jesus.”

²⁵ Pag kanan Jesus en daida, “Ay apaw kayo ay kolang nemnem na! Apay nga nalgat ay patienten yo din am-in ay inbagbagan di mamadto? ²⁶ Maawatan yo koma ay masapol ay nam-osen din Messias din ligat ay sana agan-o, asi pag madayaw.” ²⁷ Pag iolog Jesus en daida din am-in ay naisolat sin kalin Diyos maipanggep en sisya ay manlogi sin damo ay libro ay insolat Moses enggana sin insolat din am-in ay mamadto.

²⁸ Idi inmas-asag-en da sin ili ay emeyan da, intoloy Jesus ay manmandan, ²⁹ ngem inpakodan das sisya ay mangmangwani, “Man-iyen takos na tan nay enggay nalabi.” Isonga pag makiey en daida.

³⁰ Idi tinmokdo da ay mangan, inan Jesus din tinapay et man-iyaman en Diyos. Pag nan pitingen et idawat na en daida. ³¹ Asi pag et maibolinasnasan mata da et inmatonan das sisya. Ngem pag et bigla ay namaga. ³² Asi da nan-asibaga,

“Iso met gayam ay siged di nemnem ta sin danan sin nangi-ologana sin naisolat ay kalin Diyos en daita.”

³³ Kapika da ay dagos et nantaoli da ed Jerusalem. Dinatngan da din sinpo ya esa ay pasolot na ya din odom ay nakisinop en daida ³⁴ ay mangmangwani, “Tet-ewa baw adi ay natago kasin din Apo, tan nanpaila en Simon!” ³⁵ Pag dad-aten aben din doway ay sana din naamag sin danan ya din nangimatonan da en Jesus sin namit-ipit-ingana sin tinapay.

Din Nanpailaan Jesus Sin Papasolot Na

(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Jn. 20:19-23; Ina. 1:6-8)

³⁶ Daddad-aten da pay laeng dana ay naamag yan kawada et si Jesus ay pinmipika sin kad-an da. “Talna koma di mawada en dakayo,” kanana.

³⁷ Ngem nakibtot da ya palalo di egyat da, tan kanan da en banig di il-ilaen da. ³⁸ Isonga pag nan kanan en daida, “Apay nga emegyat kayo ya mandowadowa kayo maipanggep en sak-en?” ³⁹ Ilaen yo nan takkay ko ya nan sikik ta pasien yo en tet-ewa ay sak-en. Kapayen yos sak-en ta say mapnek kayo. Tan din banig et magay awak na ya tong-a na, et mail-ila yo met ay wada en sak-en.”

⁴⁰ Sin nangibagaana isna, inpaila na en daida din takkay na ya siki na. ⁴¹ Adi da pay laeng pasien tan palalo ay masmasdaaw ya maragragsakan da, isonga kanan aben Jesus, “Ay wada di makan isna?” ⁴² Indawtan da si naidawis ay nigay, ⁴³ et insida na sin nangiilaan da.

⁴⁴ Pag nan kanan en daida, “Da naey ay naam-amag et siya met laeng din inbagbagak en dakayo sin kawadak en dakayo ed idi: masapol ay matongpal am-in din insolat Moses ya din mamadto ya din wada abe sin libro ay Salmo ay maipanggep en sak-en.”

⁴⁵ Pag nan silawan din nemnem da ta say maawatan da din naisolat ay kalin Diyos ⁴⁶ yan kanana en daida, “Siya na di naisolat: masapol ay manligat ya matey din Messias et pag kasin matago sin maikatlo ay agew. ⁴⁷ Masapol abe ay maikaskasaba din panbabawian di ipogaw ya din pamakawanan Diyos sin basbasol da begew en sak-en sin am-in ay ili isnan daga manlogi isnan ed Jerusalem. ⁴⁸ Dakayo di mangipaneknek ay tetewa din nay inil-ila yo. ⁴⁹ Awni et sak-en met laeng di mangibaa sin inkarin Amak ta say bomaba en dakayo. Sedsed-en yo ngarud ed Jerusalem enggana ay awaten yo din nay panakabalin ay mapo ed langit.”

Din Naikayangan Jesus Ed Langit
(*Mar. 16:19-20; Ina. 1:9-11*)

⁵⁰ Pag nan ipango si daida ed Betania, et inkayang nan takkay na ay mamindisyon en daida. ⁵¹ Binbindisyonana pay laeng daida ya dowanayan taytaynan daida et naikayang ed langit. ⁵² Dinaydayaw das sisya et pag dan mantaoli ed Jerusalem ay peteg di ragsak da. ⁵³ Et kankanayon ay em-emey da sin Timplo ay manaydayaw en Diyos.

Kankanaey Bible
The Holy Bible in the Kankanaey language of the
Republic of the Philippines

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators of Canada, Inc.

Language: Kankanaey

Translation by: Wycliffe Bible Translators of Canada, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

287e9051-f62a-52c2-b51a-3c821ef89a36